

Grönplan

FÖR SÖDERTÄLJE TÄTORT

MAJ 2011

FÖRORD

De gröna områdena i staden är värdefulla för människors välbefinnande. Välskötta och välbelägna parker och naturområden gör en stad attraktiv. I samspel med bebyggelse och gatumiljöer ger grönskan och vattnet stadens karaktär. För att på bästa sätt ta tillvara och utveckla stadens gröna områden krävs en god planering av insatser och en medvetenhet om områdenas värden i den fysiska planeringen. En grönplan är ett instrument för detta.

I Mål och Budget 2008-2010 gav kommunfullmäktige i uppdrag att ta fram en grönplan för skötsel och utveckling av kommunens grön- och rekreationsområden inom detaljplanelagt område. Grönplanen beskriver Södertäljes tätorts grönområden och visar på möjligheter att utveckla dem. Den är ett värdefullt kunskapsunderlag i den fortsatta planeringen (eller utbyggnaden) av staden. Den är också ett underlag för verksamhetsplaneringen med upprustningar, underhåll och skötsel av park- och naturmark. Genom grönplanen får vi ett instrument att göra rätt saker, oavsett om det avser förtätning av bebyggelse eller upprustning av grönområden.

Förslaget till grönplan har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av medarbetare från samhällsbyggnadskontoret, miljökontoret och kultur- och fritidskontoret. En konsult har anlitats för sammanställning mm.

Ett förslag till grönplan har varit ute på remiss under 2011 och värdefulla synpunkter har arbetats in. Tekniska nämnden har beslutat att godkänna grönplanen som kunskaps- och planeringsunderlag.

Södertälje maj 2011

Gunilla Holmquist
Samhällsbyggnadsdirektör

INNEHÅLL

	SIDA
FÖRORD	3
INNEHÅLL	5
INLEDNING	7
SYFTE OCH AVGRÄNSNING	7
MÅL FÖR GRÖNSTRUKTUREN	8
REGIONALA MÅL	8
SÖDERTÄLJE KOMMUNS MÅL	9
FÖRSLAG TILL MÅL FÖR SÖDERTÄLJES PARKER- OCH NATURMARK	10
REGIONAL OCH KOMMUNAL GRÖNSTRUKTUR	11
REGIONAL GRÖNSTRUKTUR	11
KOMMUNAL GRÖNSTRUKTUR	14
GRÖNSTRUKTUR OCH LANDSKAPSBILD	15
STADENS GRÖNSTRUKTUR OCH LANDSKAPSBILD IDAG	15
UTVECKLING AV GRÖNSTRUKTUR OCH LANDSKAPSBILD	19
UPPLEVELSE OCH AKTIVITET	21
GRÖNOMRÅDENAS BETYDELSE FÖR VÄLBEFINNANDE - OCH LÄRANDE	21
UPPLEVELSER I GRÖNOMRÅDEN IDAG	21
UTVECKLING AV UPPLEVELSER	24
AKTIVITETER I GRÖNOMRÅDEN IDAG	26
UTVECKLING AV AKTIVITETER	27
KULTURMILJÖER I STADENS GRÖNOMRÅDEN	29
KULTURHISTORISKA VÄRDEN I GRÖNOMRÅDEN	29
FORNLÄMNINGAR	36
UTVECKLING AV KULTURMILJÖ	36
UTVECKLING AV FORNLÄMNINGAR	36

EKOLOGISKA FUNKTIONER I STADENS GRÖNOMRÅDEN	37
BIOTOPER	37
SPRIDNINGSVÄGAR	38
SÄRSKILT VÄRDEFULLA NATUROMRÅDEN	38
EKOSYSTEMTJÄNSTER	40
UTVECKLING AV EKOLOGISKA FUNKTIONER	41
STADSDELARNAS GRÖNOMRÅDEN	43
KÄLLOR	98
PROJEKTGRUPP	99

INLEDNING

SYFTE OCH AVGRÄNSNING

Grönplanen sammanställer de värden parker och naturmark har för människor och för växt- och djurliv i staden. Den ska utgöra ett kunskapsunderlag för den fysiska planeringen där grönstrukturen sammanvägs med andra markanspråk. Grönplanen är också ett viktigt underlag för fortsatt planering och utveckling av stadens grönområden samt för investeringar i parker och naturområden inom tätorten. Grönplanen är ett av de underlag som tas fram inför aktualiseringen av kommunens översiktsplan.

Grönplanen omfattar Södertälje tätort samt dess närmaste omgivning. Den behandlar främst kommunalt ägd park- och naturmark men grönområden som ägs av andra ingår om de upplevs offentliga och är tillgängliga för allmänheten. Ekologiska och hydrologiska samband följer dock inte markägoförhållande eller plangränser. Områden med stora lummiga trädgårdar kan gynna ett rikt djur- och växtliv. Skolgårdar och förskolor har också betydelse, särskilt som lekmiljöer.

I grönplanen beskrivs grönområdenas värden idag och hur de kan utvecklas. Områdena värderas däremot inte gentemot varandra. Vid beslut om ändrad markanvändning sammanvägs de värden som beskrivs i grönplanen med andra markanspråk.

Grönplanen innehåller tre delar där grönområdena behandlas utifrån olika perspektiv. Inledningsvis formuleras mål för grönstrukturen i Södertälje som bygger på tidigare regionala och kommunala mål. Därefter beskrivs Södertäljes grönområden utifrån teman som grönstruktur, landskapsbild, upplevelse och aktivitet, kulturmiljö och ekologi. Slutligen redogörs för varje stadsdels grönstruktur och förslag till utveckling ges.

Grönplanens geografiska avgränsning.

MÅL FÖR GRÖNSTRUKTUREN

Det finns få fastställda mål för Södertäljes parker och naturområden. Men det finns både regionala och kommunala mål som har betydelse för stadens grönområden. Några av dessa redovisas här.

***Regionplanekontorets mål och strategier** för regionens grönsstruktur påverkar utvecklingen av Södertäljes grönsstruktur. I **översiktsplanen** har kommunen formulerat mål som har betydelse för stadens grönområden. Även kommunens **miljöprogram** tar upp frågor som påverkar tätortens grönsstruktur. I **grönplanen** formuleras slutligen förslag till mål som bygger på de mer övergripande målen, men som tydligare avser Södertäljes grönområden.*

REGIONALA MÅL

Regionplanekontoret har tagit fram en ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen - RUF 2010. I denna finns olika strategier med tillhörande planeringsmål och åtaganden för den regionala utvecklingen fram till år 2030. Åtagandena anger vad som behöver göras mer konkret och flera av dessa berör Södertäljes grönsstruktur:

- *Säkra och utveckla värdena i mark- och vattenlandskapet*

Regionalt värdefulla områden behöver identifieras och tydliggöras. Genom ett helhetsperspektiv på landskapet ska attraktiva besöksmål göras tillgängliga, viktiga funktioner för den biologiska mångfalden skyddas och tystnaden värnas. Vattnets värden och kvaliteter måste hanteras med hänsyn till dess stora betydelse för regionens attraktivitet. Allmänhetens tillgång till vattnet för bad eller andra aktiviteter är särskilt viktig.

- *Bevara, utveckla och tillgängliggör de gröna kilarna*

De gröna kilarna ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga för invånarna. Det kräver ett aktivt förhållningssätt och en medveten integrering av bebyggelse- och grönsstruktur på både lokal och regional nivå. Det är viktigt att hålla ihop de gröna kilarna och minska barriärerna. Ett steg på vägen mot detta är att planeringen av grönområden bör kopplas samman med planeringen för annan markanvändning.

- *Utveckla strändernas värden och tillgänglighet*

Stränderna är med sina ekonomiska, ekologiska, sociala och kulturella värden och funktioner viktiga för regionens identitet och stadsbild. Det är viktigt att invånarna ska få en bättre tillgång till vatten och stränder. Många strandstråk ingår i de gröna kilarna och bör därför göras mer tillgängliga. Insatser bör även göras för förstärkning av strändernas olika upplevelsevärden.

- *Gör befintliga mötesplatser mer attraktiva och skapa nya mötesplatser som är spridda i regionen.*

Regionen ska ha inbjudande mötesplatser och ett stort utbud av aktiviteter. Viktiga mötesplatser i regionens stadskärnor bör ses över och utvecklas och kompletteras vid behov. Nya mötesplatser bör skapas där rumsliga förutsättningar finns samt där det finns potential att skapa aktiviteter som lockar besökare. Mötesplatser som uppkommer spontant bör uppmärksammas och tas tillvara på.

- *Skapa strategiskt placerade landmärken i regionens stadskärnor*

Initiativ till tillkomst av landmärken som stärker området samt regionens identitet bör stödjas. Nya landmärken bör vara av varierad art. Landmärken kan utöver byggnader vara topografiskt element, konstverk, minnesmärken, ljud och aktiviteter.

SÖDERTÄLJE KOMMUNS MÅL

Översiktsplanen

Den nu gällande översiktsplanen antogs 2004. En ny översiktsplan är under utarbetande med målsättning att antas 2012.

I kommunens nuvarande översiktsplan ges förslag och mål som är av betydelse för stadens grönstruktur:

- *Gröna områden med rekreativsvärde i staden bör bevaras.*
- *Förtätning ska ske så att stadens grönområden bevaras.*
- *Iordningställande av strandpromenader längs kanalområdet samordnas med en eventuell utbyggnad av slussen.*
- *De gröna kilarnas funktion som spridningskorridorer skyddas från exploatering. Kilarna tillvaratas som en resurs i stadens grönstruktur. Förbindelsen öster om Glasbergasjön skyddas mot framtida exploatering.*
- *Värna de befintliga våtmarkerna och uppmuntra anläggande av nya.*
- *I de tätortsnära skogarna och övriga utpekade rekreationsskogar ska särskild hänsyn tas i skogsbruket till friluftsintrassena.*
- *Hänsyn ska tas till landskapsbilden och kultur- och naturvärden på platsen.*

Agenda 21

Ett miljöprogram för perioden 2011-2015 med visioner som sträcker sig fram till 2025 håller på att tas fram. Detta program kommer att ersätta tidigare Agenda 21 med klimatstrategi för Södertälje kommun. Programmet har en koppling till de nationella miljömålen nedbrutet på lokal nivå där kommunen på något sätt har rådighet eller på annat sätt stor möjlighet att påverka.

Följande punkter kan vara exempel som kommer att tas med i programmet:

- *Södertälje kommun skyddar de särskilt värdefulla nyckelbiotoperna på kommunens mark. (miljönämnden, tekniska nämnden)*
- *Södertälje kommun värnar de gröna kilarna och ser till att ny bebyggelse inte minskar kilarnas betydelse för människors möjlighet till rekreation samt djurs och växters spridningsmöjligheter. (kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och miljönämnden)*
- *Vid planering av nya tätorsområden bör det finnas grönstråk ut i landskapet för naturupplevelse och rekreation samt förbindelser till andra naturområden i närheten. (kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, miljönämnden)*
- *I samband med detaljplanering och exploatering, uppmärksammas och värnas alltid befintliga våtmarker. (stadsbyggnads- och kommunstyrelsen, miljönämnden)*
- *Södertälje kommun arbetar aktivt för att våtmarker och småvatten ska bevaras i anslutning till tätorter och inom odlingslandskapet samt vid behov återskapas. (stadsbyggnads- och kommunstyrelsen, miljönämnden)*

FÖRSLAG TILL MÅL FÖR SÖDERTÄLJES PARKER OCH NATURMARK

Tekniska nämnden ansvarar för planering, förvaltning och utveckling av stadens grönområden. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för att grönstrukturen beaktas i den fysiska planeringen. Som mål för dessa arbeten föreslås följande mål för stadens grönområden:

- Södertälje tätort ska ha en sammanhängande gröstruktur där gröna stråk och länkar binder samman grönområden.
- Sammanhängande strandpromenader ska löpa längs Södertäljes kanal och stränder.
- Varje stadsdel ska ha en offentlig mötesplats.
- Stadens parker ska vara välskötta, trygga och väl utformade.
- Stadens natur ska gynna biologisk mångfald och hysa olika naturtyper.

REGIONAL OCH KOMMUNAL GRÖNSTRUKTUR

Södertäljes grönområden ingår i en större grönstruktur i kommunen, i storstockholm och i Mälardalen. Hur vi planerar och utformar våra grönområden kan ha betydelse för den biologiska mångfalden - och därmed för de rekreativa värdena - i andra delar av denna regionala grönstruktur.

REGIONAL GRÖNSTRUKTUR

Regionplanekontoret inom Stockholms Läns Landsting har identifierat 10 gröna kilar som utgör stommen i storstockholms grönstruktur. Två av dessa gröna kilar sträcker sig in i Södertälje kommun, Bornsjökilen och Hanvedenkilen. De gröna kilarna uppfattas som sammanhängande skogs- eller odlingsområden för dem som vistas där, men kommungränser kan innebära stora skillnader vad gäller mål och markanvändningsintressen inom ett och samma skogsområde.

Kartan redovisar Stockholms gröna kilar med namn. Källa: Samrådsförslag - RUF 2010

Värdet av gröna kilar är dels att tätortsborna kan komma i kontakt med naturen, dels att djur och växter kan finnas i bebyggelsens närhet och sprida sig långt in i tätbebyggda områden. Större naturområden i kilarna, så kallade värdekärnor, är särskilt värdefulla för växt- och djurlivet.

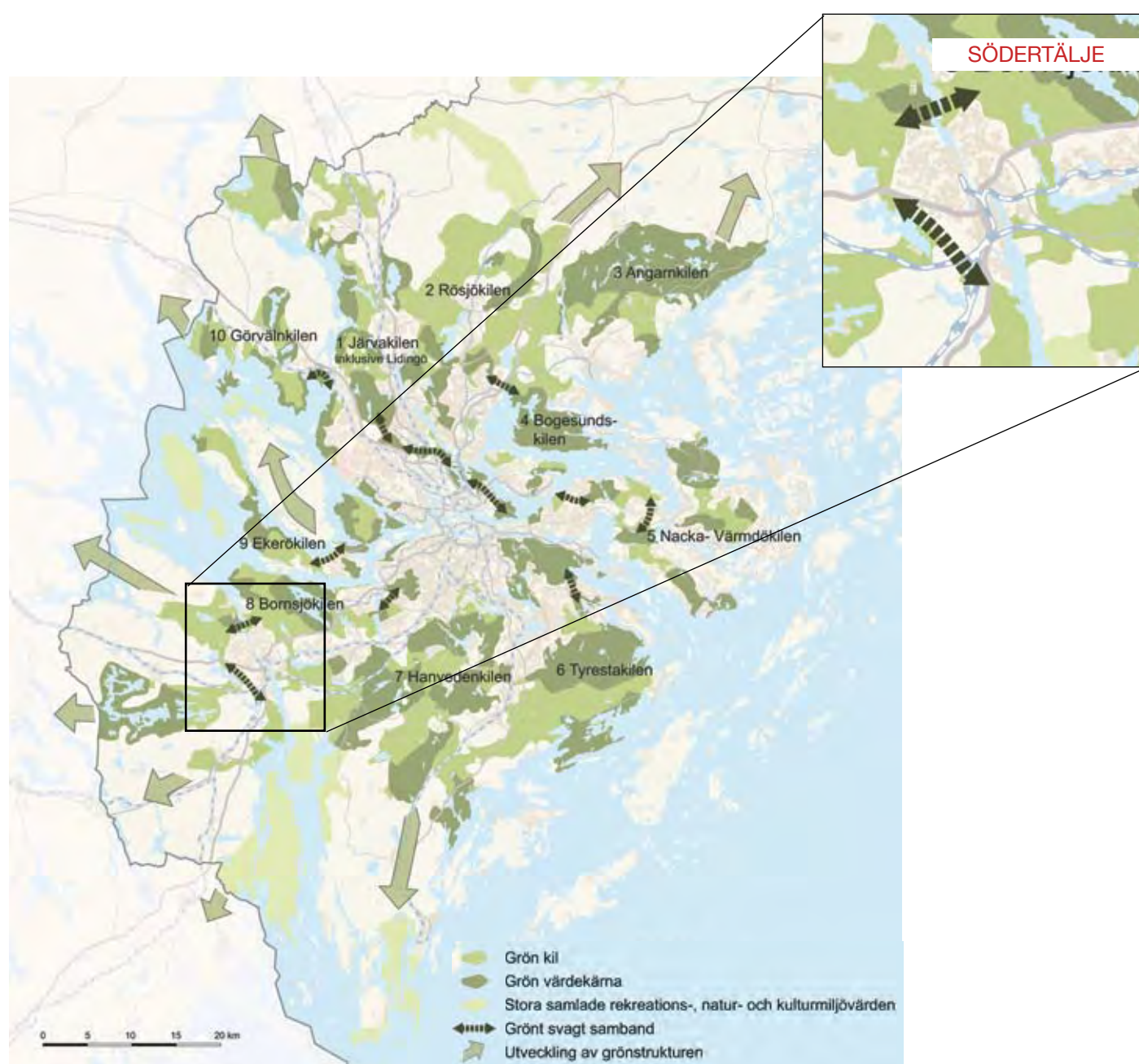
Den regionala grönstrukturen utgör en helhet genom sin sammanhängande form och storlek. Den tillhandahåller en mångfald funktioner, kvaliteter, samband och upplevelser vilket mindre områden inte kan erbjuda. Även möjligheten till biologisk mångfald ökar i stora sammanhängande naturområden.

Bilden illustrerar de gröna kilarna schematiskt och vilka funktioner en god regional grönstruktur kan ge. Källa: Regionalplanekontoret - RUFS 2010

De gröna kilarna följer bebyggelsestrukturen i den urbana strukturens täta delar, vilket innebär att kilarna har utökats bl.a. i Södertälje kommun.

I kartan över Stockholms regionala grönstruktur identifieras svaga gröna samband mellan kilarna i den regionala grönstrukturen. Södertälje tätort ligger mellan Bornsjökilen i norr och Hanvedenkilen i söder. Ett svagt grönt samband redovisas mellan Lina och Viksberg i den nordliga delen av Södertäljes tätort och mellan Vasa och Pershagen i den sydvästra delen.

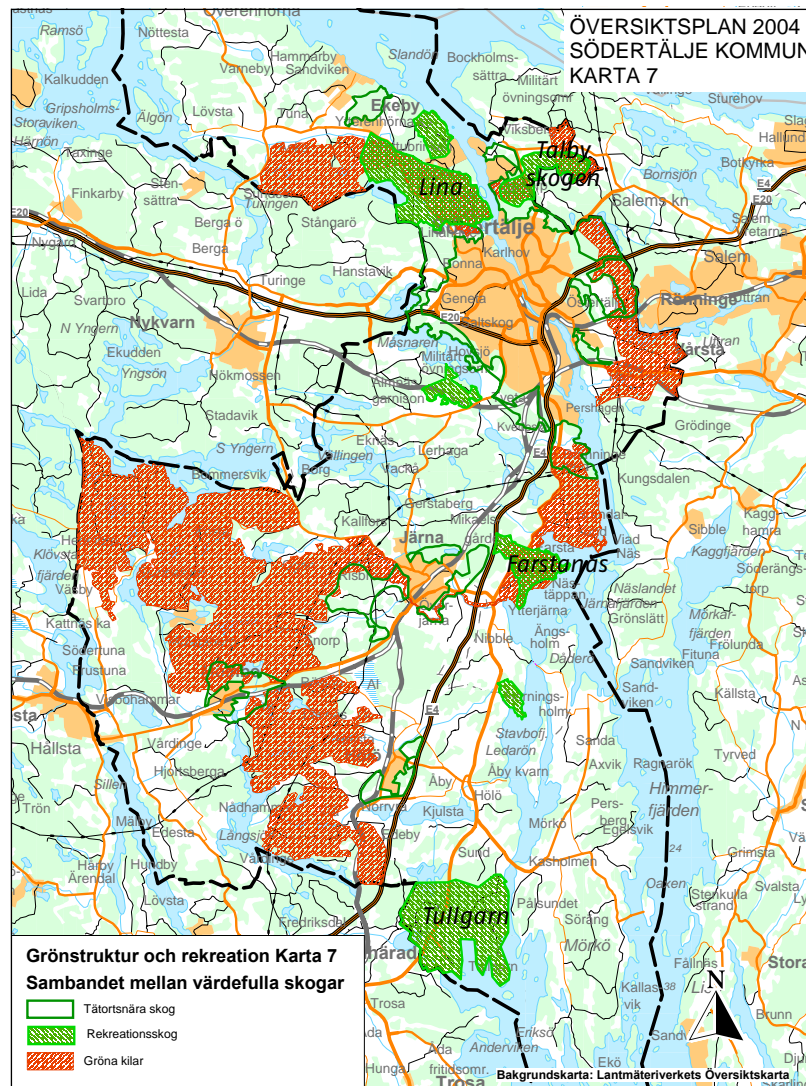
Kartan redovisar Stockholms regionala grönstruktur. Källa: Regionalplanekontoret - RUFSS 2010

KOMMUNAL GRÖNSTRUKTUR

Södertäljes översiktsplan från 2004 redovisar tre gröna kilar som sträcker sig in mot Södertälje tätort. Den ena kilen kommer söderifrån med ursprung från det större relativt opåverkade området väster om Järna via Moraåns dalgång via Farstanäs och Brandalssund där den sedan möter Öbacken-Bränninge naturreservat vid Pershagen. Den andra kilen har sitt ursprung i det större relativt påverkade området söder om Ekeby-dalgången och fortsätter via Lina naturreservat in mot stadens nordvästra kant. Den tredje kilen har sitt ursprung i de stora skogsområdena kring Bornsjön som sedan kommer fram till Korpberget och Talbyskogen i stadens nordöstra del.

Tätorten ligger som en barriär i den regionala och kommunala grönstrukturen. Stadens gröna stråk bör ansluta till de gröna kilarna i tätortens utkant, och därmed bli viktiga delar av den regionala grönstrukturen.

Den översiktliga grönstrukturen visar att många södertäljebor har ganska nära till naturområden. Bristande tillgänglighet, otydliga entréer och dåliga kommunikationer begränsar dock i många fall möjligheten att komma ut i naturen.

GRÖNSTRUKTUR OCH LANDSKAPSBILD

Södertäljes karaktär skapas bland annat av samspelet mellan bebyggelse och grönska, av hur mötet med vattnet utformas och av hur man möter staden via dess infarter.

Topografi, utblickar och landmärken skapar stadens landskapsbild. Barriärer, buffertzoner och gröna stråk påverkar möjligheten att nyttja stadens gröna områden.

Södertäljes stadsdelar har olika mycket gröna områden. Även innehåll och kvalitet skiljer sig åt. Genom att beskriva stadens typer av grönområden kan denna olikhet mellan stadsdelarna bli tydlig.

STADENS GRÖNSTRUKTUR OCH LANDSKAPSBILD IDAG

Södertäljes topografi är representativ för Mälardalens sprickdalslandskap med omväxlande höjdryggar och långsträckta dalgångar. Genom stadens centrala del sträcker sig en rullstensås i nord-sydlig riktning som tillsammans med Södertälje kanal dominerar topografin i denna del av staden. Kusens backe och Orionkullen är bevarade delar av denna rullstensås. I västra kanten av åsen har kanalen grävts fram vilket har skapat branta slänter med dramatisk topografi.

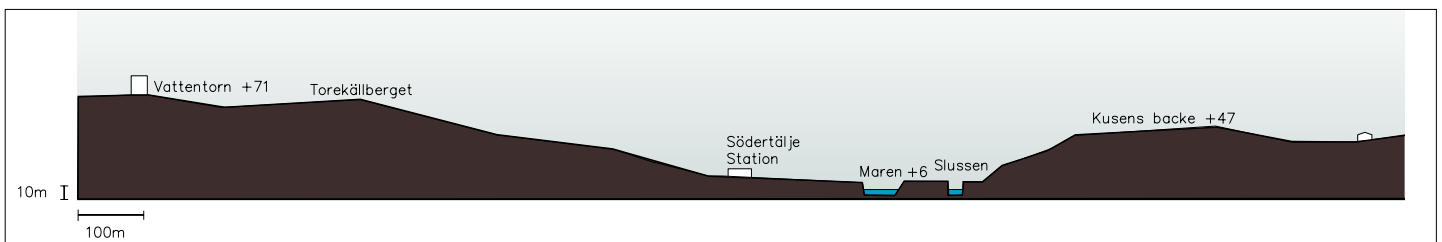
Kanalen ger värdefull vattenkontakt och attraktiva strandpromenader i staden, men den utgör också en fysisk barriär.

Trots närheten till kanalen upplever man inte alltid visuell kontakt med vattnet i staden. Kanalen skymms både av den kuperade terrängen, bebyggelse och vegetation. Längs stora delar av stränderna går promenadstråk, men på vissa sträckor saknas förbindelser. Den kuperade terrängen är ett värdefullt inslag i stadsbilden som ger variation och möjlighet till utblickar. Öppna plana grönytor är ovanliga i staden. Ofta har naturmark sparats på höjderna, som delar upp bebyggelsen och skiljer stadsdelar åt. Flera höjder och sluttningar i staden är bebyggda med grupper av höghus som sticker upp ur den sparade skogen som landmärken. Trädvegetationen är relativt ensartad i Södertälje. Den sparade naturen utgörs oftast av

tall- och grandominerad barrskog med inslag av lönn, björk och rönn. Rena lövskogsbestånd är ovanliga i tätorten. I stadens parker och gatuplanteringar dominerar ett fåtal arter, främst lind, lönn, bok, oxel, ask och fågelbär. En del äldre gatuträdsplanteringar är i stort behov av förnyelse.

I Södertälje tätort finns många små områden med sparad natur mellan bebyggelsen. Små närparker som främst består av en lekplats finns utspritt över hela tätorten och nyttjas av de boende i kvarteren intill. Däremot har flera av stadsdelarna brist på anlagda platser och parker av hög kvalitet som kan fungera som mötesplatser i staden.

Ofta är det 1960- och 70-talets stora bostadsområden som har den mest välplanerade grön-

Södertälje har en dramatisk topografi med stora nivåskillnader i öst-västlig riktning. Sektionen visar nivåskillnaderna i centrala staden (höjd- och längdskalan i sektionen är olika).

strukturen, så som Brunnsäng, Geneta, Fornhöjden och Hovsjö. Dessa områden är byggda kring en mångfunktionell park som kan vara en mötesplats för de boende. Dock varierar kvaliteten på dessa parker, som ibland är nedgångna och i behov av upprustning.

Villaområdena i Södertälje återfinns både centralt och i utkanten av tätorten. I de äldre villaområdena är uppvuxna och lummiga trädgårdar en del av grönstrukturen och stadsbilden. Trots den gröna karaktären har flera villaområden brist på anlagda parker för allmänheten.

I stadskärnan återfinns små välanlagda parker med blomsterplanteringar som kräver mycket skötsel. Södertälje saknar en riktig stadspark dit boende i hela staden kan söka sig för folkliv och evenemang. Den plats som främst har denna funktion är området kring Maren, där det centrala läget mitt i stadskärnan och vattenkontakten lockar folk sommartid. Här kan man sitta på bryggor och promenera längs med vattnet.

Stadens infarter domineras ofta av breda vägsektioner med öppna eller slygiga omgivningar utan trädplanteringar. Utblickar över det storskaliga industrilandskapet dominerar några infarter. Staden är svårt att hinna uppfatta från motorvägen och få attraktiva delar av staden syns därifrån.

Se karta - LANDSKAPSBILD

Typer av grönområden

Stadens grönstruktur består av områden med olika karaktär, ursprung och läge. Sparad naturmark och anlagd park används och upplevs på olika sätt. Närheten till bebyggelsen är också betydelsefull, likaså om ett grönt stråk förbinder flera grönområden. Olika typer av grönområden bör eftersträvas i en stadsdel.

Utifrån avstånd från bebyggelse, storlek och ursprung delas grönområdena in i nedanstående typer. De olika typerna har skilda funktioner och kvaliteter och en variation av grönområden har stor betydelse i en stadsdel. De olika typerna av grönområden värderas inte gentemot varandra.

KARTA LANDSKAPSBILD SÖDERTÄLJE STAD

TECKENFÖRKLARING

Höjd

Öppen mark

Övrig allmän grönstruktur

Vatten

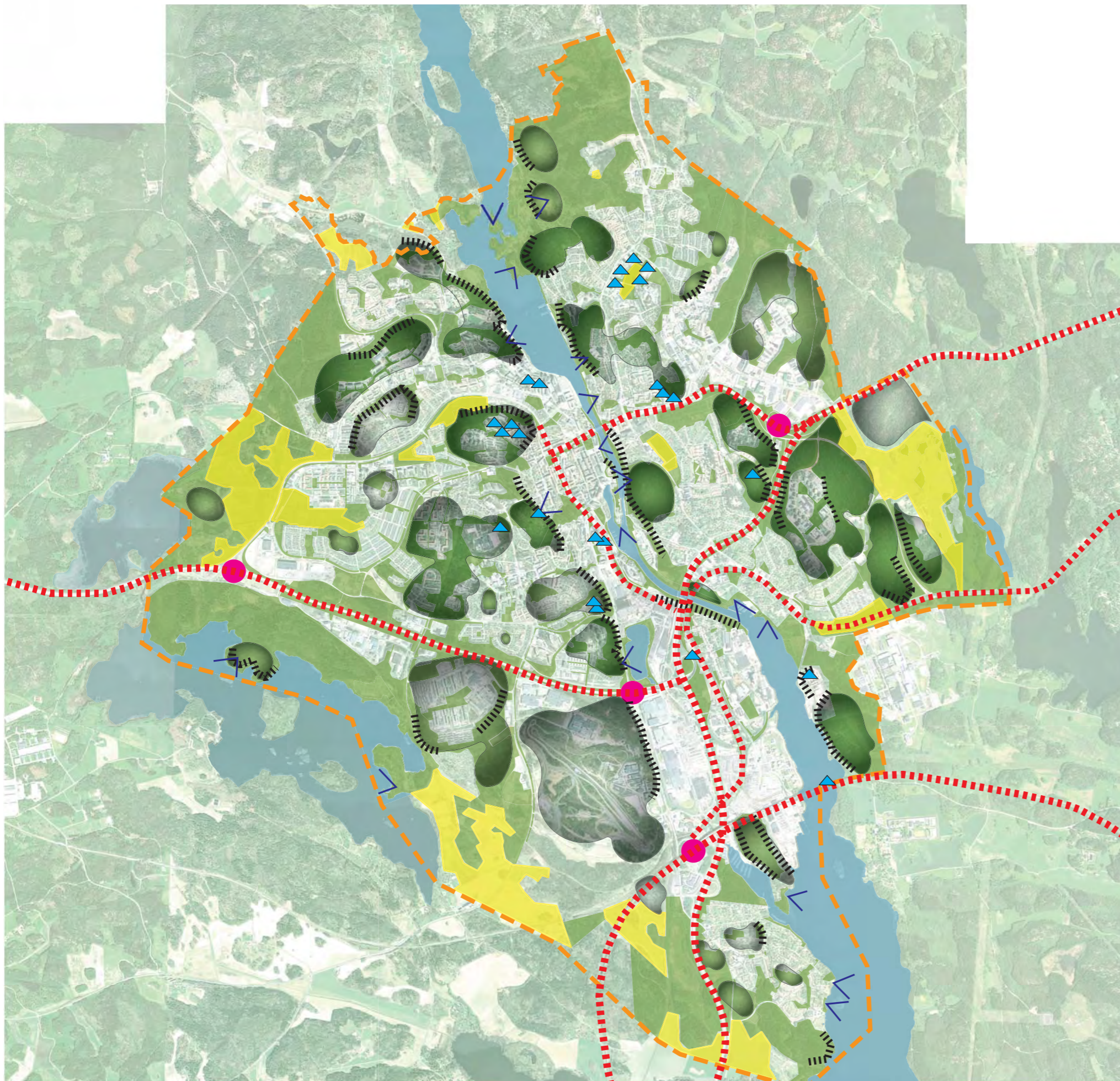
Brant

Barriär (järnväg/trafikled)

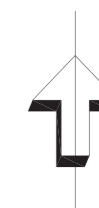
Landmärke/Höga byggnader

Utblickar

Entréer till staden

0 500 1000 2000 m

- **Finpark** - en anlagd park i centrala staden med blomsterplantering, gräsytor, parkbänkar och promenadväg. Här kan även finnas konstverk och vattenanläggning i form av en damm eller fontän. Finparken kräver intensiv skötsel.
- **Närpark** - mindre anlagd park direkt intill bostadsbebyggelse som nyttjas av de boende i kvarteren intill. Här kan finnas lekplats, bollplan, planteringar och sittplatser.
- **Stadsdelspark** - en större park inom ett bostadsområde som är en central mötesplats för de boende i stadsdelen. Stadsdelsparken har många funktioner. Här kan finnas bollplan, lekplats, sittplatser och gångvägar. Ofta gränsar skolområden och förskolor till stadsdelsparken. Karaktären varierar, kan både vara anlagda ytor och sparad naturmark.
- **Närnatur** - ett mindre område sparad natur i direkt anslutning till bostadsbebyggelse. Ofta en dunge eller höjd som är tydligt avgränsad av bebyggelse och/eller vägar. Nyttjas av de boende i kvarteren intill för lek och hundrastning.
- **Stadsskog** - en tydligt avgränsad skog i centrala staden som hävdas genom gallring och röjning. Här finns anlagda gång- och cykelvägar samt sittplatser.
- **Tätortsnatur** - ett sammanhängande naturområde i tätorten mellan olika bebyggelseområden. Dessa områden består ofta av skogsbevuxna höjder med bergsknallar och branter men kan också vara öppen mark. Delar av tätortsnaturen kan delvis vara otillgänglig pga. den branta terrängen. Områdena nyttjas av boende, skolor och förskolor i området. Ofta går närmaste vägen till skolan, arbetsplatsen, centrum eller bussen på gång- och cykelväg genom området.
- **Rekreationsområde** - är ett större område med natur- eller kulturlandskap i utkanten av tätorten. Nyttjas för rekreation och friluftsliv av boende och skolor i hela staden. Här finns stigar, motionsspår och/eller elljusspår. Ett besöksmål på helgerna men även många av de dagliga friluftaktiviteterna sker här, så som hundpromenader, förskoleverksamhet och joggingturer.
- **Grönstråk** - är sammanhängande stråk i grön miljö som förbinder grönområden eller som leder till målpunkter. Ett grönstråk kan vara ett smalt stråk med gångväg omgiven av planteringar, eller ingå i ett bredare park- eller naturområde. Grönstråken bildar ett grönt nätverk för gång- och cykeltrafik.
- **Länk** - tydligt och lättframkomligt rörelsestråk som förbinder grönstråk. Det kan vara lättframkomliga och säkra gång- och cykelvägar utmed trädplanterade gator, över torg eller längs mindre trafikerade vägar genom naturområden. De bildar länkar i det gröna nätverket.
- **Buffertzonen och impedimentmark** - sparad natur, träddrå eller gräsytor utmed vägar, järnväg eller verksamhetsområden. Dess huvudsakliga syfte är att skapa avstånd till störande verksamheter och trafik eller visuellt skydd. Impedimentsmark är exempelvis övergiven, igenväxande mark, ledningsstråk mm. Även om områdena inte nyttjas för rekreation har de ofta stor betydelse för stadsbilden.
- **Idrottsanläggning** - t ex fotbollsplan, friidrott, golfbana mm.
- **Koloniområde** - odlingslotter
- **Kyrkogård**
- **Friluftsmuseum**

Se kartorna - GRÖNOMRÅDEN A och B

Målkonflikter och konsekvenser

En väl utvecklad grönstruktur står ibland i konflikt med andra markanspråk och en kompromiss där olika intressen vägs mot varandra är oftast nödvändig. Vid ledningsdragningar, vägdragningar och ny bebyggelse måste grönstruktur och grönområdenas värde beaktas. Ibland kan ianspråktagande av mark kompenseras med åtgärder som kan förbättra ett angränsande grönområdes kvalitet eller tillgänglighet. Tillgång till andra närbelägna områden med liknande kvaliteter har stor betydelse.

Ledningsdragningar i parkmark begränsar möjligheten till planteringar, vilket påverkar utformning och kvalitet. Även krav på framkomlighet med större skötselfordon ger begränsande förutsättningar för utformningen. Lek- och rekreationsvärdet i grönområdena måste vägas tungt i dessa fall.

Skötseln av parker och naturmark påverkar kvaliteten och funktionen i ett grönområde. Nya metoder för resurssnål skötsel utvecklas ständigt. De flesta parker och grönområden behöver regelbunden skötsel och det är av stor vikt att tillräckliga resurser avsätts för detta.

En motsättning som alltmer uppmärksammas är upplevd trygghet gentemot mer intima parkrum med rumsbildande vegetation. Parker och naturområden upplevs ibland otrygga samtidigt som de ger möjlighet till värdefull rekreation och naturupplevelser. Alternativa belysta och trygga vägar är viktiga samtidigt som rumsskapande vegetation ger mer varierad utformning.

En känd konflikt är värdet av vattennära områden för lek och vistelse gentemot risk för drunkningsolyckor. Även dagvattendammar och diken innebär vissa säkerhetsrisker om de ligger nära bebyggelse. Instängsling av vattenområden motverkar oftast rekreationsvärdet och försvårar skötseln av strandområden. Med lämplig utformning av stränder och lokalisering av dammar alternativt bebyggelse och vistelseytor kan riskerna minskas.

Kvaliteter och brister i stadens grönstruktur

Kartorna där de olika typerna av grönområden redovisas ger en överblick av grönstrukturens sammanhang och innehåll. Nedan listas övergripande kvaliteter och brister i grönområdena som ett komplement till kartorna.

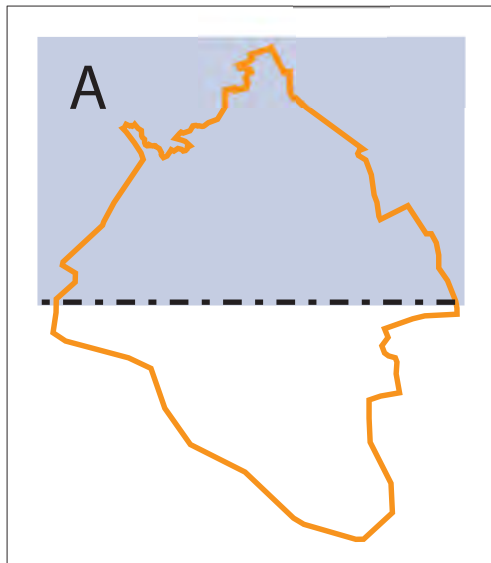
Kvaliteter

- + Parkerna i stadskärnan är nyligen upprustade och av hög kvalitet.
- + God tillgång på natur i större delen av tätorten och de närmaste omgivningarna.
- + Närhet till naturområden i de flesta stadsdelar
- + Välplanerad grönstruktur i miljonprogramsområdena

Brister

- Grönstråket utmed kanalen är på flera platser i behov av upprustning och utveckling.
- Utmed vissa delar av kanalen saknas möjlighet att ta sig fram till fots utmed vattnet. Fortsättning lista, se sid 19.

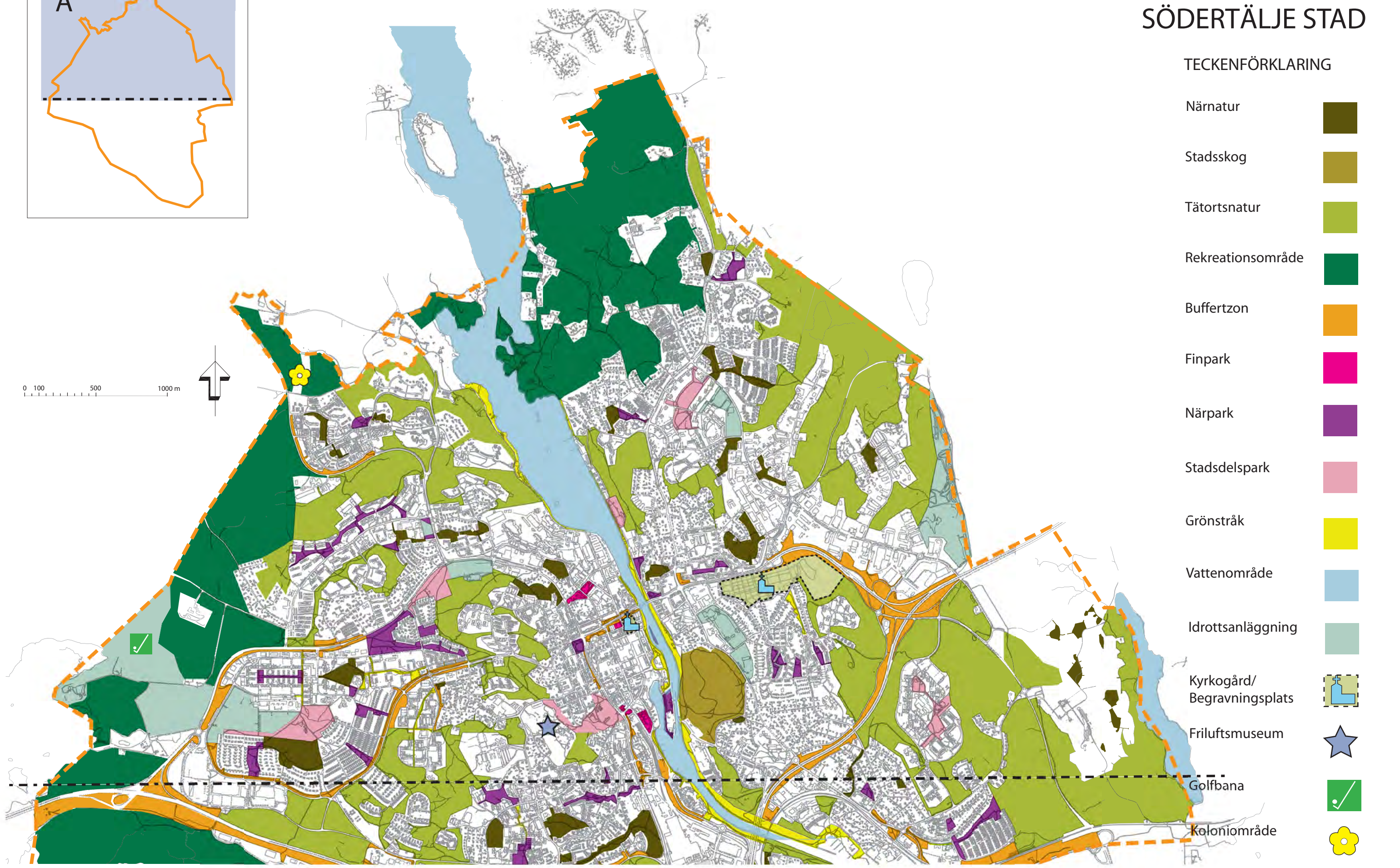
KARTA A GRÖNOMRÅDEN SÖDERTÄLJE STAD

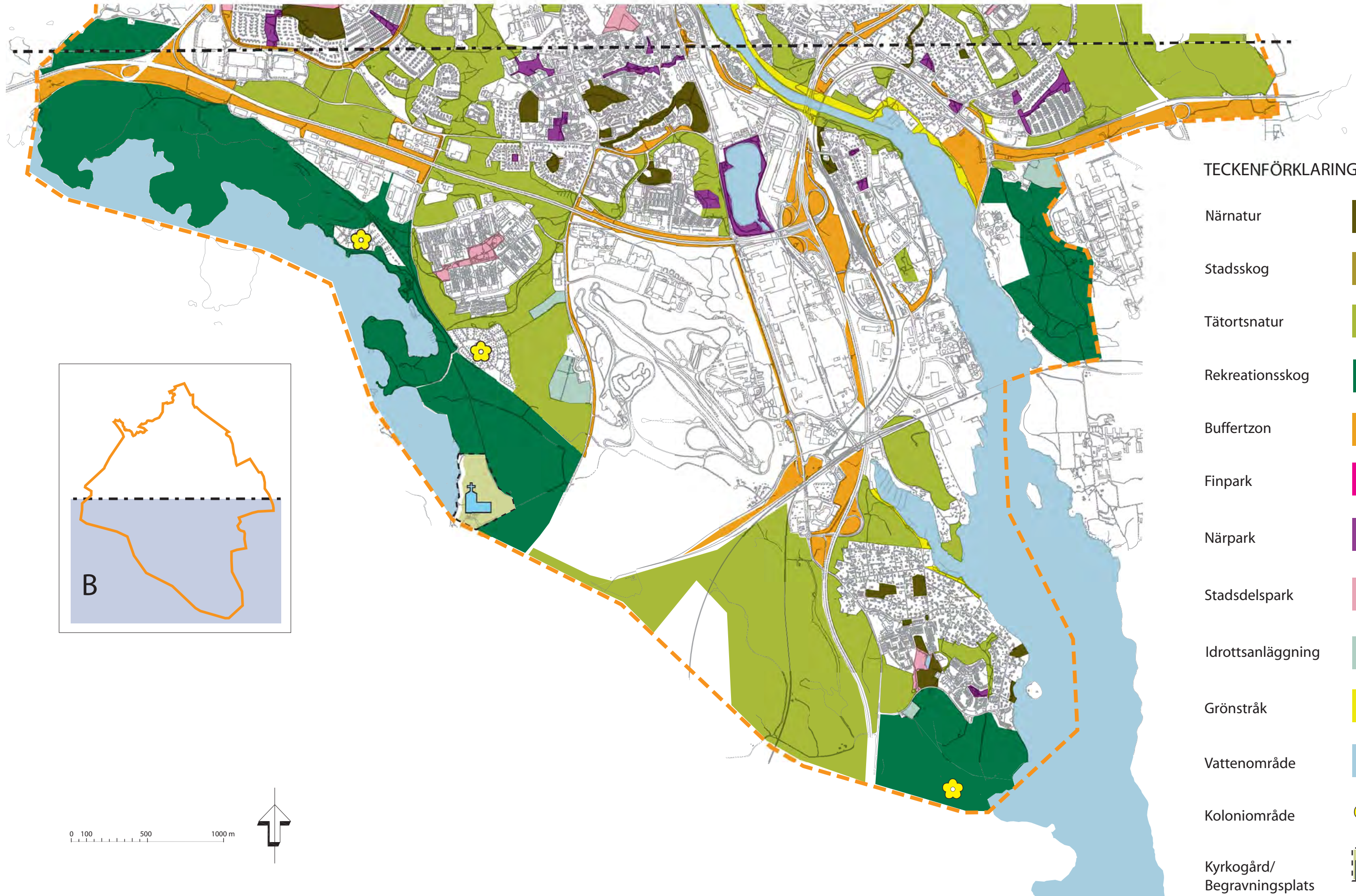
TECKENFÖRKLARING

- Närnatur
- Stadsskog
- Tätortsnatur
- Rekreationsområde
- Buffertzona
- Finpark
- Närpark
- Stadsdelspark
- Grönstråk
- Vattenområde
- Idrottsanläggning
- Kyrkogård/
Begravningsplats
- Friluftsmuseum
- Golfbana
- Koloniområde

0 100 500 1000 m

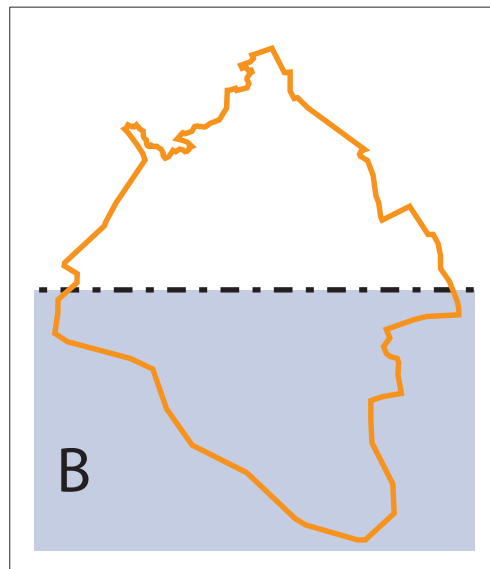

KARTA B GRÖNOMRÅDEN SÖDERTÄLJE STAD

TECKENFÖRKLARING

- Närnatur
- Stadsskog
- Tätortsnatur
- Rekreationsskog
- Buffertzon
- Finpark
- Närpark
- Stadsdelspark
- Idrottsanläggning
- Grönstråk
- Vattenområde
- Koloniområde
- Kyrkogård/
Begravningsplats

0 100 500 1000 m

- Flera stadsdelar saknar en central mötesplats i form av en stadsdelspark.
- Parkerna ute i stadsdelarna är många gånger i behov av upprustning och utveckling.
- Stadskärnan saknar ett parkområde som samlar besökare från hela staden för samvaro och evenemang.

UTVECKLING AV GRÖNSTRUKTUR OCH LANDSKAPSBILD

Skapa ett alternativ till stadspark i centrum

I Södertälje saknas en stadspark i riktig mening som samlar stadens invånare för evenemang, samvaro och folkliv. Området kring Maren med Slussholmen kan tillsammans med Stadsparken utvecklas till en sådan park.

Genom att skapa ett sammanhängande grönstråk i öst-västlig riktning genom centrum via Badparken-Stationsplan-Stadsparken-Slussholmen-Kusens backe kan ett större sammanhängande parkstråk bildas i stadskärnan. Slussholmen kan utvecklas med aktiviteter och upplevelser. Området mellan Slussen och Sydpoolen kan ingå i denna aktivitetspark.

Skapa fler stadsdelsparker

Flera stadsdelar saknar stadsdelsparker som samlar de boende i området för möte och samvaro. Ibland kan detta kompenseras med närhet till parker i närliggande stadsdelar. Blombacka och Mariekälla kompenseras delvis av närheten till Torekällberget och Badparken.

Boende i Grusåsen har Mälareparken även om den inte ligger centralt i stadsdelen.

Men fler stadsdelsparker med högre kvalitet bör skapas till exempel i Ronna, Västergård, Rosenlund och Östertälje. Även Lina och Saltskog saknar stadsdelsparker. Vid Igelsta strand i Östertälje planeras för en strandpark intill Igelstaviken som trots sitt något avsides läge kan locka besökare från hela stadsdelen tack vare det fina läget intill vattnet.

Utveckla befintliga parker

Där en ny park inte anläggs bör man istället utveckla de befintliga grönområdena för att ge dem större social funktion och fler aktiviteter. Flera av de befintliga stadsdelsparkerna bör förbättras. Mälareparken mellan Grusåsen och Brunnsäng har ett utmärkt läge, men behöver utvecklas till att innehålla fler aktiviteter. I Rosenlund har Kamphagen potential att kunna bli en närpark av värde för de boende. I Västergård kan Bodaängen utvecklas.

Utveckla den sparade naturen

Valda delar av den sparade tätortsnaturen kan utvecklas till att få parkkaraktär genom gallring, fler sittplatser, parkvägar och god belysning, vilket kan locka en större målgrupp till att utnyttja grönområdena. Ökad tillgänglighet ger också fler besökare. Västergårdsskogen och Hanstabruksskogen/Mälareparken är exempel på sådan sparad natur som delvis kan utvecklas och därmed få större social och rekreativ funktion.

Knyt ihop grönstrukturen

De västra delarna av tätorten har en mer sammanhängande grönstruktur och därmed fler och längre rörelsestråk i grön miljö än stadsdelarna öster om kanalen. Ofta är det äldre småhusområden som saknar allmän grönstruktur, vilket delvis kompenseras av uppvuxna

trädgårdar som bidrar till en grön och lummig miljö att röra sig igenom. Trädplanterade gator och smala parkstråk kan skapas som länkar i grönstrukturen.

Utveckla gröna gatumiljöer

Alléer och gatuträdsplanteringar har stor betydelse för en attraktiv stadsbild och bra gång- och cykelstråk. Nuvarande gatuträd bevaras samt kompletteras och förnyas vid behov. En trädplan för utveckling av stadens trädplanteringar bör på sikt tas fram.

Utveckla grönstråken utmed kanalen och stränderna

Grönstråken utmed Södertälje kanal är av varierande karaktär och kvalitet. På den västra sidan saknas delvis möjlighet att kunna ta sig fram utmed strandlinjen. Genom att knyta samman grönstråken utmed kanalen, öka tillgängligheten och höja kvaliteten på utvalda delar skapas möjlighet att röra sig i en attraktiv miljö med vattenkontakt genom hela staden. Södertäljes karaktär som kanalstad skulle därmed förstärkas. Orörda strandmiljöer ska värnas för växt- och djurlivet.

Ge infarterna identitet

Omgivningarna kring de tre huvudinfarterna - Stockholmsvägen, Nyköpingsvägen, Strängnäs vägen bör utvecklas genom att vegetation och utrustning förnyas exempelvis i samband med gatuombyggnader eller trafiksäkerhetsåtgärder. Infarterna kan ges identitet genom olika teman. Rondellerna kan utformas mer medvetet. Alléer och trädrader längs infartsvägar ska vårdas och kompletteras.

Förbättra utsiktsplatser

Södertäljes topografi ger flera möjligheter till utblickar över staden och vattnet. Dessa kan tas bättre tillvara genom att ta bort vegetation och bevaka möjligheter vid förtätning så att ny bebyggelse inte hindrar utblickar.

Värna och bibehåll öppna ytor

Det finns relativt få öppna grönytor i Södertälje vilket bidrar till en kompakt stadsbild. De öppna markerna ger utblickar och luftighet i bebyggelsen och bör värnas vid förtätning. Öppna och plana ytor ger även förutsättning för olika aktiviteter t ex bollspel. Dessa ytor har också stor betydelse för att fördröja regn- och dagvatten vid stora vattenflöden.

Utveckla området kring Måsnaren som friluftsområde

Området runt Måsnaren, med Tvetå och Eklundsån har många kvaliteter som friluftsområde. Genom en mer samlad syn på området som Södertäljes främsta rekreations- och friluftsområde kan området utvecklas som besöksmål.

Utveckla entréer och stråk till naturreservat och naturområden

Södertälje tätort gränsar till flera naturreservat och till friluftsområdet vid Måsnaren. Vandringslederna Täljeleden och Måsnarenleden är lättorienterade stråk ut till några av naturområdena. Fler stråk och tydliga entréer bör skapas, bland annat med skyltning och vägvisning från kollektivtrafiklägen.

UPPLEVELSE OCH AKTIVITET

Vistelse i natur, parker och trädgårdar påverkar trivsel, välbefinnande, hälsa och inlärningsförmåga. Hur grönområdena upplevs och används påverkas av hur de är utformade och vad de innehåller. Man får olika upplevelser beroende på rumslighet, variation, växtlighet och övrigt innehåll. Möjlighet till olika positiva upplevelser betyder mycket för vilka grönområden man vill vistas i. Möjlighet att utöva olika aktiviteter har också stor betydelse.

GRÖNOMRÅDENAS BETYDELSE FÖR VÄLBEFINNANDE OCH LÄRANDE

Forskningsresultat visar att det finns ett tydligt samband mellan människors tillgång till natur och deras välbefinnande. Ju mer tid man vistas i grönområden, desto mindre stressad upplever man sig vara (Patrik Grahn, SLU). Vistelsetiden är i sin tur starkt relaterad till avståndet. Den som har nära till ett grönområde tillbringar mer tid där än den som har längre väg.

Inom utomhuspedagogiken växlar man mellan traditionellt lärande i klassrummet och lärande genom erfarenheter ute i olika landskap, vilket stimulerar alla sinnen. På så sätt kan inlärningsförmågan förbättras. Upplevelser i naturen är grunden för att förklara ekologiska samband och för att förstå miljöfrågorna. Men även matematik, historia m fl är ämnen som kan vara lämpliga att lära ut utomhus.

Även små barns behov av kunskap, rörelse och gemenskap kan tillfredsställas genom vistelse i naturen. De lär sig att balansera, krypa, klättra på trädstammar och stenar. Barnen övar sina sinnen genom att smaka, lukta, känna, titta, lyssna och jämföra sådant som finns runt omkring i naturen. Man har märkt att barnen blir lugnare av att vara ute i naturen, det blir mindre konflikter och andra gruppindelningar än annars (www.friluftsförbundet.se).

Äldre har stort behov av att lätt kunna röra sig ute och närhet till grönska ger natur- och årstidsupplevelser. Än viktigare blir det för de äldre som har svårt att röra sig. Att se grönska från fönster eller uterum kan vara av stort värde. Terapitrdgårdar och trädgårdar anpassade för äldre med olika handikapp kan stimulera flera sinnen och kan väcka minnen och öka livskvaliteten.

UPPLEVELSER I GRÖNOMRÅDEN IDAG

Upplevelsevärden

Vistelse i grönområden kan ge upphov till olika intryck och upplevelser. Utifrån tidigare studier av upplevelser i grönområden har viktiga och efterfrågade upplevelser identifierats.

För att beskriva upplevelsevärden i Södertäljes grönområden har vi valt följande begrepp:

ro - möjlighet till lugn, avkoppling och/eller avskildhet

folkliv - ofta mycket människor, liv och rörelse, myllrande folkliv

skönhet - vackra blomsterplanteringar, konstverk och fina parkanläggningar.

vattenkontakt - kontakt med större vattenyta

naturupplevelse och naturlek - naturens årstidsväxlingar och skönhet, fågel-

kvitter, lek med kottar och pinnar, klättra i träd, krypa i buskage, se djur.

öppenhet och utblick - utsikt över öppet landskap/vatten, känsla av rymd

skogskänsla - en upplevelse av skogen som en kontrast till staden där man träder in i en annan värld med andra dofter, ljud och färger. En upplevelse av att befinna sig långt från staden. Kräver relativt stort skogsområde.

historia - möjlighet till att kunna uppleva platsens historia genom att vistas i en historisk miljö eller se lämningar av tidigare strukturer, byggnader och anläggningar.

Södertäljes upplevelsevärden har kartlagts av projektgruppen.

Kartläggningen visar tydligt att det är stadskärnan och områdena utmed kanalen som har den största mängden och variationen av upplevelser. Alla inventerade upplevelser utom skogskänsla finns representerade i stadskärnan. Även de större rekreationsområdena i stadens utkanter så som Ragnhildsborg och kring sjön Måsnaren har flera upplevelsevärden. I stadsdelarna kan man få naturupplevelser i de större grönområdena medan övriga upplevelsevärden är mer sällsynta.

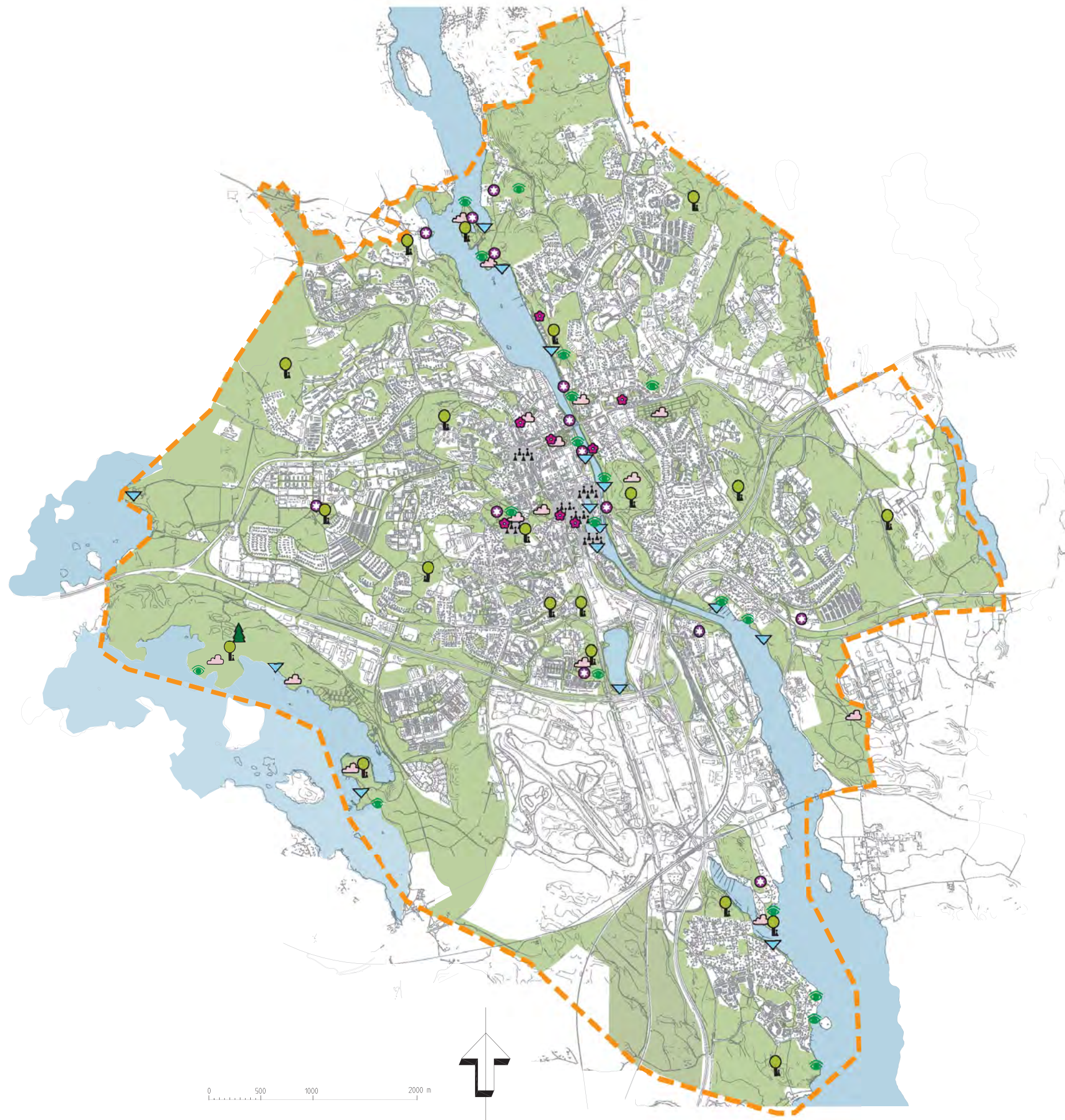
Se karta - UPPLEVELSER

KARTA UPPLEVELSER SÖDERTÄLJE STAD

TECKENFÖRKLARING

- Anlagd skönhet
- Öppenhet/utblick
- Skogskänsla
- Vattenkontakt
- Naturupplevelse/lek
- Historia
- Ro
- Folkliv

Tystnad

Buller är ett stort folkhälsoproblem. I motsats till många andra miljöproblem ökar bullret fortfarande. Tystnaden i rekreationsområden är av stor vikt för att upplevelsen ska ge vila och avkoppling, men även i tätorten är "tysta" områden värdefulla.

En bullerkartering av trafikbuller i Södertälje tätort gjordes 2007. Nedan redovisas de större områden i tätortens gröstruktur som enligt karteringen har en ekvivalent ljudnivå lägre än 35 dB(A):

- Inre delarna av Genetaparken
- De inre delarna av Västergårdsskogen
- Delar av Hovsjöparken
- Områden närmast sjön Måsnaren
- Stora delar av området Ragnhildsborg
- Inre delarna av Hanstabruksskogen/Mälareparken
- Områden inom större skogsområden i anslutning till tätorten

Kartan redovisar grönområden med ljudnivå lägre än 35 dB(A)

Trygghet

Upplevelsen av trygghet är en viktig förutsättning för att människor ska nyttja stadens grönområden. När mörkret faller undviker många personer stadens parker och naturområden på grund av att man upplever det otryggt att passera igenom.

Överblickbarhet och god orientering är faktorer som betyder mycket för att man ska uppleva en plats trygg. Det kan också vara avskräckande för viss brottslighet, då risken för upptäckt ökar.

Belysning och vegetation är faktorer som kan påverka överblickbarheten och därmed upplevelsen av trygghet. En avvägning mot estetiska värden bör göras inom parker. Mer ljus ger inte alltid en tryggare miljö, avgörande är hur bländande ljuset är och hur starka kontraster mellan ljus och mörker som skapas. Dessa kontraster påverkar även möjligheten att uppleva natthimlen i tätbebyggd miljö. Att ta fram ett belysningsprogram kan vara ett sätt att formulera tydliga riktlinjer och en långsiktig strategi för ljussättning och planering av belysningsåtgärder. Belysning har visat sig kunna påverka djurlivet och därmed ekologiska värden.

Tillgänglighet

Tillgänglighet, eller upplevelsen av tillgänglighet, är viktigt för att stadens parker och naturområden ska kunna användas av alla invånare. Alla ska ges , möjlighet till delaktighet och ingen ska stängas ute från det offentliga rummet på grund av felaktig utformning. Men tillgänglighet kan betyda olika saker för olika människor. Skilda typer av handikapp kräver olika utformning av miljön och kraven är inte alltid förenliga med varandra.

UTVECKLING AV UPPLEVELSER

Tydliggör och bevara historiska platser

Upplevelsen av historisk förankring förenklas av synliga spår från en annan tid. Historiska platser bör bevaras och göras tillgängliga. Se kapitlet Kulturmiljöer i stadens grönområden.

Utveckla skönhet i stadsdelarnas parker

De upplevelsevärden som främst kan utvecklas i stadens parker är skönhet och folkliv. Genom upprustning, ny utformning, blomsterplanteringar etc. kan man ge skönhetsupplevelser i parkområden som idag är upplevelsefattiga liksom Hovjsö, Ronna, Fornhöjden och Brunnsäng.

Folkliv och vattenkontakt kring kanalen

Förutsättning för folkliv finns främst i stadskärnan, kring stadsdelscentrum, andra större målpunkter och välanvända stråk. I Södertälje hänger ofta möjligheten till folkliv samman med vattenkontakt för att människor attraheras av vatten. I stadskärnan kan en aktivitetspark skapas på Slussholmen och nära Sydpoolen, vilket kan ge mer folkliv i området kring Maren och kanalen. Vid Igelsta strand planeras en strandpark som är en del i utvecklingen av grönstråken utmed farleden. Mälareparken har ett utmärkt läge vid vattnet, men utformning och aktiviteter kan utvecklas. Området Södra har kort avstånd till öppet vatten men trots det dålig vattenkontakt, vilket kan utvecklas genom bättre tillgänglighet med promenadstråk utmed vattnet.

Tillvarata möjligheter till ro, öppenhet och utblick

Möjlighet till ro kan ges genom att spara större naturområden i anslutning till tätorten, men även genom att låta grönområden som ger avskildhet från omgivningen få vara kvar inne bland bebyggelsen. Öppenhet och utblick kan man få och/eller tillvarata genom gallring och röjning av vegetation på höjder där rätt förutsättningar finns t ex i Mälarparken och Saltskogshöjden. De öppna ytor som finns i staden idag bör värnas då de är få, t ex Genetafältet, Bårstafältet och Mälareparken.

Skogskänsla, naturupplevelse och naturlek

Anlagda parker kan inte ersätta naturområden. Naturlika grönområden bör bevaras även centralt i staden för att ge möjlighet till naturupplevelser och naturlek. För skogskänsla bör området kring Måsnaren bevaras.

Ökad tillgänglighet

Åtgärder för att öka tillgängligheten ska finnas med i planeringen och förvaltningen av stadens grönområden. Det kan handla om att se till att det finns närliggande grönområden för alla att vistas i, att det är enkelt att ta sig dit och att miljön inbjuder till nyttjande. Både svårigheter och möjligheter måste beaktas, Södertäljes kuperade terräng begränsar till exempel möjligheterna för fysisk tillgänglighet. Sittplatser, belysta promenadstråk, jämna och välskötta markmaterial samt tillgänglighetsanpassade lekredskap är exempel på förbättringar som kan göras. Tillgänglighetsanpassade badplatser och promenadvägar längs vattnet ska eftersträvas. Samarbete med andra kommunala förvaltningar kring tillgänglighet i grönområdena ska utvecklas. Ungdoms-, handikapp- och pensionärsråd bör ges möjlighet till att påverka utformningen av stadens grönområden.

AKTIVITETER I GRÖNOMRÅDEN IDAG

I dagens samhälle lever allt fler ett stillasittande liv och som följd av detta drabbas ett större antal människor av sjukdomar som fetma, stress och diabetes. Attraktiva och tillgängliga utemiljöer kan öka människors vilja att vara fysiskt aktiva. Anläggningar för fysisk aktivitet i tätortens grönområden blir ofta även platser för samvaro och möte. En inventering av dessa anläggningar tydliggör brister och kvaliteter.

Nedanstående allmänna anläggningar för aktivitet har inventerats i tätortens grönområden:

lekplats

bollplan - grus eller gräsplan

bollspel - öppen yta som regelbundet nyttjas för bollspel

skateboardanläggning (Redovisas ej vid fritidsgårdar.)

minigolf

badplats - offentlig badplats

pulkabacke

skidbacke

elljusspår (Vid snö anordnas ibland skidspår vid elljusspår.)

vandringsled - Täljeleden, Sörmlandsleden, Måsnarenleden, Hälsans stig

friluftsscen

Södertälje har generellt bra tillgång på gång- och cykelvägar för promenad, cykling och jogging. Närheten till olika allmänna anläggningar för aktivitet skiljer sig däremot i Södertäljes olika stadsdelar.

Förutom stadskärnan har även stadsdelarna Geneta, Brunnsäng och Pershagen relativt gott om kommunala aktivitetsanläggningar. Allmänna lekplatser är relativt väl fördelade i stadens bostadsområden. Närheten till bollplaner eller öppna ytor för bollspel varierar kraftigt. Geneta har fem bollplaner och även andra ytor för bollspel, medan Saltskog och Södra endast har någon enstaka. I vissa områden kompletteras allmänna anläggningar med lekplatser och bollplaner i bostadskvarter. Ronna och Fornhöjden är exempel på sådana områden. Även skolområdena kan ibland komplettera bristen på bollplaner i en stadsdel.

Märkta vandringsleder stimulerar många att ta sig ut i naturen. Det är värdefullt att även mer ovana på ett säkert sätt får den möjligheten. Södertälje kommun ansvarar tillsammans med Nykvarns kommun för två vandringsleder, Täljeleden och Måsnarenleden. Båda lederna har nyligen rustats upp. Föreningen Sörmlandsleden ansvarar för Sörmlandsleden som passerar Södertälje. Inne i staden går Hälsans stig, som är en uppmärkt promenadstig med kilometermarkeringar. Stigen har initierats av Hjärt-och Lungsjukas Riksförbund, men sköts och bekostas av kommunen.

För många är odling och trädgårdsarbete en fysisk aktivitet som ger välbefinnande och naturkontakt. Koloniområden och odlingslotter ger möjligheter för de som inte har egen tomt till privat odling. Dessa områden kan vara en stor tillgång i grönområdena även för andra, om de är tillgängliga för besök och promenader. Rik variation i växtlighet och småskalighet upplevs som berikande i miljön och kan även ge ett rikare djurliv.

Mötesplatser och målpunkter

Viktiga mötesplatser och målpunkter är betydelsefulla för gröonstrukturen. Centrum med butiker och större knutpunkter för kollektivtrafik är platser dit många människor rör sig, ofta till fots eller med cykel. Att ta sig dit genom ett gent, tryggt och fint gröonstråk är en kvalitet. Skolor har behov av nära tillgång till grönområden och gröonstråk, både för undervisning men också för trygga och trevliga skolvägar.

Nedanstående målpunkter redovisas på karta:

centrum - stadsdelscentrum och stadskärnan
större skola
pendeltågsstation och järnvägsstation
attraktion - Sydpoolen, Tom Tits, Torekällberget

Se karta - AKTIVITETER OCH MÅLPUNKTER - på följande uppslag

UTVECKLING AV AKTIVITETER

Behovet av anläggningar för bollspel och lek varierar över tiden i ett bostadsområde beroende av att generationer växer upp och nya barnfamiljer flyttar in. Finns inte behovet idag bör vissa ytor ändå sparas för att kunna kompletteras med utrustning, lek och spel när efterfrågan kommer. Flera av stadens lekplatser och bollplaner ligger i områden som idag har få barn, det kan därför vara aktuellt att ta bort dessa. I nya områden och vid förtätning kommer många nya barnfamiljer. Lina Hage, Glasbergavägen och Ritorp är exempel på sådana områden. Vinteraktiviteter så som skridsko- och pulkaåkning är också viktiga, men mycket väderberoende. Varje större stadsdel bör ha tillgång till en isbana.

KARTA AKTIVITETER OCH MÅLPUNKTER SÖDERTÄLJE STAD

TECKENFÖRKLARING

Skidbacke

Badplats

Elljusspår

Friluftsscen

Lekplats

Bollplan

Bollspel

Minigolf

Pulkabacke

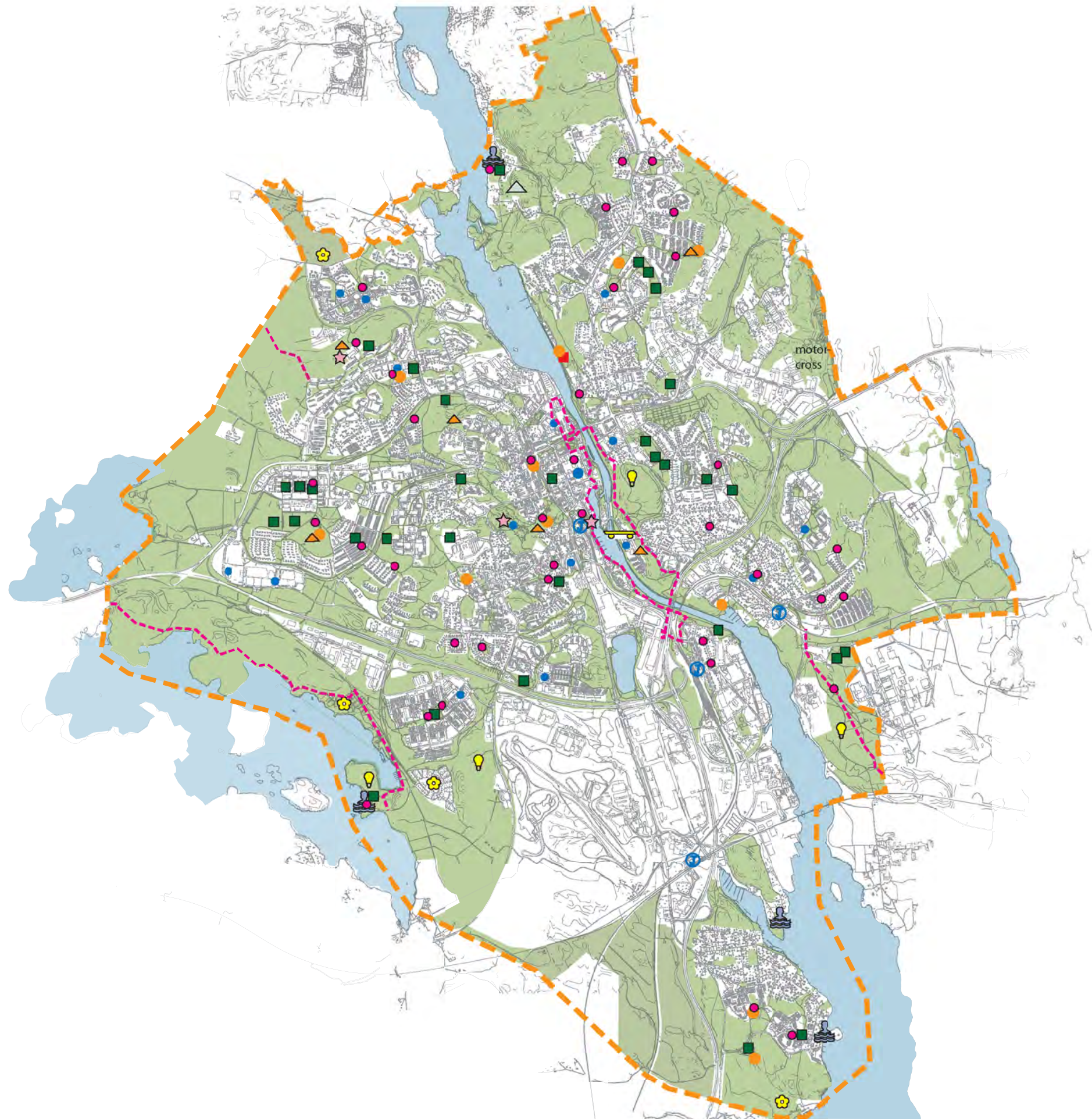
Koloniområde/
Odlingsområde

Skateboard

Vandringsled

Målpunkter
(centrum, stadsdelscentrum, Sydpoolen, Tom Tits, Torekällberget)

Tågsstation
(Södertälje C, Södertälje Hamn, Södertälje Syd, Östertälje)

KULTURMILJÖER I STADENS GRÖNOMRÅDEN

Kulturhistoriska inslag i miljön fyller en viktig roll för att människan ska kunna utläsa samhällets utveckling och känna tillhörighet och identitet med sin omgivning. Kulturlandskap med gamla gårdar, hagmarker och välvårdade fornminnesgravfält är miljöer som många uppskattar att vistas i. I stadens grönområden finns ofta rester av tidigare bebyggelse och anläggningar. Att vårda dessa bidrar till att fler kan lära känna platsens historia.

KULTURHISTORISKA VÄRDEN I GRÖNOMRÅDEN

Här beskrivs några av de kulturmiljövärden som är avläsbara i stadens grönområden och som berättar om olika skeenden i Södertäljes historia. Platserna återfinns på kartan Kulturmiljö. Södertälje kommun har tagit fram en "Inventering av kulturmiljöer i Södertälje kommun" där miljöer och bebyggelse närmare beskrivs samt vilken lagstiftning som gäller.

Stadskärnan

• Badparken

Badparken anlades under Södertäljes badortsepok under senare delen av 1800-talet. Parken omfattade ursprungligen ett sammanhängande område från badinrättningen vid Järnagatan till Tappgatan, och var en inhägnad promenadpark reserverad för badgästerna. I början av 1900-talet öppnades parken för stadens invånare. Från Järnagatan syns idag den avsats i terrängen markerad med tre lindar där Societetshuset låg. Intill f d Badhotellet vid Järnagatan 10, ligger en ombyggd rest av den nedre Badparken.

• Torekällbergets museum

Torekällbergets friluftsmuseum grundades 1929 och hit har äldre bebyggelse från staden och från omliggande landsbygd flyttats. Vid entrén och kring de historiska byggnaderna har tidstypiska 1800-tals trädgårdar anlagts. Kvarnen vid museets entré är ett av Södertäljes landmärken och från utsiktsberget intill har man en vid utblick över staden.

• Stadsparken

Stadsparken anlades i början av 1900-talet då de flesta av dagens äldre träd

planterades, men även tidigare fanns en parkanläggning på delar av platsen intill hotellet. En större ombyggnad av parken gjordes 1960 då stadsträdgårdsmästare Jan Lindqvist ritade dagens slingrande gång, då omgiven av sommarblommor, den muromgärdade sittplatsen och scenen. På 1990-talet gjordes en ny ombyggnad då planteringarna förenklades, boulebanan kom till liksom ställningarna för klematis. Under 2007-08 har en upprustning påbörjats, med bland annat en bred blomsterrabatt, förnyat trädbestånd, nytt gångvägssystem och belysning.

- Stationsplan

Fontänen och sittplatsen invigdes 1960, med tidstypisk kalkstensbeläggning och skulpturen "Vårdagsjämning". I parken finns också en runsten från 1000-talet med en minnestext om stupade söner på färd österut. Stenen stod ursprungligen vid Järnatullen, strax söder om nuvarande plats.

- Kanalen, slussen och kanalpromenaden

1800-talets smala, slingrande kanalfåra finns bevarad på två ställen utmed Västra Kanalgatan och den så kallade Blindtarmen, där kanalen mynnade i Inre Maren. Där Jovisgatan mynnar i Västra Kanalgatan står gamla brofundament från den bro som gick över den gamla kanalen och vidare mot Stockholmsvägen. Kanalholmen och Slussholmen skapades när den nya kanalen grävdes på 1920-talet. Norr om Mälarbron låg den gamla slussen till 1819 års kanal. Här finns rester av kajer, fundament, gamla träd och det gamla kanalkontoret. En minnessten berättar om platsen. När den nya kanalen grävdes, flyttades slussen till nuvarande plats, Slussholmen skapades och Lotsudden flyttades till Slussholmens sydspets. Utmed gamla kanalens båda sidor fanns så kallade dragvägar som användes för att dra fartyg genom den smala, slingrande kanalen. Delar av dessa dragvägar finns fortfarande kvar och ingår i dagens kanalpromenad på västra sidan. Under badortsperioden utnyttjades de som promenadvägar och lindar planterades längs dragvägarna. Sex av dessa lindar finns ännu kvar.

- Orionkullen

Orionkullen utgör en rest av den ås som låg i nord-sydlig riktning intill vattenleden, och på vilken stadens tidigaste bebyggelse låg. Övriga delar av åsen grävdes bort under kanalbyggena under 1800- och 1900-talen. Gamla Flickskolan på Orionkullen är efter kyrkan det äldsta bevarade stenhuset i staden, uppfört 1778. Orionkullen är ett karaktäristiskt element i stadsbilden och berättar om stadens tidigaste landskapshistoria.

- S:ta Ragnhilds kyrkogård

S:ta Ragnhilds kyrka är bevarad i sitt medeltida läge. De äldsta delarna är från 1100-talet. Kyrkan är tillsammans med omgivande kyrkogård en värdefull del i stadsbilden och bildar fond åt Stora Torget. Från den nuvarande infarten via Mälarbron, som invigdes 1976, ligger kyrkan lågt och har förlorat lite av sitt dominerande läge i stadsbilden. Kyrkan samt kyrkogården är skyddad enligt Kulturminneslagen kap 4.

- Turingelunden

Turingelunden ritades på 1950-talet av tidigare stadsträdgårdsmästare Jan Lindqvist. Den ovala, nedsänkta sittplatsen är välbevarad med skifferbeläggning och låga murar och fontänen med skulpturen "Morgonbad" från samma tid. Ursprungligen fanns en terrass längs huset i väster. Trots närheten till Turingegatan upplevs platsen som en oas med tydlig 1950-talskaraktär, med blomsterplanteringar, omgivande stora formklippta lindar och med kyrkan i fonden.

- Kvarnlunden

En kvarn tillhörande gården Kvarnberga låg tidigare där Kvarnlunden nu ligger. Kvarnen drevs av vatten från Bårstabergens som bildade ett flöde ned till en stor damm. Kvarnverksamheten upphörde sannolikt i slutet av 1800-talet då även kvarnbyggnaden revs. I början av 1950-talet anlades en parkanläggning här, med vattentrappa och dammar. Grundmuren där den gamla kvarnen stod utgör idag parkens mellanterrass. En stor del av parkanläggningen finns kvar och utgör ett tidstypiskt och väl utformat exempel på 1950-talets trädgårdskonst. Vattenanläggningen renoverades år 2007 då även perennplanteringar tillkom i parkens tidsanda.

Ragnhildsborgsområdet• Ragnhildsborgs gård

Ragnhildsborgs gård ligger omgiven av ett väl hävdad kulturlandskap med beteshagar och stora lövträd. Genom omgivande betesmarker leder gamla vägar som förbundet bebyggelsen, tegelbruk och varv. I omgivningarna låg ett par tegelbruk under 1700- och 1800-talen. Spår av sandtäkt och lertag finns i området. Varvet söder om gården etablerades i början av 1900-talet, varvsverksamheten lades ned på 1950-talet. Intill varvet, strax söder om Slottsholmen ligger Pivoholmen. Här låg i början av 1900-talet en festplats i NTO:s regi. Idag är holmen undanskymd och ganska igenvuxen.

• Telgehus

Ruinerna efter den medeltida borgen ligger på Slottsholmen vid Linasundet. Borgen tillkom under 1300-talet som ett fäste för fogden för Telgehus län. Efter att borgen bränts ned uppfördes på 1450-talet en ny borg, Karlsholms slott, som övergavs under århundradets slut. Telgehus ligger idag lite undangömt och besöks relativt lite. Tät och slyig vegetation kan skada borgen och försvåra att området besöks.

• Hoppbacken

Söder om Karlsborg vid Bergviksberget fanns en hoppbacke för tävlingar som användes i början av 1900-talet och för träning fram till 1950-talet. Murar och trappor från hoppbacken finns kvar bland lummiga hasselbuskar och fågelbärsträd. Marken täcks av vintergröna.

• Karlsborg

Karlsborg ligger på en höjd intill Mälaren/Södertälje kanal. Byggnaden är nedbrunnen och trädgården är igenvuxen men rundeln på gårdsplanen är fortfarande tydligt synlig. Rester av terrasseringar och syrénbersåer finns. Från gårdsplanen har man en utblick mot staden.

Grusåsen

Nordöstra Grusåsen utmärks genom sin tidsmässigt välhållna 1950-talsmiljö och stadsplan med sammanhängande flerbostadshus i gårdsbildningar med tillhörande gröna ytor, gårdar med sittplatser och lekplatser eller med parkeringsplatser.

• Galgbacken

Den gamla galgbacken i Södertälje har troligtvis använts som avrättningsplats sedan medeltiden. Den sista hängningen gjordes 1796. Platsen var väl synlig från staden och fungerade som en ständig påminnelse för invånarna hur det kunde gå om de inte följde lagen. På en teckning av Erik Dahlberg från år 1661 syns galgbacken som en kal kulle. Idag är platsen tallbevuxen och i dess västra del växer rikligt med backsippor och trift.

• Hagaparken/Sveaparken (delvis tomtmark)

Bostadsbebyggelsen mellan Östergatan och Sveagatan utgör en välbevarad 1950-talsmiljö där gårdarna och parkerna är en viktig del av helheten. Byggnaderna är länkade till varandra med öppna gårdsbildningar emellan, ursprungligen med anlagda ytor för lek och vistelse. Hagaparken i områdets västra del är en stor, halvoffentlig bostadspark. Mitt i Hagaparken finns en försänkt, muromgärdad trädgårdsanläggning med blomsterplanteringar och sittplatser. Platsen har nyligen rustats upp. Se bild sid. 33

Rosenlund

I Rosenlund finns flera fina exempel på områden där bebyggelse, omgivande gårdar och parker bildar en väl genomtänkt helhet.

- Radhusen utmed Frödingsvägen (tomtmark)

Området är ett mycket välbevarat radhusområde från 1940-talet som utgör ett representativt exempel på ett välplanerat samspel mellan arkitektur och grönytor. I mitten finns en gemensam öppen grönyta som upplevs offentlig.

- Området kring Bellmansvägen (tomtmark)

Centralt i Rosenlund ligger flerbostadshus på typiskt 1940-talsvis inplacerade i naturmark med inslag av bergknallar och träd, eller längs gatorna med en smal remsa förgårdsmark. Stadsplanen med grönytor kring husen och gårdar är ett utmärkt exempel på 1940-talets planering och arkitekturideal.

- Lindåstäppan (tomtmark)

Miljön utgör ett sammanhållet bostadsområde från 1950-talet, där byggnaderna omger ett öppet grönområde, den s.k. Lindåstäppan.

- Folkparken (tomtmark)

Längs Dansbanestigen syns resterna av Folkparken. Den anlades i området Kamphagen 1927 och revs i mitten på 1990-talet. Parken ritades av Södertäljearkitekten Tore E:son Lindhberg. I parken övre del fanns kafé, dansbana, friluftsteater och en kiosk.

- Lindarna utmed gamla Stockholmsvägen

Stockholmsvägen gick före 1924 längre söderut och fortsatte över kanalen där de gamla brofundamenten fortfarande finns kvar. En kallmur och några lindar som kantade vägen markerar fortfarande den gamla vägens sträckning mellan Polhemsgatan och Vegagatan.

- Lagmansparken

Lagmansparken tillkom efter breddningen av kanalen på 1920-talet. Parken består av en liten terrass ovanför kanalen med utsikt över staden och slussen.

Hagaparken/Sveaparken (foto 2007)

- Kusens backe

Den tallbevuxna höjden Kusens backe ligger på östra sidan av kanalen och är ett karaktäristiskt inslag i Södertäljes stadsbild. Under 1800-talet kom området att kallas Kusens efter smeden Lars Petter Couse ("Kusen") som var inblandad i ett mord- och självmordsdrama i staden 1828 och som enligt sägen lär vara begravd på platsen. I den norra delen av Kusens backe anlades en kolerakyrkogård under det tidiga 1800-talet, då staden drabbades av en koleraepidemi. Platsen markeras idag av en minnessten och stenspallare.

Östertälje

- Igelsta gård

Igelsta gård är en byggnad från tidigt 1900-tal med en välbevarad trädgård ritad av Ester Claesson, en av landets främsta trädgårdsarkitekter i början av 1900-talet. Trädgården med dess murar, terrasser och trädgårdsselement utgör ett fint exempel på 1910-talets trädgårdskonst och helhetsmiljö där trädgård och arkitektur samverkar. Trädgården är väl dokumenterad från sina första år genom Ester Claessons skrifter och fotografier. Gårdsplanen omges av stora lindar. Den äldre delen av parken ned mot Grödingevägen har stora parkträd.

- Karleby (ägare: privat)

Intill Astra Zenecas anläggning i Gärtuna ligger det gamla torpet Karleby typiskt inplacerad i landskapet på en sluttning i närheten av tidigare odlingsmark.

Lina

- Lina gård

Lina gård ligger vackert intill Linasundet och utgörs av en välbevarad och avgränsad herrgårdsmiljö med rester av ett kulturlandskap med öppna marker och stora ädellövträd. Gårdsmiljön består av ett flertal byggnader, dungar av lövträd och öppna gräsytor. Vid Lina har funnits ett stort tegelbruk som tidigare präglat intilliggande marker.

Rosenterrassen vid Igelsta gård

Rosenterrassen vid Igelsta gård

Saltskog

- Saltskogs gård (ägare: stiftelse)

Gården Saltskog ligger på höjden väster om Saltskogsfjärden. Gården förvärvades av Carl Fredrik Liljevalch år 1881 som lät uppföra en ny huvudbyggnad. Han lät även anlägga en trädgård och park med slingrande promenadvägar, sällsynta trädslag, ”runstenar”, grotta och utsiktsplats. Rester av den gamla parken innehåller idag bl.a. bokträd, olika barrträd, stigar, stentrappor och en grotta. En utsiktsplats ovanför Saltskogsfjärden finns också kvar.

- Saltskogsfjärdens grönområde (ägare: privat)

Inne på Scantias område ligger sjön Saltskogsfjärden, även kallad Scaniasjön. Parken kring sjön är anlagd under tidigt 1950-tal av Walter Bauer med parkvägar, gräsytor, pilträd och sittplatser. Parkmiljön är representativ för hur några industriföretag anlade parker av hög kvalitet vid denna tid. Saltsskogsfjärden är en rest av det gamla inloppet till Södertälje, som gick mellan Torpaviken och Maren. Här gick den gamla vattenleden som en gång förbundet Mälaren med Saltsjön. Kring tidigt 1900-tal påbörjades en breddning av vattenleden men projektet fick ge vika när Scania expanderade på 1960-talet. Vattnet leds nu istället till största delen under marken i kulvert.

Södra

Södra byggdes ut enligt en stadsplan upprättad under 1920-talet av Cyrillus Johansson och Albert Liljenberg. Den har tidstypiska drag i gatornas struktur, parker och tomter. Bostadsområdet är ett fint exempel på 1930-talsbebyggelse av villor och stramt utformade lamellhus, vilket bildar en miljö av högt kulturhistoriskt värde.

- Sjömansplan

Centralt i småhusområdet ligger Sjömansplan som ett nav varifrån gatorna leder ut. I mitten av planen finns en liten grönyta med tallar och en lekplats.

- Hertig Carls väg

Områdets huvudgata, Hertig Carls väg, har tidstypisk smågatstensbeläggning och trädplantering som bidrar till områdets karaktär.

- Näset

Näset utgörs till stor del av skogsmark och är bebyggd med glest placerade villor längs den väg som löper runt halvön. Villorna är en rest av badortstidens Södertälje och uppfördes som sommarnöjen under tidigt 1900-tal i tidstypisk träpanelarkitektur. Flera av husen beboddes sommartid av framträdande personer i staden. Tomterna är delvis bergiga och trädbevuxna. I sydvästra delen av området ligger pensionatet Torpa grundat under sent 1800-tal samt värdshuset Glashyttan uppfört under 1930-talet. På 1960-talet byggdes Oljehamnen vilket naggat miljön på Näset i kanterna. I mitten av skogsområdet finns en platå som kallas Hertig Carls park. Hur denna en gång har sett ut är oklart. Det har under 30-talet funnits planer på en folkpark på Näsetbergets topp.

FORNLÄMNINGAR

En fornlämning är en fysisk lämning av mänsklig verksamhet som är varaktigt övergivna. De äldsta fornlämningarna hittar vi i de områden som en gång utgjorde stenålderns skärgårdslandskap. De tydligaste fornlämningarna är gravrösen från bronsålder och en stor mängd gravar från järnåldern. Många av de fornlämningar som finns kvar i staden ligger i sparad naturmark omkring tidigare odlingsmark.

Fornlämningar skyddas av 2 kap. (1988:950) Kulturminneslagen (KML). Fasta fornlämningar har automatiskt ett skydd och omfattas av ett skyddsavstånd. Det är förbjudet att ändra, skada, täcka eller ta bort en fornlämning. Länsstyrelsen är tillståndsmyndighet och skall kontaktas för information och tillståndsärenden t.ex. vid exploateringar som byggnads-, väg- eller ledningsarbeten.

- Stadskärnan

Hela Södertälje stadskärna utgör en fornlämning.

- Telge Hus

Telge Hus utgör en fornlämning enligt Kulturminneslagen.

Se karta - KULTURMILJÖ

UTVECKLING AV KULTURMILJÖ

Viktiga inslag i de kulturhistoriskt intressanta grönområdena bör bevaras och förvaltas väl i möjligaste mån. Vid utveckling och upprustning kan tidstypiska uttryck bevaras och eventuellt förstärkas. Informationen om kulturmiljöer i grönområden bör förbättras. Vården av de viktigaste fornminnesområdena bör förbättras. Se Kulturmiljöprogrammet för mer detaljer.

Nedan följer några grönområden som kan utvecklas för att förstärka deras kulturhistoriska värde.

- Saltskogs gård

Området kring Saltskogs gård kan utvecklas. En gallring och upprustning av parken med samband till den husnära trädgården kan utveckla området till ett attraktivt mål.

- Ragnhildsborg - Telge Hus

Kring Ragnhildsborg kan grönområdet och kopplingen till Telge Hus utvecklas. Bete är en förutsättning för att bevara och utveckla kulturmiljön.

- Karlsborg

Resterna av trädgårdsanläggningen kan utgöra en tillgång i en kommande miljö.

- Igelsta Gård

Trädgårdsanläggningen bevaras och en försiktig renovering av vissa delar genomförs. Hänsyn tas till de höga parkhistoriska värdena.

UTVECKLING AV FORNLÄMNINGAR

Ett urval av synliga fornlämningar inom stadens grönområden bör vårdas och göras mer tillgängliga för allmänheten genom skötsel, skyltning och information på hemsidan. Kommunen har upprättat ett skötselprogram för ett flertal fornlämningar.

KARTA KULTURMILJÖ SÖDERTÄLJE STAD

TECKENFÖRKLARING

Stadens allmänna grönstruktur

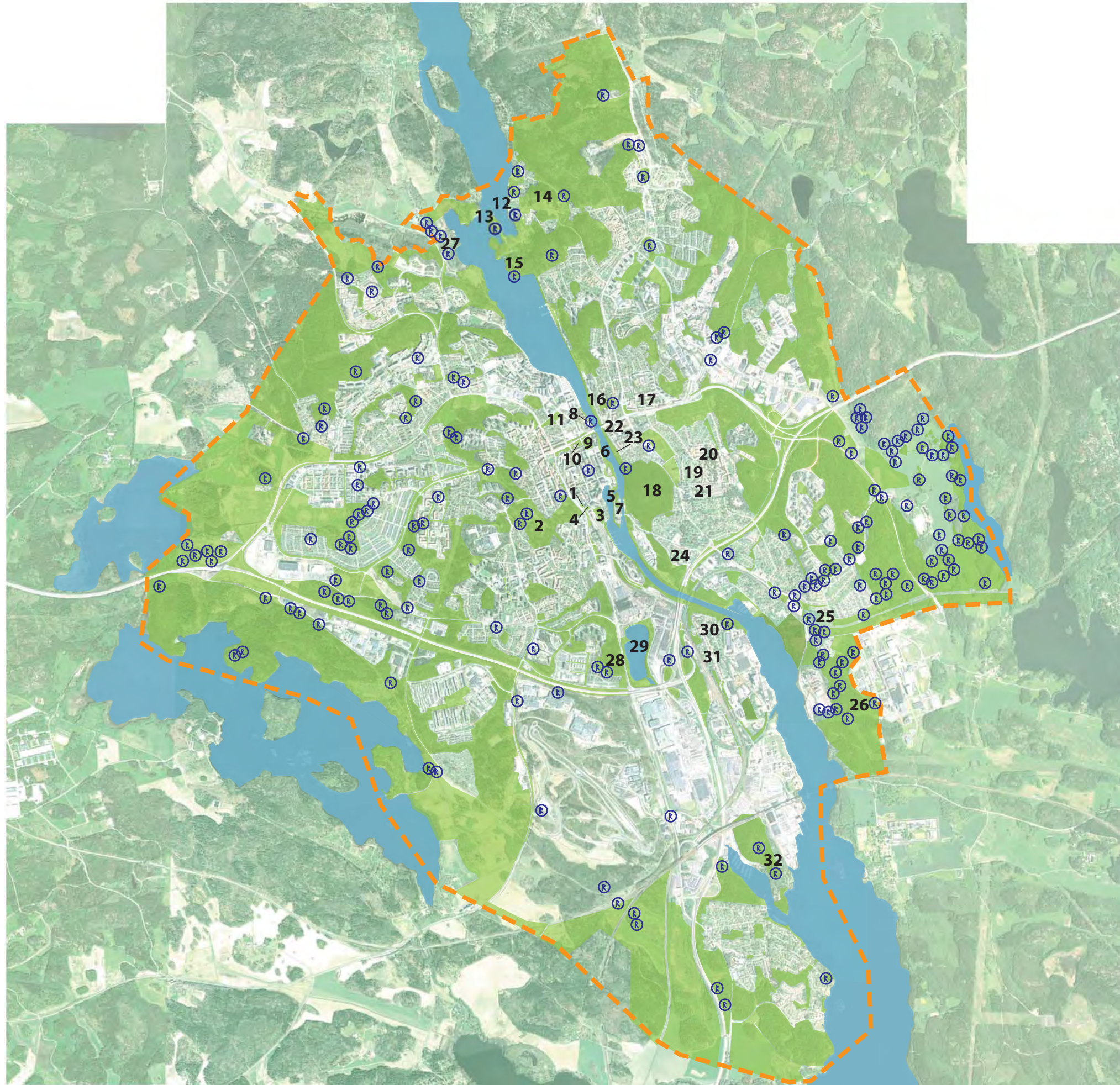

Fornlämningar

Kulturmiljöer i stadens grönområden

1. Nedre Badparken
2. Torekällbergets museum
3. Stadsparken
4. Stationsplan
5. Kanalpromenaden/Dragvägen
6. Blindtarmen/Kanalholmen
7. Lotsudden med Slussen
8. Gamla slussen
9. S:ta Ragnhildskyrkogård
10. Turingelunden
11. Kvarnlunden
12. Ragnhildsborgs gård
13. Telgehus
14. Hoppbacken
15. Karlsborg
16. Galgbacken
17. Hagaparken
18. Kusens backe
19. Radhusområdet utmed Frödingsvägen
20. Området kring Bellmansvägen
21. Folkparken
22. Lindarna utmed gamla Stockholmsvägen
23. Lagmansparken
24. Lindåstäppan
25. Igelsta gård
26. Karleby
27. Lina gård
28. Saltskogs gård
29. Saltskogsfjärdens grönområde
30. Sjömansplan
31. Hertig Carls väg
32. Näset

0 500 1000 2000 m

EKOLOGISKA FUNKTIONER I STADENS GRÖNOMRÅDEN

Ekologi handlar om hur människor, djur och växter är beroende av varandra och av sin fysiska omvärld. Alla levande varelser och den miljö som finns inom ett naturligt avgränsat område bildar tillsammans ett ekosystem. Södertälje tätort betraktas i denna grönplan som ett ekosystem där grönstrukturen är en mycket viktig del. Stadens grönområden är livsmiljö för växter och djur. De utgör också spridningsvägar för växt- och djurlivet. Barriärer kan försvåra sådan spridning och åtgärder för att underlätta spridning kan behövas. Stadens grönområden är också en resurs för dagvattenhantering, luftens syresättning och andra så kallade ekosystemtjänster.

BIOTOPER

Parker och sparad natur är livsmiljöer för djur och växter, så kallade biotoper. Även biotoper som villaträdgårdarnas häckar, buskar, träd och blomsterrabatter har betydelse för den biologiska mångfalden i staden. En stor variation av biotoper bidrar till artrikedomen, det vill säga biologiska mångfalden. Grönområden som utgör livsmiljöer för hotade djur- och växtarter är särskilt värdefulla och bör vårdas och skyddas från negativ påverkan. En särskild bristbiotop i stadens grönområden är små våtmarker. Särskilt viktiga strandmiljöer för de vilda djur och växter är sådana strandavsnitt intill Mälaren, Saltsjön och Lilla Måsnaren som inte är så påverkade av mänskliga ingrepp. Avvägningar måste därför göras, mellan å ena sidan intresset att göra stränderna tillgängliga för fler människor genom att anlägga nya strandpromenader och å andra sidan att bibehålla strandmiljöerna för den biologiska mångfalden.

Nedanstående biotoper är särskilt värdefulla för den biologiska mångfalden:

våtmarker

lövskogar där gamla lövträd förekommer

hävdade ängs- och hagmarker av naturbeteskaraktär

stränder

bäckar

bryn

SPRIDNINGSVÄGAR

Sammanhängande grönområden och vattenmiljöer fungerar som spridningsvägar för växter och djur. Grönområdets storlek, variation och andra kvaliteter påverkar funktionen som spridningsväg. Vägar och sammanhängande bebyggelse utgör barriärer och hinder för djur och spridning av växter. De två motorvägarna - E4 och E20 - som går tvärs igenom Södertälje kommun är särskilt kraftiga ekologiska barriärer.

Nedanstående områden utgör de viktigaste och tydligaste spridningsvägarna i eller i anslutning till tätorten:

- Södertälje kanal och grönstråken utmed kanalen
- Stråket mellan Vasaområdet, utmed sjön Måsnaren och vidare mot Pershagen-Öbacken-Bränninge
- Stråket över mälarviken norr om tätorten mellan Lina naturreservat och Talbyskogens naturreservat
- Området från E4:an, fortsättningen öster om Glasbergasjön till Gärtuna (förbinder Hanvedenkilen och Bornsjökilen)

För att överbrygga större barriärer i viktiga spridningsvägar kan åtgärder behövas. En ekodukt är en bred bro med vegetation där djur kan passera över en stor väg. Ekodukter är avsedda för att binda samman ekologiskt viktiga områden som delats exempelvis av en väg eller där viktiga vandringsleder för djuren kapats. En ekodukt kan minimera negativa effekter av barriärer. Man kan även bygga tunnlar/passager för djur under vägar. Utformningen är viktig för att djuren ska använda passagerna. I Södertälje borde en ekodukt över E4:an vara aktuell för att förbinda området kring Glasbergasjön med områdena norr om motorvägen.

SÄRSKILT VÄRDEFULLA NATUROMRÅDEN

Vissa naturområden hyser hög biologisk mångfald där arter kan leva i livskraftiga bestånd. I dessa områden finns ibland särskilt skyddsvärda arter och livsmiljöer. För att skydda och vårda dessa unika områden långsiktigt och på ett lämpligt sätt kan de bli naturreservat eller biotopskyddsområden. Även inne i tätorten finns grönområden som är viktiga för vissa växter och djur, exempelvis insekter.

Nyckelbiotoper

Nyckelbiotoper är särskilt värdefulla delar av skogsmarken som Skogsstyrelsen registrerat. Dessa skogar har egenskaper som gör att de har en nyckelroll för skogens missgynnade och hotade djur- och växtarter. Registreringen grundar sig främst på Skogsstyrelsens omfattande nyckelbiotopsinventering som genomfördes mellan åren 1993 till 1998. Registrering av nyckelbiotoper sker fortlöpande vartefter Skogsstyrelsen upptäcker nya områden som uppfyller de kriterier som kännetecknar nyckelbiotoperna. Nyckelbiotoperna är inte skyddade enligt lag. Markägarna bör dock själva ta ansvar för att naturvärdena består i viktiga delar av skogsmarken.

Natura 2000

Natura 2000 har avsatts inom EU för att hejda utrotningen av djur och växter och för att förhindra att deras livsmiljöer förstörs. Länsstyrelserna i samråd med bland annat kommunerna har valt ut de livsmiljöer och arter som får detta skydd med stöd av miljöbalken. I Södertälje kommun ligger de flesta av de 38 utpekade områdena inom befintliga naturreservat. Skyddet innebär att områdena ska skötas och utvecklas som tidigare. Om åtgärder görs, i ett Natura 2000-område, som på ett betydande sätt kan påverka miljön i dessa områden, krävs tillstånd av länsstyrelsen för verksamheten eller åtgärden. För varje enskilt Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan som beskriver vilka värden som ska bevaras, vilka åtgärder som behövs och när de ska genomföras. Tillsynen över Natura 2000-områdena sköts av Länsstyrelsen.

Naturreservat

För att skydda värdefull natur bildar såväl länsstyrelsen som kommunen naturreservat enligt Miljöbalken. I naturreservaten gäller särskilda bestämmelser för markägarna respektive allmänheten. Varje område har sina speciella bestämmelser så det är viktigt att ta reda på vad som gäller i just det område man ska besöka. I anslutning till Södertälje tätort finns fem naturreservat. Norr om tätorten ligger Lina naturreservat väster om kanalen och på östra sidan Talbyskogens naturreservat. Delar av Talbyskogen har även Natura 2000 skydd. Öbacken-Bränninge naturreservat ligger söder om Pershagen. Bornsjöns naturreservat ligger huvudsakligen i Botkyrka och Salems kommuner, men i reservatet ligger sjön Tullan vars västra halva hör till Södertälje kommun. I Viksberg ligger Korpbergets naturreservat. Dessa naturreservat utgör inte bara skydd för djur- och växtlivet utan är även rekreatiomsområden.

Biotopskyddsområden

För att skydda små mark- eller vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda kan numera även kommuner bilda biotopskyddsområden. (Före 2010 var det bara Skogsstyrelsen och länsstyrelserna, som kunde det.)

Strandskyddsområden

Inom vissa strandavsnitt i staden gäller miljöbalkens strandskyddsbestämmelser. Strandskyddsreglerna syftar dels till att bibehålla allmänhetens tillgång till stränderna enligt allemansrätten. Dessutom syftar strandskyddet till att värna om strändernas betydelse för växt och djurlivet.

Inom strandskyddade områden får därför vissa anläggningar och byggnader inte uppföras utan att stadsbyggnadsnämnden först provat om dispens kan medges med hänsyn till strandskyddsreglerna.

I anslutning till tätorten ligger Lina-, Talbyskogens-, Korpbergets-, Bornsjöns- och Öbacken-Bränninge naturreservat.

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Med ekosystemtjänster menas de nyttigheter som människor får gratis av naturen, t ex syre, dricksvatten, råvaror, rekreation, reglering av klimat och avrinning mm. Nedan beskrivs några ekosystemtjänster som kräver grönområden för att fungera och ofta är aktuella vid planering av tätortens grönområden.

Dagvattenhantering

Lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) innebär att man även i staden försöker efterlikna naturens sätt att ta hand om dagvattnet genom avdunstning, fördröjning och infiltration i marken. För detta krävs områden som ej är bebyggda eller hårdgjorda på annat sätt.

Grönområden fungerar som reningsverk för förorenat dagvatten. I marken bryts föroreningar ned av mikroorganismer och vegetationens rottrådar. I våtmarker finns bakterier som tar vara på tungmetaller och kväve. När vattnet porlar genom bäckar syresätts det. På detta sätt minskar belastningen på stadens ledningsnät och reningsverk.

Om grönområdet är för litet i förhållande till den mängd vatten och föroreningar som når området hinner vattnet inte renas innan det når grundvattnet, en sjö eller havet. Vid häftiga regn riskerar flödena att bli kraftiga vilket kräver ytor eller dammar där vattnets flöden kan dämpas. Annars finns risk för översvämning, erosion eller att föroreningar/sediment spolats ut i värdefulla vattendrag och sjöar.

Med de förväntade klimatförändringarna finns risk att antalet häftiga regn ökar. Grönområdenas funktion som dagvattenhanterare blir därmed ännu viktigare.

Stadens parker, trädgårdar och naturområden kan utnyttjas för infiltration, rening och flödesutjämning av dagvatten.

Luftrening och syresättning

Luftföroreningar är ett problem i många städer. Träd och buskar i stadens grönstruktur fungerar som luftrenare genom att föroreningarna samlas på barr och blad för att sedan spolas bort med regnvattnet. Föroreningar tas också upp och binds i blad. Vegetationen syresätter även luften.

Klimatutjämning

Grönstrukturen fungerar även som klimatutjämnare. Sommartid svalkar den städerna och vid stormigt väder kan skogsområden fungera som ett filter som dämpar vindstyrkorna. Vid stora mängder nederbörd har grönområdena en buffrande förmåga som minskar risken för översvämningar. Stadens grönska får en ökad betydelse för lokalklimat och livsmiljö vid de väntade klimatförändringarna. Vegetationen har också betydelse som skydd mot alltför stark solinstrålning.

Rekreation och naturupplevelser

Stadens grönområden erbjuder avkoppling, motion och naturupplevelser. Rika naturupplevelser även i staden kan ge perspektiv på och förståelse för naturen. Att göra exempelvis våtmarker tillgängliga kan öka nyfikenheten och kunskap även hos de som i vanliga fall inte söker sig till naturen. Stadens isfria vatten dit sjöfågel söker sig vintertid kan också vara en naturupplevelse. Det är en viktig funktion för människors förmåga till återhämtning och stresshantering. Se kapitlet "Upplevelse och aktivitet - Grönområdenas betydelse för välbefinnande och lärande".

UTVECKLING AV EKOLOGISKA FUNKTIONER

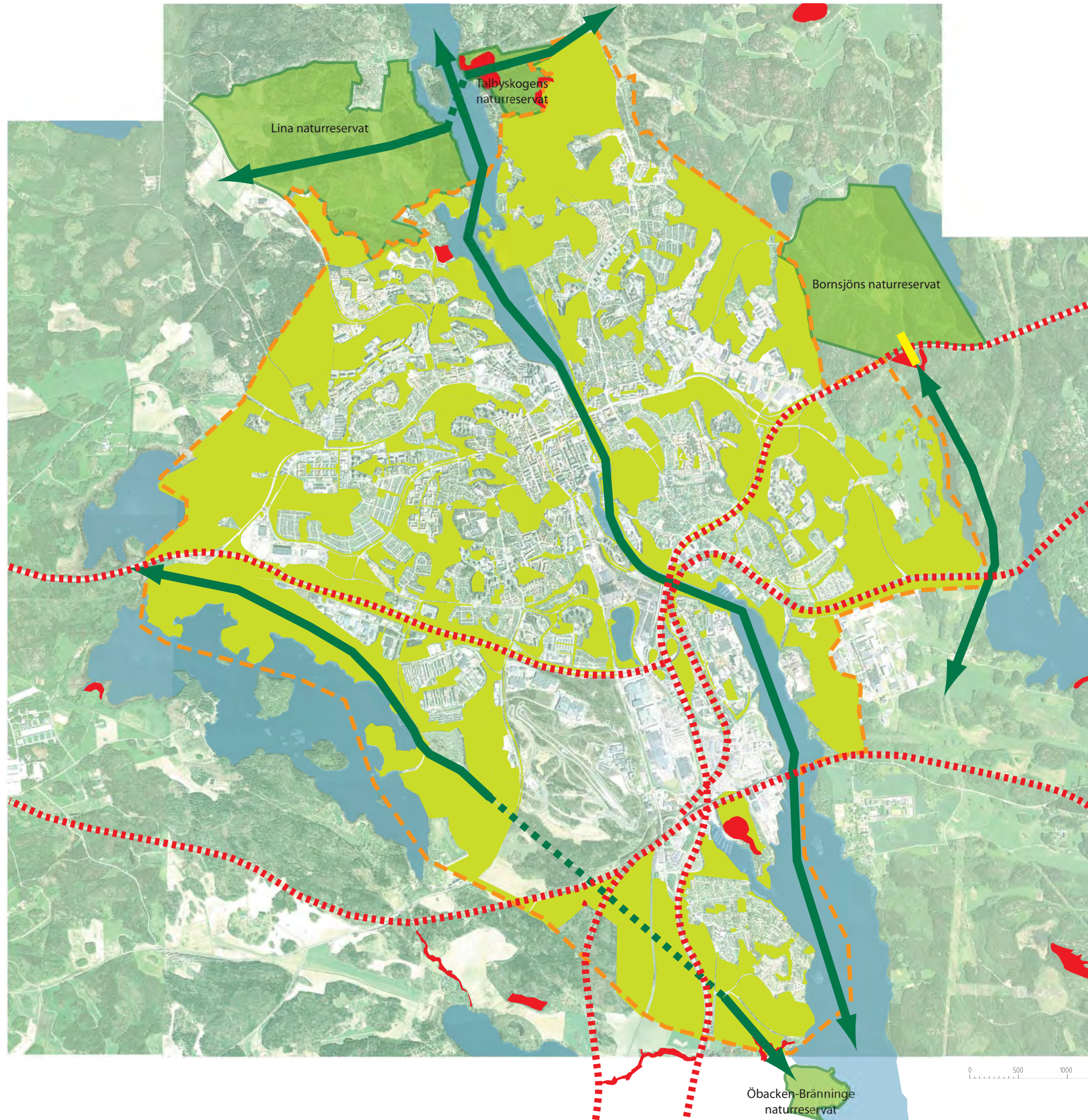
- De utpekade biotoperna bör bevaras och hävdas.
- Möjlighet till att skapa nya mindre våtmarker eller förbättra befintliga våtmarker i tätorten bör utredas.
- Lövskog har stor potential att kunna utvecklas och förstärkas genom skötsel och nyplantering, i och i anslutning till tätorten.
- Plantering av lövträdsalléer kan bidra till den biologiska mångfalden.
- Skötseln av grönområdena kan anpassas för att gynna den biologiska mångfalden. Genom att i möjligaste mån spara död ved och gynna buskskiktet gynnas den biologiska mångfalden. Olikåldriga bestånd av träd och buskar, liksom stor variation av arter, gynnar också den biologiska mångfalden.
- Skydda de redovisade spridningsvägarna från exploatering och negativ påverkan. Förstärk djurens viktigaste spridningsvägar, exempelvis med hjälp av ekodukter/passager över kraftiga barriärer. En ekodukt över E4:an skulle kunna förbinda områdena vid Glasbergasjön med Bornsjöområdet i norr.
- Bevara viktiga grönområden i staden då de renar luften, jämnar ut klimatet, utjämnar dagvattenflödet och ger möjlighet till avkoppling, motion och naturupplevelser.

Se karta - EKOLOGI - på följande uppslag

KARTA EKOLOGI SÖDERTÄLJE STAD

TECKENFÖRKLARING

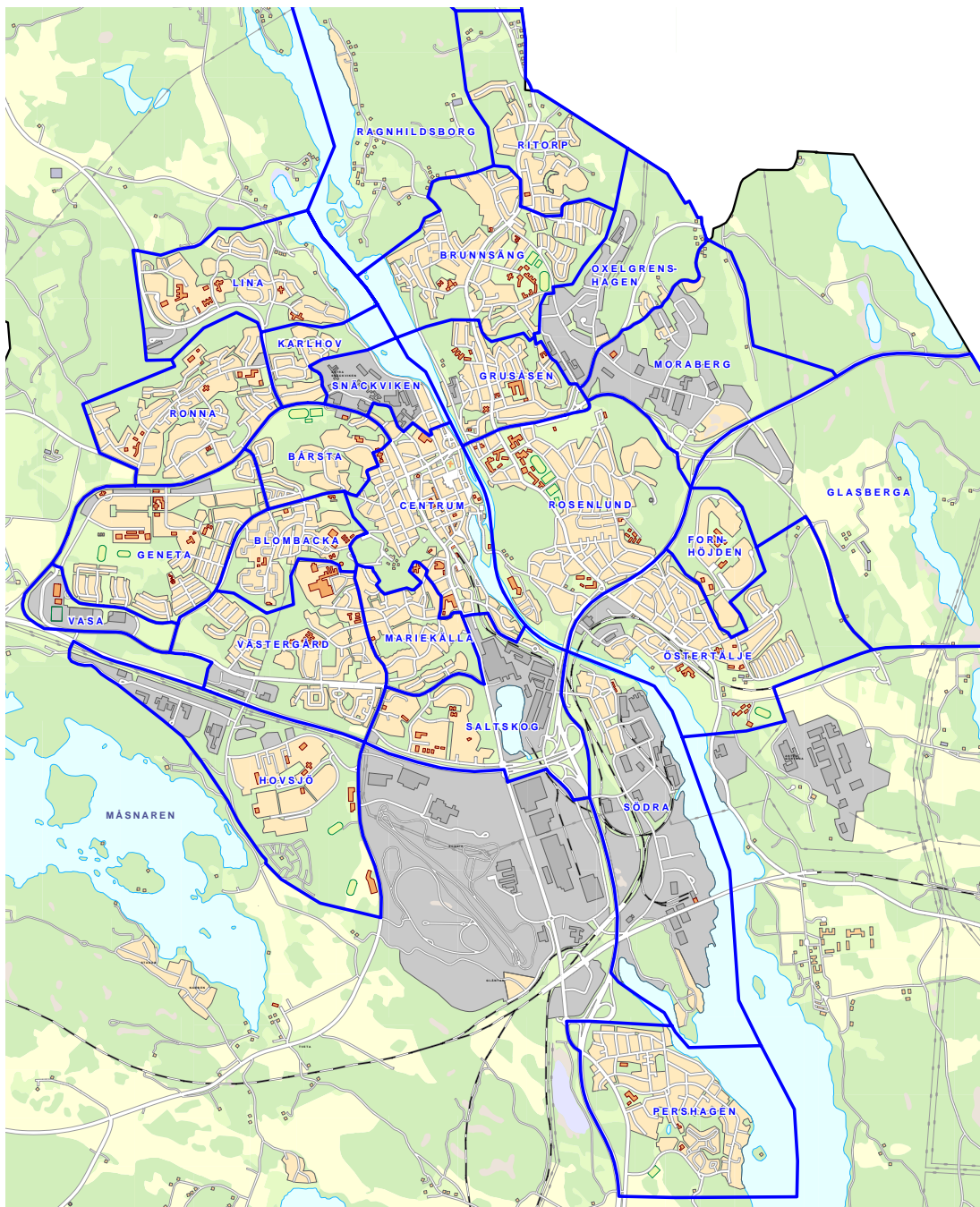
- Stadens allmänna grönstruktur
- Naturreservat
- Vatten
- Nyckelbiotop
- Önskvärd ekodukt
- Ekologisk barriär
- Spridningsväg
- Bristande spridningsväg

STADSDELARNAS GRÖNOMRÅDEN

Här beskrivs stadsdelarnas grönstruktur och grönområden och förslag till utveckling ges. Inom varje stadsdel beskrivs mer detaljerat vilka parker och grönområden som finns, vilken funktion de har och hur de kan utvecklas.

Stadsdelarna är avgränsade enligt kartan nedan.

CENTRUM

Grönstrukturen idag

Stadskärnan är den minst gröna stadsdelen i Södertälje tätort. Den allmänna grönstrukturen i stadens centrum utgörs huvudsakligen av små finparker, de gröna områdena utmed kanalen, trädplanterade stråk samt Badparken och Torekällbergets gröna höjd. Kusens backe ligger nära intill på andra sidan kanalen. En riktig stadspark där invånarna i staden samlas för folkliv, samvaro och evenemang saknas idag. Området kring Maren är den plats som främst har denna funktion. Parkerna i stadskärnan har ofta kulturhistoriskt intressanta anläggningar som påminner om tidigare stadsmiljö, se även kapitlet Kulturmiljö.

Utveckling

Ett grönt parkstråk i öst-västlig riktning kan skapas genom stadskärnan. Genom att knyta samman Badparken-Stationsplan-Stadsparken-Marenområdet med Slussholmen-Kusens backe/Sydpoolen kan ett alternativ till stadspark skapas. Parkerna har olika karaktärer och Slussholmen utvecklas som aktivitetspark. Även små fickparker skapas där så är möjligt. Flera gatuträdsplanteringar behöver förnyas och fler stråk längs stadsgator bör trädplanteras. Promenadstråken längs kanalen bör utvecklas.

BLÅBACKE - *närnatur*

Blåbacke är en liten bergsknalle med sparad natur intill Astra Zenecas anläggning i Snäckviken. På ena sidan knallen ligger ett villaområde som kan nyttja den som närnatur då stigar leder upp på toppen. Tillgängligheten till berget är i övrigt dålig. Blåbacke har ett begränsat värde som grönområde på grund av den dåliga tillgängligheten. Ur stadsbildssynpunkt bidrar berget till att dela upp den storskaliga industribebyggelsen.

Utveckling

Det är av stor vikt att möjligheterna att nå berget bibehålls och om möjligt förbättras.

KVARNLUNDEN - *finpark*

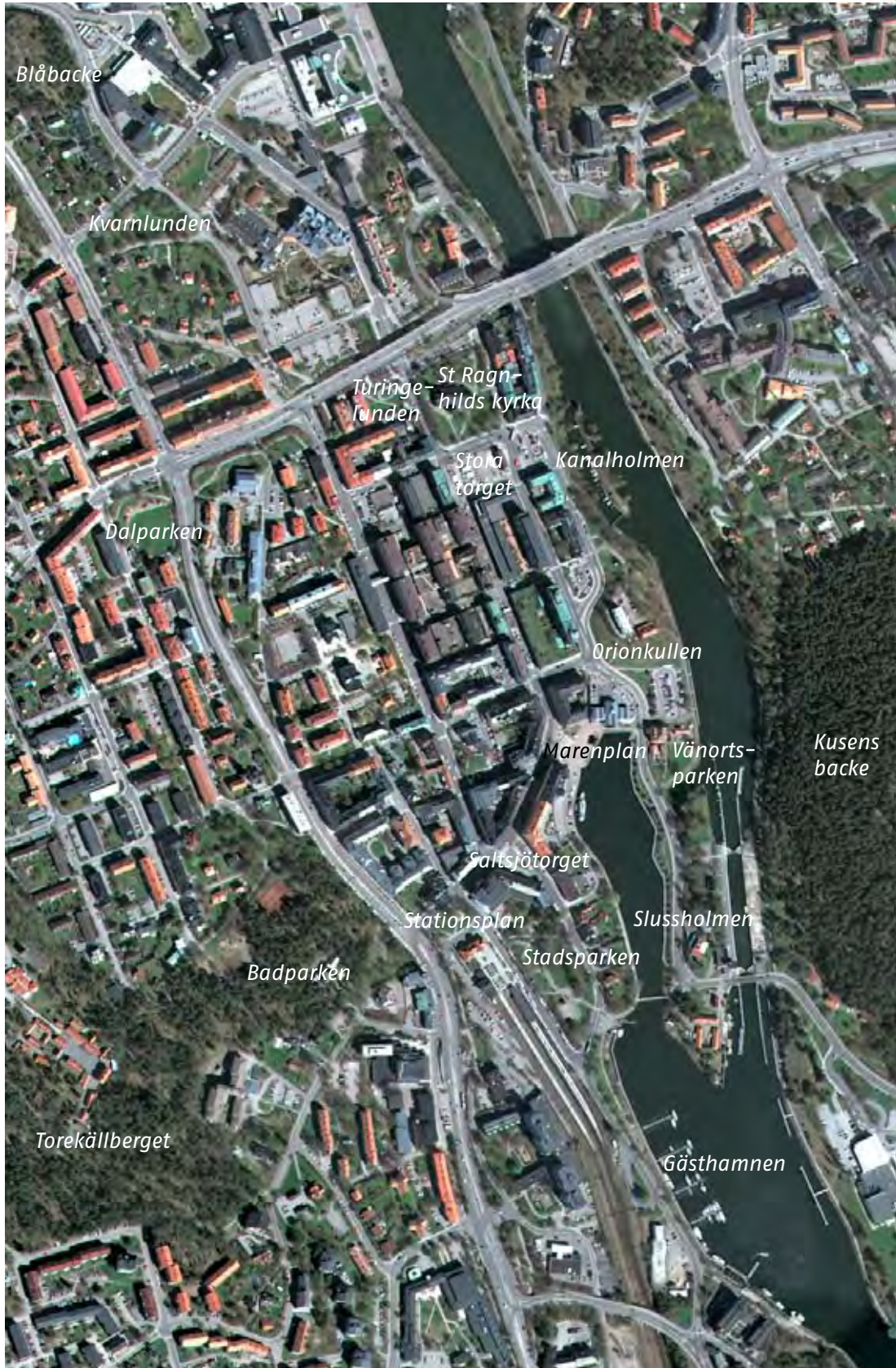
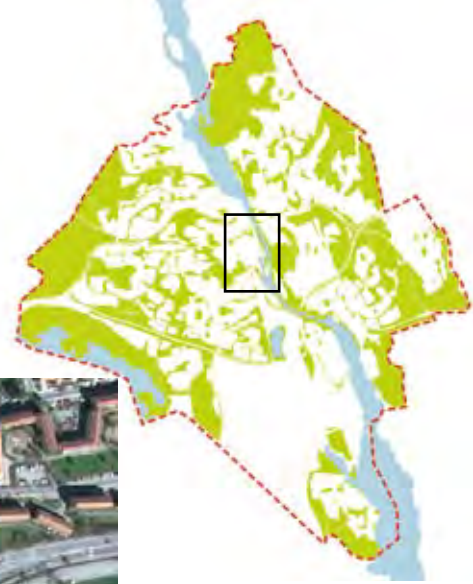
Kvarnlunden är en nyligen upprustad finpark som ligger i utkanten av stadskärnan. Parken innehåller en trädgårdsanläggning från 1950-talet med terrasser, dammar och en bäck, som

Kvarnlunden (foto 2007)

Stationsplan (foto 2007)

byggdes i den branta sluttningen. I samband med upprustningen har vegetationen gallrats, perenner planterats och vattenanläggningen, belysningen och gångvägarna renoverats. Kvarnlunden är en lugn, avsides belägen parkoas.

Utveckling

Parkens höga kvalitet i material och växtlighet ska värnas. I framtida stadsutveckling bör parken ingå i en länk mellan stadskärna och Snäckviken och mellan Strängnäsvägen och Mälarhamnen.

DALPARKEN - närpark

Dalparken ligger i en sänka intill korsningen Oxbacksleden/Turingegatan. Parken byggdes ursprungligen på 1940-talet då området byggdes ut, och den ritades av trädgårdsarkitekt Erik Glemme. Parken förändrades markant när Oxbacksleden byggdes ut. Lek- och vistelseytorna ligger i sluttningen runt den stora, centrala gräsytan. En större upprustning gjordes 2005, då lekplatsen förnyades som en lekplats för alla (anpassad för barn med funktionshinder), nya planteringar och bättre förbindelser med Turingegatan och Dalgatan skapades. I anslutning till parken ligger en servering som vid ombyggnad kommer att ansluta till parken på ett tydligare sätt.

Utveckling

Parkens utformning med den stora fria gräsytan och aktivitetsytorna runtom utgör parkens stora kvalitet och bör bevaras.

TURINGELUNDEN - finpark

Turingelunden är en liten finpark med tydlig 50-tals-karaktär. Parken flankeras av klippta lindar. Centralt i parken finns en oval terrass med sittplatser kring en liten fontän omgiven av blomsterplanteringar. Med kyrkan i fonden och den nedsänkta ovala platsen är parken en rofylld plats, trots omgivande trafik. Mot Storgatan avslutas platsen otydligt. Turingegatans bro över Storgatan är en visuell barriär och ytan under bron är dåligt utnyttjad.

Utveckling

Turingelunden har nyligen rustats upp. Det intilliggande området under bron bör utvecklas.

Dalparken (foto 2007)

Turingelunden (foto 2007)

ORIONKULLEN

Orionkullen är en bevarad synlig rest av den grusås som går genom stadskärnan. Kullen har idag branta slänter som pryds av blommande lökväxter på våren. Högst upp på höjden ligger Södertäljes äldsta bevarade profana stenhus. Gårdsplanen mellan byggnaderna är idag en parkeringsyta.

Utveckling

Tillgängligheten kan förbättras mot Ekdalsgatan och i söder med generösa trappor och terrasser. Orionkullen bör utvecklas som park och kontakten med kanalen och Vänortsparken bör förbättras.

VÄNORTSPARKEN - närpark

Vänortsparken ansluter till Hebbevillan och dess trädgård. Parken är liten och har ett södervänt läge med vattenkontakt mot kanalen. Här finns sittplatser skänkta av Södertäljes vänorter. Parken ligger undanskymt från stadskärnan trots närheten till den.

Utveckling

Kontakten mot Maren bör förbättras och parken kan kopplas ihop med en framtida aktivitetspark på Slussholmen.

SLUSSHOLMEN OCH LOTSUDDEN - närpark

Slussholmen har parkkaraktär med stora träd och gräskullar men utnyttjas främst som passage. Förutom slussverksamheten finns här en restaurang och kiosk. Slussverksamheten är en attraktion när stora fartyg passerar.

Utveckling

Slussholmen kan utvecklas till en mer attraktiv plats för rekreation och aktivitet. Här kan skapas förutsättningar för folkliv i parkmiljö om attraktioner byggs, serveringar och restauranger etableras. Lotsuddens läge mellan Yttre Maren och farleden/slussen är spektakulärt och bör utnyttjas som mötesplats på ett mer medvetet sätt.

Badparken (foto 2008)

Badparken från Oxbacksleden (foto 2008)

STADSPARKEN – *finpark*

Stadsparken är ingen traditionell stadspark, utan snarare en finpark intill järnvägsstationen. Kontakten med vattnet hindras av Saltsjögatan och dess livliga busstrafik. Genom parken leder ett slingrande promenadstråk som korsas av raka, smala gångvägar. Längs gångstråket ligger en bred blomsterrabatt med perenner och klematis i färgteman. Nyplanterade blommande träd kompletterar rhododendronbuskar och ett stort bestånd av äldre träd som bland annat kastanj, lind och ek samt rödek. I parken finns också en lekplats, boulebana, scen och sittplatser. Trots att Stadsparken ligger hårt kringskuren är den ett viktigt inslag i Södertäljes stadsmiljö.

Utveckling

Stadsparkens kontakt med vattnet kan förbättras genom att skapa en tydlig övergång över Saltsjögatan mot strandpromenaden samt en tydlig parkentré mot Yttre Maren. Scenområdet bör utvecklas och bli en bättre plats för aktivitet. Lekplatsen kan få ökat lekvärde. Stadsparken är en viktigt länk i ett framtida grönt parkstråk.

STATIONSPLAN – *finpark*

Stationsplan är en liten finpark som utgör entré in till stadskärnan och ligger i blickfånget när man kommer från stationen. Platsen har en tydlig parkkaraktär med stora uppvuxna träd, gräsytor med blomsterplanteringar och en sittplats runt en fontän med skulptur. Mellan parken och Stationsplan ligger en bred angöringsgata. Ett välanvänt gångstråk går diagonalt genom parken mellan station och stadskärnan, det är dock otydligt hur man som fotgängare ska röra sig.

Utveckling

Gångvägen över platsen bör förbättras. Stationsplan är även en viktig grön länk mellan stadskärnan och Badparken, men sambandet bör förbättras. Angöringsgatan skulle kunna utformas med torgkaraktär för att skapa en mer enhetlig miljö.

BADPARKEN - stadsdelspark

Badparken ligger direkt intill stadskärnan och nyttjas främst av de boende i centrala staden. Parken ligger på en höjdplata intill Oxbacksleden, avskild från staden och trafiken genom höjdskillnaden och vegetation. Här finns en stor och nyrustad lekpark, tennisbanor, promenadvägar, uppvuxna lövträd och sittplatser. Badparkens entré mot stadskärnan utgörs av en sluttande gräsyta med stora träd. Förskolans läge i slänten hindrar delvis ett optimalt samband mellan stadskärnan och parken. Badparken skapades ursprungligen som ett promenadområde för badinrättningens besökare.

I anslutning till parken ligger Torekällbergets friluftsmuseum på en ännu högre höjd. Ett allmänt stråk leder upp till utsiktsplatsen vid väderkvarnen. Även friluftsmuseet upplevs som en allmän plats då gränsen mellan parkmarken och museiområdet idag är inte tydligt markerad. Badparken utgör ett viktigt, grönt stråk mellan norra Mariekälla och stadskärnan.

Utveckling

Kontakten med stadskärnan och stationsområdet kan förbättras genom att skapa en tydlig parkentré mot Oxbacksleden. Även de mindre entréerna kan tydliggöras genom utformning och skyltning.

Orionkullen (foto 2007)

Kanalen och Kanalholmen (foto 2007)

STRAND- OCH KANALPROMENADER

Stränderna längs kanalen och vikarna genom Södertälje är särskilt attraktiva promenadstråk. Längs båda sidor om vattnet går idag promenader långa sträckor, men utmed vissa partier saknas gångstråk.

Strand- och kanalpromenader berör stadsdelarna utmed Mälaren, Södertälje kanal och Östersjön, dvs. Lina, Karlhov, Snäckviken, Centrum, Saltskog, Södra, Pershagen, Ragnhildsborg, Brunnsäng, Grusåsen, Rosenlund och Östertälje.

VÄSTRA STRAND- OCH KANALPROMENADEN - *grönt stråk*

På västra sidan kanalen finns promenadvägar längs vattnet genom stadskärnan från Jovisgatan till gästhamnen och vidare ned till Hälsokullen i Södra. Maren omges av bryggor på Slussholmen, Marenplan och en kajpromenad på västra sidan. Norr om Jovisgatan upphör möjligheten att promenera längs vattnet fram till Mälarhamnen. Norrut längs den smala Linavägen är det svårt att promenera längs vattnet. Söder om Hälsokullen saknas strandpromenad med undantag av en kort sträcka i Pershagen.

Utveckling

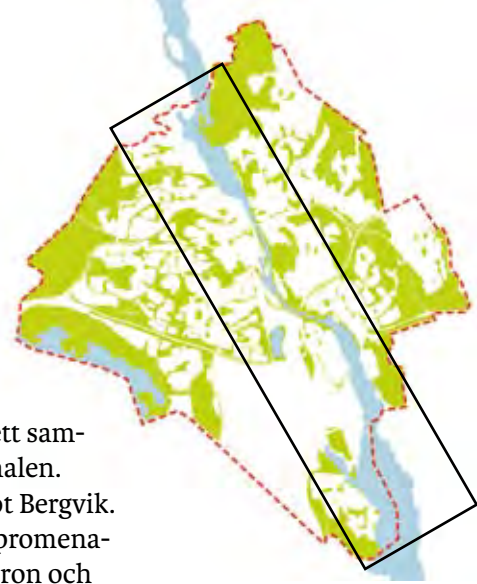
En sammanhängande strandpromenad mellan Lina och Pershagen ska eftersträvas. Mellan Jovisgatan och Mälarhamnen måste en förbindelse förmodligen anläggas på bro eller brygga utmed den branta slänten under Mälarbron. Längs Mälarhamnen anläggs en kajpromenad. En gång- och cykelväg längs Linavägen bör i möjligaste mån byggas längs stranden. Söderut från Hälsokullens promenadväg i den branta slänten, bör en förbindelse till kajen vid den gamla hamnen skapas i samband med förnyelse av bebyggelsen i Södra. Förbi Södertälje Hamn bör en gång- och cykelförbindelse utanför hamnområdet skapas, exempelvis längs Uthamnsvägen alternativt längs industrispåret. Torpaudden bör på sikt få gångvägar på båda sidor. Längst in i Torpaviken kan gångvägens sträckning förbättras och skapa en naturlig sträckning mot Södra och stadskärnan. Strand- och kanalpromenaderna ska utformas med anpassning till den miljö de passerar igenom. Naturstränder med grusvägar utan belysning kan ingå i samma stråk som asfalterade och belysta gångvägar längs mer bearbetade stränder eller stensatta promenader längs kajer. Miljöerna ska kännas trygga utan att stränderna stängs in. Vid kajpromenader bör livbojar och räddningsstegar finnas.

Östra kanalpromenaden (foto 2008)

Västra kanalpromenaden (foto 2007)

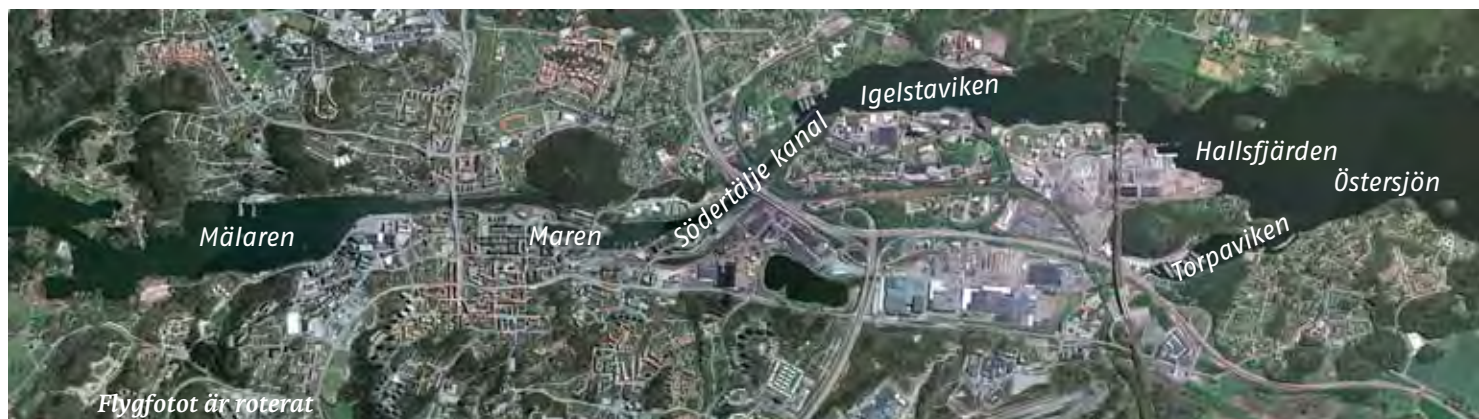
ÖSTRA STRAND- OCH KANALPROMENADEN - grönt stråk

Från Ragnhildsborg i norr till Östertälje och Igelsta strand i söder löper ett i stort sett sammanhängande stråk med varierande karaktär och kvalitet utmed östra sidan av kanalen. Från Slottsholmen med Telgehus går idag en stig längs stranden förbi Karlsborg mot Bergvik. Nedanför den nya bebyggelsen vid Hansta Stand och förbi Mälareparken är strandpromenaden utbyggd som en asfalterad och belyst gång- och cykelväg. Från norr om Mälaron och söderut förbi Slussen till Viksängstrand går Sjöfartsverkets strandnära serviceväg som också fungerar som strandpromenad. Söder om slussen passerar man skulpturgruppen "Solspann" av Wladyslaw Hasior, i folkmun kallad "Hasiors hästar", omgiven av tallar på slänten upp mot Grödingevägen. Här ligger också en nyligen anlagd skatepark. Sträckan förbi båtklubben vid Igelstaviken och vidare mot det planerade området Igelsta strand är otydlig.

Utveckling

Strandpromenaden behöver delvis rustas upp och utmed vissa sträckor behöver vegetationen intill promenaden röjas. Norr om Bergvik bör strandpromenaden förbättras utan att naturkaraktären ändras. Från Viksängstrand och söderut längs Igelsta Strand förbättras strandpromenaden med belyst och asfalterad gång- och cykelväg, varierad vegetation och anlagda vistelseytor.

Där båtklubbar ligger längs promenaden bör målsättningen vara att en allmän strandpromenad görs så strandnära som möjligt med tydlig passage förbi båtområdena.

RAGNHILDSBORG

Grönstrukturen idag

Ragnhildsborg ligger direkt norr om Södertälje tätort intill Linasundet. Området är kraftigt kuperat och sluttar mot vattnet i väster. Miljön består av ett tätortsnära kulturlandskap med äldre gårdsmiljöer, betade hagar och grusvägar med uppvuxna lövträd. Vegetationen är lum-mig och består till stor del av dungar med lövträd i böljande grön terräng. Här finns inslag av både gammal och ny villabebyggelse. Området är uppskattat för rekreation med promenadstigar, MälARBadet och skidanläggningen Ragnhildsborgsbacken.

I söder ligger Slottsholmen med ruinen av den medeltida borgen Telgehus. Söder om Slottsholmen ligger en liten igenvuxen holme som har kallats Pivoholmen. Vid Karlsborg finns resterna av en trädgårdsanläggning med terrasserad slänt, fruktträdgård och en rundel på gårdsplanen. Från Bergvik upp mot Ragnhildsborg går en stig längs stranden. Närmast Bergvik ligger resterna av en gammal hoppbacke. Murar och trappvägar är idag igenvuxna. MälARBadet är ett av stadens mest besökta bad med beachvolleybanor.

Utveckling

Kulturlandskapet med dess öppna och betade mark, lövträd och gårdsmiljöer bör bevaras. Fortsatt bete av hagmarkerna bör bedrivas för att hålla landskapet öppet. Tillgängligheten från tätorten kan förbättras genom att tydliggöra de gång- och cykelstråk som når området. Etablering av ny bebyggelse bör ske mycket försiktigt med stor hänsyn till kulturmiljön och landsbygdens traditionella byggnadsstil och placering.

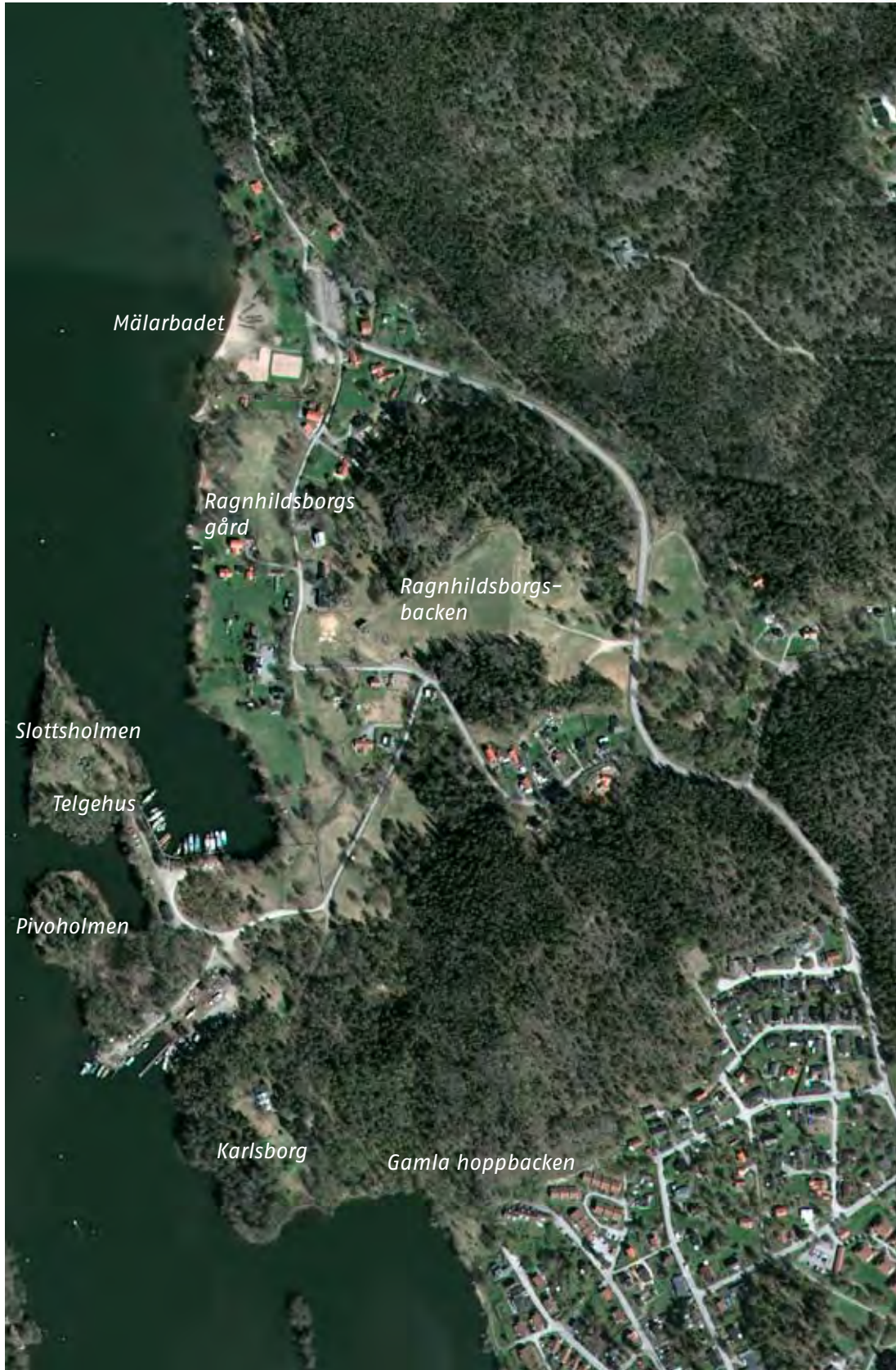
Strandpromenaden norr om Bergvik bör förbättras. Resterna av hoppbacken kan göras synliga som en spännande miljö. Telgehus ruin ska hållas fri från träd- och buskvegetation. Pivoholmen kan röjas och bli en fin plats vid vattnet med kvällssol.

Slottsholmen (foto 2008)

Ragnhildsborgs gård (foto 2008)

RITORP

Grönstrukturen idag

Ritorp är till stora delar ett nybyggt villaområde med stora hus på relativt små tomter. Bebyggelsen ligger nära skogen men det saknas en park för möte och samvaro. Ett par lekplatser finns inne i den sparade närnaturen. Ritorpsparken med dagvattendamm ligger centralt i området.

Utveckling

De skogbevuxna höjderna öster och väster om bebyggelsen nås via ett fåtal allmänna stråk. Det är av vikt att dessa inte privatiseras och att tillgängligheten därmed försämras till den omgivande skogen.

RITORPSPARKEN - närpark

Direkt norr om Ritorpsvägen ligger en dagvattendamm (fördröjningsmagasin), inhägnad med stängsel och relativt igenvuxen med sly. Runt dagvattenanläggningen löper en gångstig. Intill ligger en liten lekplats och en bollplan.

Utveckling

Dagvattenanläggningen måste regelbundet röjas för att inte växa igen. Parkens funktion som närpark och mötesplats för de boende i området bör förstärkas.

PARKEN I BJÖRKMOSSEN - planerad närpark

I det planerade bostadsområdet Björkmossen föreslås även en allmän park centralt placerad i det nya området. Parken är tänkt att fungera som en närpark och nyttjas av de boende intill.

BIRKAVÄGEN/RITORPSVÄGEN - GATUMILJÖ

Vägen omges av bullervallar med naturlika planteringar som är svårskötta och ibland ger ett slygt intryck. Rondellerna har svårskötta planteringar.

Utveckling

På sikt bör bullervallarna förändras så att de blir mer lättskötta. Vägarnas omgivning kan göras mer bearbetade, träd kan gallras fram eller planteras. Den planerade förlängningen av Ritorpsvägen kommer att få en dubbelsidig allé.

Birkavägen, Ritorp (foto 2009)

Lekplatsen i Ritorpsparken (foto 2009)

BRUNNSÄNG

Grönstrukturen idag

Stadsdelen Brunnsäng har en välplanerad grönstruktur på östra sidan om Birkavägen. Här finns tillgång både till närnatur och anlagd parkmark i form av en stadsdelspark och idrottsplats. Området Brunnsängs Hage har grönstråk mellan småhuskvarteren med gång- och cykelbana och en liten lekplats.

På västra sidan av Birkavägen består bebyggelsen främst av småhus i form av villor och radhus. Villaområdena har brist på anlagda parkområden, vilket delvis kompenseras av egna trädgårdar. Sparad natur finns nära intill bebyggelsen. Välbelägna gröna stråk leder till Brunnsängs centrum och bussar.

Utveckling

Bevara kvaliteterna i stadsdelens grönstruktur. Möjligheten att förbättra kontakten med vattnet kan ses över. Stråket till Morabergs industriområde bör förbättras.

BRUNNSÄNGSPARKEN – stadsdelspark

Brunnsängsparken ligger centralt i stadsdelen omgärdad av punkthus. Parken består av en långsträckt öppen gräsmatta, kantad och korsad av gångvägar. I södra delen finns en större nyligen upprustad lekplats. Dungar av uppvuxna lövträd står utmed gräsytan. Gränsen mellan flerbostadshusens kvartersmark och parken är otydlig vilken ger karaktären av hus-i-park. Intill parken ligger centrum, kyrka och skolområde.

Utveckling

Det stora parkrummet bildar en helhet med omgivande punkthus. Parkrummet bör hållas öppet och bevaras.

BAGGÅSEN – tätortsnatur och närpark

Baggåsen är en skogsklädd höjd mellan radhuskvarteren i Brunnsängs Hage och industriområdet Oxelgrenshagen. Intill den skogsklädda höjden finns en öppen gräsyta som nyttjas för bollspel och ett gångstråk mellan bostadsbebyggelsen och industriområdet passerar.

Brunnsängsparken (foto 2009)

Utveckling

Den öppna gräsytan kan utvecklas och eventuellt ges fler funktioner om behov finns.

BRUNNSÄNGSBERGET - tätortsnatur

Brunnsängsberget är en skogsklädd höjd som utgör gränsen till stadsdelen Grusåsen. Området nyttjas för lek och naturupplevelse.

GRUSÅSEN

Grönstrukturen idag

Närmast Stockholmsvägen består bebyggelsen av flerbostadhus som i norr, öster och väster omges av villabebyggelse. Grusåsen har ingen park som är en tydlig central mötesplats men det finns flera små närparker bland flerfamiljsbebyggelsen och Mälareparken längs stranden har potential att utvecklas. Stockholmsberget avgränsar stadsdelen mot Morabergs industriområde i öster och Brunnsängsberget avgränsar mot Brunnsäng i norr. Sammanbindande stråk i öst-västlig riktning saknas. Stockholmsvägens infart skiljer Grusåsen och Rosenlund.

MÄLAREPARKEN OCH HANSTABRUKSSKOGEN – *stadsdelspark och tätortsnatur*

Mälareparken ligger intill kanalen längs en brant skogsslänt. Genom parken går två parallella gångstråk, skogspromenaden på höjden och Hansta strandpromenad längs vattnet. Strandpromenaden har rustats upp. Längs stranden ligger en plan del av parken med gräsytor och en stor minigolfanläggning. Parkens skogsbevuxna del på höjden kallas även Hanstabruksskogen. Mälareparken är ett av de största centralt belägna grönområdena med både lättanvända plana ytor längs vattnet, skogsklädd sluttning och dramatisk slänt med vattenfall och utsiktspunkter.

Utveckling

Mälareparken har stora möjligheter att utvecklas till en mötesplats för intelligande stadsdelar. Kopplingen mellan Mälareparken och Tobaksparken bör förstärkas så att ett tydligare grönt stråk skapas. Skogsgatan bör utformas så att den fungerar som en länk mellan Tobaksparken och Mälareparkens skogspromenad. Den skogsbevuxna delen bör röjas och utblickarna göras tydligare. Den plana vattennära delen bör utvecklas med fler aktiviteter och ytor för lek och avkoppling.

TOBAKSPARKEN – *närpark*

Tobaksparken är med sina pampiga ekar, lummiga grönska och utblick mot kanalen en fin liten närpark. Parken och lekplatsen har nyligen rustats upp med ny lekutrustning, boulevard, nya sittplatser och buskar.

Mälareparken (foto 2008)

Tobaksparken (foto 2006)

Utveckling

Karaktären av lummig närpark behålles. Ett trädplanterat stråk via Skogsgatan till skogspro-menaden bör skapas.

GALGBACKEN - *närnatur*

Den gamla galgbacken i Södertälje har troligtvis använts som avrättningsplats sedan medel-tiden. Den senaste hängningen gjordes 1796. Platsen var väl synlig från staden och fungerade som en ständig påminnelse för invånarna hur det kunde gå om de inte följde lagen. Platsen har ett högt ljusst läge med utsikt mot väster. Lite avsidet och kringbyggd med få bra entréer. Slutningen mot Mälaren är stadens viktigaste lokal för backsippa och trift.

KANALPARKEN - *närpark*

Vid Mäljarbrons fäste ligger en öppen parkyta med sittplatser och skulpturen "Mor med barn". Parken passeras när man ska ta sig upp på bron.

Utveckling

Kanalparken kan ingå i strandstråket och ges en intressantare utformning. Parken kan också få en tydligare entréfunktion, genom att den är synlig från Mälarbron.

HAGAPARKEN - *närpark*

Mitt i ett kvarter av flerbostadshus ligger denna långsträckt park genom vilken ett gångstråk löper. Några kvarter öppnar sig mot parken så att bostadsgårdar möter parkrummet. Miljön består av öppna gräsytor med solitära lövträd och buskar. Centralt i parken ligger en nedsänkt trädgård från 1960-talet, till hälften omsluten av hus och buskar. Anläggningen har ett vackert geometriskt mönster som strikta rabatter med perenner. En häck ramar in platsen.

Utveckling

Parkens karaktär behålles.

STOCKHOLMSBERGET - *närnatur*

Stockholmsberget är en tallskogsbevuxen bergkanalle, väl synlig från Stockholmsvägens infart. Berget är kringbyggt och idag finns bara ett fåtal ställen där man kan ta sig upp till det. Idag används Stockholmsberget ganska lite som grönområde. Här finns även en bollplan som sällan används.

Utveckling

Stockholmsberget bör göras mer tillgängligt med breda, tydliga entréer.

OXELGRENSHAGEN OCH MORABERG

Grönstrukturen idag

Verksamhetsområdena Oxelgrenshagen och Moraberg omges av sparad natur mot närliggande bostadsområden, vilket både skapar avstånd och ett visuellt skydd. Även inne i området finns sparad natur på höjderna vilket har stor betydelse för stadsbilden genom att de delar upp den storskaliga industribebyggelsen och gör det möjligt att orientera sig. Huvudvägarna genom området har ofta trädplanteringar och rondeller med enkel utformning. I norr ligger små områden med oplanerad villabebyggelse nära stora naturområden i Salems kommun. Moraberg avgränsas i söder av motorvägsavfarten mot Stockholmsvägen.

Utveckling

Avskiljande kullar med tallar bör värnas för stadsbilden. Huvudvägarnas trädplanteringar och rondellernas utformning ska fortsätta att förbättras. Förbindelsen mot Brunnköping bör förbättras. Förslag på förbättringar av miljön kring infartsvägen bör tas fram och genomföras.

ROSENLUND

Grönstrukturen idag

Rosenlund ligger nära stadskärnan öster om kanalen. Idag saknas en större park för möte och samvaro. Bebyggelsen är varierad och består både av villor, radhus och flerbostadshus. Flera kvarter med flerbostadshus har fina gårdar som kan upplevas offentliga. I Rosenlund ligger stadens största, allmänna idrottsplats med gräsplaner, friidrottsanläggning, isbana mm. Nya Kyrkogården och Kusens backe utgör en stor del av stadsdelens grönstruktur. En skogsklädd höjd i öster avgränsar området mot motorvägen. Den dominerar blickfånget när man kommer till Södertälje norrifrån, endast vattentornet sticker upp över trädtopparna.

STOCKHOLMSVÄGEN - gatumiljö

Stockholmsvägen är en viktig infart till staden. Kyrkogårdsmuren och stora lindar ger en formell, stilig karaktär som bör tas tillvara och förstärkas.

LAGMANSPARKEN - finpark

På höjden längs kanalen går ett grönt, smalt stråk från Mäljarbron till Kusens backe. Lagmansparken är en del av detta stråk och består av en terrass med sittplatser och planteringar. Anläggningen har nyligen rustats upp. Utsikten över kanalen är fantastisk.

Utveckling

Stråket har flera svårframkomliga partier. Ett sammanhängande stråk från strandpromenaden norr om bron över Lagmansparken till Kusens backe bör skapas.

KUSENS BACKE - stadsskog

Den tallskogsklädda höjden Kusens backe är både Rosenlunds och den centrala stadens största grönområde. Tallskogen är delvis gallrad och bildar en naturlig pelarsal korsad av stigar och gångvägar. Nära kanalen ligger kolerakyrkogården och rester av den gamla dragvägen. Den skogsklädda höjden med den branta slänten intill kanalen är ett tydligt inslag i stadsbilden som syns från många platser i staden.

Utveckling

Kusens backe ska vara den centrala stadens viktigaste rekreationsområde med plats för

Kusens backe (foto 2006)

Kusens backe (foto 2006)

motionsaktiviteter, promenader, lek och utomhuspedagogik. Den gamla festplatsen på höjdens platå kan utvecklas till en mötesplats med aktiviteter. Områdets karaktär med gammal pelartallskog bör bevaras. De öppna magra markerna i slutningen mot kanalen hyser delvis värdefull flora som bör värnas. Det lövrika partiet kring kolerakyrkogården ska framhävas.

JAKOB BORGMÄSTARES GATA - gatumiljö

Formklippta lindar utmed den norra delen av gatan ger en stark karaktär åt området.

KAMPHAGEN - närpark

Kamphagen består av tallbevuxen mark mellan bostadsbebyggelsen. En stor grusplan upptar större delen av platsen. Direkt norr om bollplanen finns en liten öppen parkyta med sittplatser. Platsen är nedgången och används inte i särskilt mycket, men har potential då den ligger fint placerad centralt i stadsdelen.

Utveckling

Kamphagen kan utvecklas till en attraktiv närpark för de boende i området genom upprustning och nyanläggning.

PARKSTRÅK MELLAN ROSENLUNDSVÄGEN OCH SAGOVÄGEN - grönstråk, närpark

Från Rosenlundsvägen intill Hasselstigens bebyggelse går ett grönt stråk som fortsätter längs skogskanten till Sagovägen. Stråket är bitvis förbyggt med förskoletomter som försvårar en sammanhängande förbindelse. I norra delen av stråket intill Hasselstigen ligger en liten park med gräsytor och en lekplats. Längre söderut ligger en stor fotbollsplan. I öster ligger ett skogsområde med spännande lekmiljöer. En skola och flera förskolor ligger i området.

Utveckling

Att få en tydlig, sammanhängande förbindelse längs stråket bör eftersträvas. Närparkens lekplats har nyligen rustats upp.

MAJPLAN - närpark

I en björkdunge bland Hagalunds villabebyggelse ligger en liten lekplats och en sittplats.

Utveckling

Upprustning av lekplats.

TÄLTPARKEN - närnatur

Söder om Kusens backe fortsätter den talldominerade skogen i ett stråk mot motorvägen. Den södra delen är en stor öppen yta, den norra delen är en skogsbevuxen slänt ned mot Tältvägens bebyggelse. Området är bullerstört.

Utveckling

Grönstråket från Kusens backe bör behållas och göras tydligare. Den stora, plana ytan i söder har stor potential.

ERIK DAHLBERGS VÄG OCH GRÖDINGEVÄGEN - gatumiljö

Erik Dahlbergs väg och Grödingevägen är stadsdelens viktigaste vägar. Närmast Stockholmsvägen kantas Erik Dahlbergs väg av stora lindar som ger en pampig karaktär. Längre söderut blir gatumiljön mindre sammanhållen. Grödingevägen är en gammal infart till Södertälje som idag är delad av motorvägen. Gatumiljön är idag splittrad.

Utveckling

Vägarna kan utvecklas till huvudgator genom att förändra gatumiljön bland annat med trädplanteringar. Värdefulla stora lindar finns utmed delar av gatan.

FORNHÖJDEN

Grönstrukturen idag

Fornhöjden ligger högt beläget ovanför Östertälje på en skogsklädd höjd. Bebyggelsen består av flerbostadshus från 1970-talet. Centralt i bostadsområdet ligger ett stort gemensamt parkområde med skola och förskolor. Bostadsområdet är omgärdat av sparad skog genom vilken det löper gångvägar och stigar till Östertälje, Rosenlund och Moraberg. De skogbevuxna slänterna runt Fornhöjden är bitvis branta och otillgängliga.

Utveckling

De centrala parkytorna och stråken bör bevaras. Den omgivande skogen bör hållas ganska gles för att öka trygghet och tillgänglighet. Stråket mot Östertälje bör vara lättframkomligt. Det branta stråket mot Rosenlund och Moraberg passerar motorvägen i en mycket trång tunnel som om möjligt bör vidgas. Gångförbindelse mot Glasberga bör utvecklas.

FORNHÖJDSPARKEN –stadsdelspark

Parken består både av gallrad skog med berg-i-dagen samt öppna gräsytor. Parkområdet är genomkorsat av gångvägar och i ena utkanten ligger en liten yta med odlingslotter. Mot den allmänna parken gränsar både ett skolområde och bostadsgårdar. Gränsen däremellan är otydlig vilket gör att skolområdet och gårdarna kan upplevas som en del av parken.

Utveckling

Skapa en mötesplats.

ÖSTERTÄLJE

Grönstrukturen idag

Bebyggelsen i Östertälje består huvudsakligen av fristående villor men även kedjehus, radhus och ett fåtal flerbostadshus. Östertäljes centrala punkt är pendeltågstationen, som dock saknar annan offentlig mötesplats än infartsparkeringen och angöringsficka. Villaträdgårdarna dominerar grönstrukturen som i övrigt består av ett fåtal små närparker, smala grönstråk längs järnvägen och ett utvecklingsbart grönstråk utmed Igelstaviken. Järnvägen är en viktig infart till Södertälje och dess omgivningar upplevs av många passagerare varje dag.

Utveckling

Vid pendeltågstationen bör en offentlig mötesplats skapas. Omgivningarna intill järnvägen bör ägnas omsorg. Stråket längs järnvägen till Långängen kan utvecklas. Utmed Igelstaviken kan grönstråket utvecklas med ett sammanhängande grönstråk och fina grönytor. Ett rörelsestråk längs Grödingevägen kan sammanbinda Östertälje station med Östertälje IP och Vittraskolan.

LUGNET OCH GLASBERGAVÄGEN - närpark, närnatur

Mellan Kummelvägen och Lurvägen finns sparad skog med en nyligen byggd lekplats.

Utveckling

Gångstigar bör röjas fram till den nya bebyggelsen. Skogen bör hållas gles närmast bebyggelsen, men bevaras som skogsmark som ska kunna nås med stigar.

CENTRALPARKEN - närpark

Centralparken är en liten närpark intill Östertälje centrum som ligger lite undanskymd bakom bebyggelsen. Parken är nyrustad och miljön består av gräsytor, uppvuxna träd, en lekplats och sittplatser vid perennplanteringar.

Utveckling

Det finns ett behov av att "annonsera" parken tydligare från Grödingevägen och stationsområdet.

VIKSÄNGSSTRAND -grönstråk

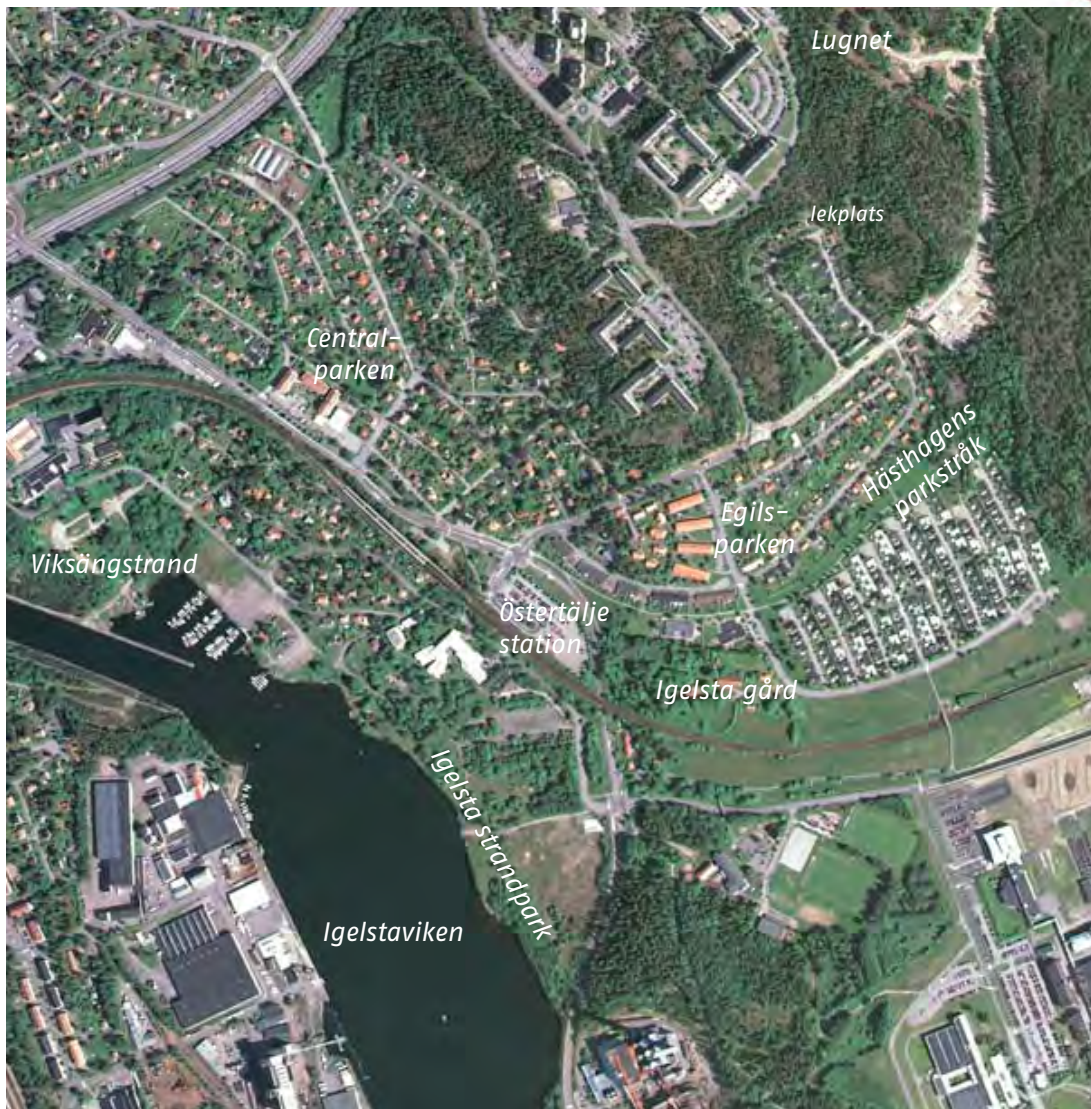
Strandpromenaden från Rosenlund möter Igelstaviken vid Viksängsstrand. Här vidgas strandpromenaden till en park med stor gräsyta, en bryggplats och lummig naturdunge med en bäck.

Utveckling

Kontrasten mellan den öppna gräsytan och den lummiga bäcken och vassviken bör behållas. Strandpromenaden bör försätta förbi båtklubben och knyts samman med Igelsta strandpark.

EGILSPARKEN - närpark

Egilsparken är en liten park med lekplats och gräsytor.

HÄSTHAGENS PARKSTRÅK - närpark, grönstråk

Österut från Östertälje station går ett grönstråk som fortsätter mellan Egilsvägen och Hästhagen som ett långsträckt parkområde med öppna gräsytor och solitära lövträd. Genom stråket går en gångväg som fortsätter ut i intilliggande skogsområde som en stig.

Utveckling

Parkstråket behålls som ett öppet grönstråk.

IGELSTASTRÅKET - grönstråk

Söderut från Östertälje station utmed Grödingevägen går ett grönstråk som fortsätter mot Karleby, med motionsspår och promenadvägar.

Utveckling

Igelsta gårds gamla park som har ett fint västerläge kan bli en del av grönstråket. En parkförbindelse mellan Igelstastråket och Igelsta strandpark bör skapas.

IGELSTA STRANDPARK - planerad stadsdelspark

Det tidigare verksamhetsområdet är idag ett markförorenat, delvis igenvuxet, delvis uppfyllt område. Planering för bebyggelse pågår och i samband med det måste marken saneras.

Utveckling

Det planerade bostadsområdet Igelsta strand ligger intill Igelstaviken. Utmed vattnet planeras en strandpark som i norr når båtklubben och i söder gamla Nynäsvägen. Parken blir en del av ett sammanhängande grönstråk utmed kanalen. Tanken är att parken ska nyttjas av besökare från hela stadsdelen som söker sig till vattnet.

Centralparken (foto 2009)

Vy från Viksängsstrand mot Igelsta strand (foto 2009)

GLASBERGA

Grönstrukturen idag

Den planerade stadsdelen Glasberga ligger öster om Fornhöjden intill Glasbergasjön och Glasberga gård, huvudsakligen på tidigare brukad mark. Området närmast vattnet är planlagt som natur med gångstigar. Även inne i stadsdelen ska små åkerholmar med ek- och hasseldominerad vegetation sparas. I dalgången, på det låglänta området mellan bebyggelsen och Väg 225, kommer en våtmark för dagvattenfördröjning att anläggas. Våtmarken omges av gräsytor och gångstråk.

Utveckling

Tillgängligheten till sjöstranden utvecklas. Sparade åkerholmar bör hållas glesa, och hassel och ek ska gynnas. Dalstråket ska även fortsättningsvis vara tydligt genom våtmarksparken med stora, öppna gräsytor.

LINA

Grönstrukturen idag

Lina är en relativt ny stadsdel som fortfarande byggs ut. Bebyggelsen är varierad och består både av flerbostadshus, radhus och villor. Stadsdelen är omgiven av sparad skog som även går in mellan bebyggelsen. I norr gränsar stadsdelen till Lina naturreservat. De östra delarna av stadsdelen har nära till Södertälje kanal men förbindelsen dit är dålig och det finns ingen promenad längs stranden. I söder avgränsas stadsdelen av Enhörnaleden och Ronnaskogens sluttning. I Lina är det brist på anlagd parkmark.

Utveckling

Vid fortsatt utbyggnad av stadsdelen bör utrymme för anlagd allmän parkmark planeras in. Kontakten med Lina naturreservat kan förbättras genom tydliga naturreservatsentréer och gångstråk dit. Del av gräsytan söder om Kaxbergs torp kan utvecklas för spel och lek. Kontakten med Mälarstranden bör förbättras och en strandpromenad bör skapas.

KAXBERG – koloniområde, närnatur

Norr om stadsdelen ligger Kaxberg med ett oordnat och lite rörigt koloniområde och en stor igenväxande före detta åkermark som delvis varit klippt som bollplan.

Utveckling

Området har stor potential att utvecklas som närpark med aktiviteter som en del av ett parkstråk från Lina centrum till Kaxberg. Koloniområdet bör ordnas för att bli en tillgång i området.

MURVERKET – närpark

Murverket är Linas nordligaste område med villabebyggelse under utbyggnad. Bebyggelsen gränsar mot skog åt alla håll, i norr åt Lina naturreservat och i söder mot en kraftig sluttning. En liten yta centralt i området är avsatt som parkmark i detaljplanen.

Utveckling

En mindre lekplats iordningställs på parkmarken. Entréerna till naturreservatet i norr bör göras framkomliga och tydliga.

Lekpark i Lina (foto 2007)

LINAS CENTRUMPARK - närpark

Parken bakom Lina Centrum består av en sparad höjd med naturmark och berg-i-dagen, en lekplats och en tätvuxen lövdominerad skogsdunge. Lekplatsen är nyrustad och välanvänd med stort slitage och viss vandalisering. Närnaturområdet norr om lekplatsen utgör en tät, slyig skog med stor andel lövträd. Norr om området går en grusväg mot Lina gård.

Utveckling

Området kan utvecklas till ett attraktivt parkstråk från lekplatsen i söder, genom gallrad parkskog till gräsytan i norr vid Kaxberg.

KARLHOV OCH SNÄCKVIKEN

Grönstrukturen idag

Stadsdelen Karlhov är småkuperat med sparade små närnaturområden. Bebyggelsen består av villor, radhus och flerbostadshus utan något direkt inbördes sammanhang. I nordost gränsar bostadsbebyggelsen mot Snäckviksskogen. Mellan husen finns mindre partier med sparad natur, en del med rikligt lövinslag. Det är brist på anlagd parkmark och en central mötesplats saknas.

Astra Zenecas anläggning i Snäckviken saknar allmän grönstruktur förutom den lilla grörensan utmed mälärstranden.

Utveckling

Karlhavs kontakt med mälärstranden bör om möjligt förbättras och attraktiva gångstråk kan skapas längs vattnet. Om efterfrågan på närparker finns kan små lekmiljöer skapas i stadsdelen.

I Snäckviken bör ett promenadstråk med gång- och cykelväg anläggas utmed stranden. Längs Mälärhamnen föreslås en kajpromenad med förbindelse till kanalpromenaden söderut. Forskargatan kan utvecklas till en gen och attraktiv väg till stadskärnan för de boende i Karlhov. Även Ängsgatans gaturum bör utvecklas till en attraktiv infart från väster med bra miljö för gående och cyklister.

SNÄCKVIKSSKOGEN – tätortsnatur

Skogen norr om bebyggelsen och ned mot Mälaren heter Snäckviksskogen. Skogen är bitvis mycket brant ned mot Linavägen och flera fina utsiktsplatser finns här.

Utveckling

Skogsområdet bör gallras och hållas gallrat. Utsiktsplatserna bör värnas och säkerheten säkerställas med stängsel. Stråk mot stranden bör om möjligt skapas.

Karlhov från Ängsgatan (foto 2009)

RONNA

Grönstrukturen idag

Bebyggelsen utmed Ronnas centrala stråk, Robert Anbergs väg, utgörs av flerfamiljhus. De stora lamellhusen norr om vägen gränsar till Ronnaskogen som skiljer stadsdelen från Lina. I väster gränsar Ronna till ett större skogsområde som utnyttjas för friluftsliv och rekreation, där även Täljeleden har en av sina entréer.

Inne bland lamellhusen finns sparad natur som fått parkkaraktär. Gränsen mellan kvartersmark och allmän mark är otydlig. Flera fina lekplatser finns inne på gårdarna som hör till höghusen. Norr om Strängnäs vägen ligger villakvarter där trädgårdarna utgör huvuddelen av grönstrukturen.

Någon central mötesplats i form av en anlagd stadsdelspark saknas i Ronna. Ronna centrum längs Robert Anbergs väg har sliten yttre miljö och annonseras dåligt i stadsbilden.

RONNASKOGEN - *närnatur*

Mellan Ronna och Enhörnaleden är ganska tät skog sparad. Norrslutningen utnyttjas lite, men några viktiga gångstråk mot Lina passerar skogen. Vid Rösberga finns en bollplan, en amfiteater och resterna av ett lek område.

Utveckling

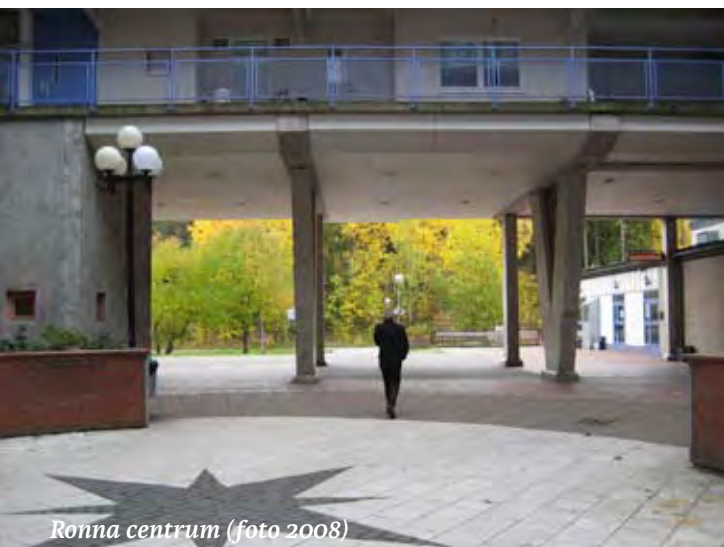
Rösbergaområdet kan utvecklas som vistelseområde för äldre barn/ungdomar. Skogen i norrslutningen har litet värde som grönområde och ger ett ödligt intryck från Enhörnaleden.

RONNAPARKEN - *grönstråk, närnatur och närpark*

Ronnaparken är ett långsträckt grönområde söder om Ronnaskolan och Ronna centrum som fortsätter åt sydväst parallellt med bebyggelsen utmed Robert Anbergs väg. Ronnaparken består av främst av sparad skog men även mindre öppna gräsytor. Intill Fornstigen finns ett större parkrum med ogräsklädda vallar som avgränsar en gräsplan från gångvägarna.

Utveckling

Ronnaparken bör utvecklas till en närpark för lek och vistelse. Vallarna kring gräsplanen bör tas bort och skogen hållas gallrad. En hundrastgård kan anläggas i området.

Ronna centrum (foto 2008)

Utmed Robert Anbergs väg (foto 2009)

ROBERT ANBERGS VÄG - gatumiljö

En allé av 30-åriga oxlar bildar stomme i gatumiljön. Norra sidan av vägen utgörs av grässlånter med stora tallar mellan stora flerbostadshus och södra sidan utgörs av lägre flerbostadshus mellan plana parkeringar. Entrén till Ronna och Robert Anbergs väg utgörs av en bensinstation och en stor grusplan. En ombyggnad av Robert Anbergs väg har nyligen genomförts. Vägsträckningen har förbättrats ur trafiksäkerhetssynpunkt, trädallén har kompletterats, sittplatser skapats och vårlökar planterats. Entrén till Ronna har fått en mer öppen och tilltalande utformning genom att idrottsplatsen intill Ronnaskolan har byggts om till en aktivitetspark. Enhörnaleden är entré till Ronna.

Utveckling

Gatumiljön längs Enhörnaleden vid Ronna kan förbättras med trädplanteringar och ny belysning.

RONNA AKTIVITETSPARK - närpark, idrottsanläggning

En aktivitetspark har skapats på en tidigare stor grusplan intill Ronnaskolan med konstgräsplaner, basketplan, utrymme för skolidrott mm. Platsen är till för både allmänhet och skola och utgör en viktig mötesplats i stadsdelen. Norr om aktivitetsparken har en park med gräs, blommande träd och sittplatser byggts, som bildar en entré till Ronna vid infarten till Robert Anbergs väg. Söder om aktivitetsparken går grönstråket som leder till Ronnaparken.

BÅRSTA

Grönstrukturen idag

Stadsdelen gränsar i sydöst mot stadskärnans rutnätskvarter och i norr mot Ängsgatan/ Strängnäsvägen. Stadsdelen domineras av Bårstabergget med höga punkthus på höjden och lägre lamellhus samt kedjehus i sydsluttningen. Bårstaberggets sluttningar kallas Högbergsparken. Bårstafältets villabebyggelse ligger nedanför Bårstaberggets västra sluttning. Det finns gott om närnatur, men parkmarken består ofta enbart av gräsytor.

BÅRSTAFÄLTET - stadsdelspark

Stadsdelsparken ligger i norra delen av Bårsta. Bårstafältet är en av Södertäljes ganska få öppna gräsytor med solitära lövträd, en liten nyligen upprustad lekplats samt Bårsta idrottsplats. Här finns utrymme för bollspel, lek och picnic. I södra delen i sluttningen mot Bårstabergget ligger en pulkabacke. Parken avgränsas av en trädridå mot Strängnäsvägen, skogsslätten upp mot Bårstabergget och villabebyggelse.

Utveckling

Den stora öppna ytan värnas. Parken kan utvecklas för att få flera funktioner.

HÖGBERGSPARKEN - närnatur, grönstråk

Högbergsparken består av skogsklädda sluttningar med bitvis tät och gammal skog. En väl-använd gång- och cykelväg löper i skogsbrynet från Holmfastvägen upp mot dels Bårstafältet och dels in i skogen mot Ängsgatan. Den utnyttjas mycket för hundpromenader. Den del av Högbergsparken som vetter mot Holmfastvägen är delvis låglänt och dåligt utnyttjad.

Utveckling

Skogen bör gallras och hållas gallrad, brynet mot väster bör vårdas.

KVARNBERGET - närnatur

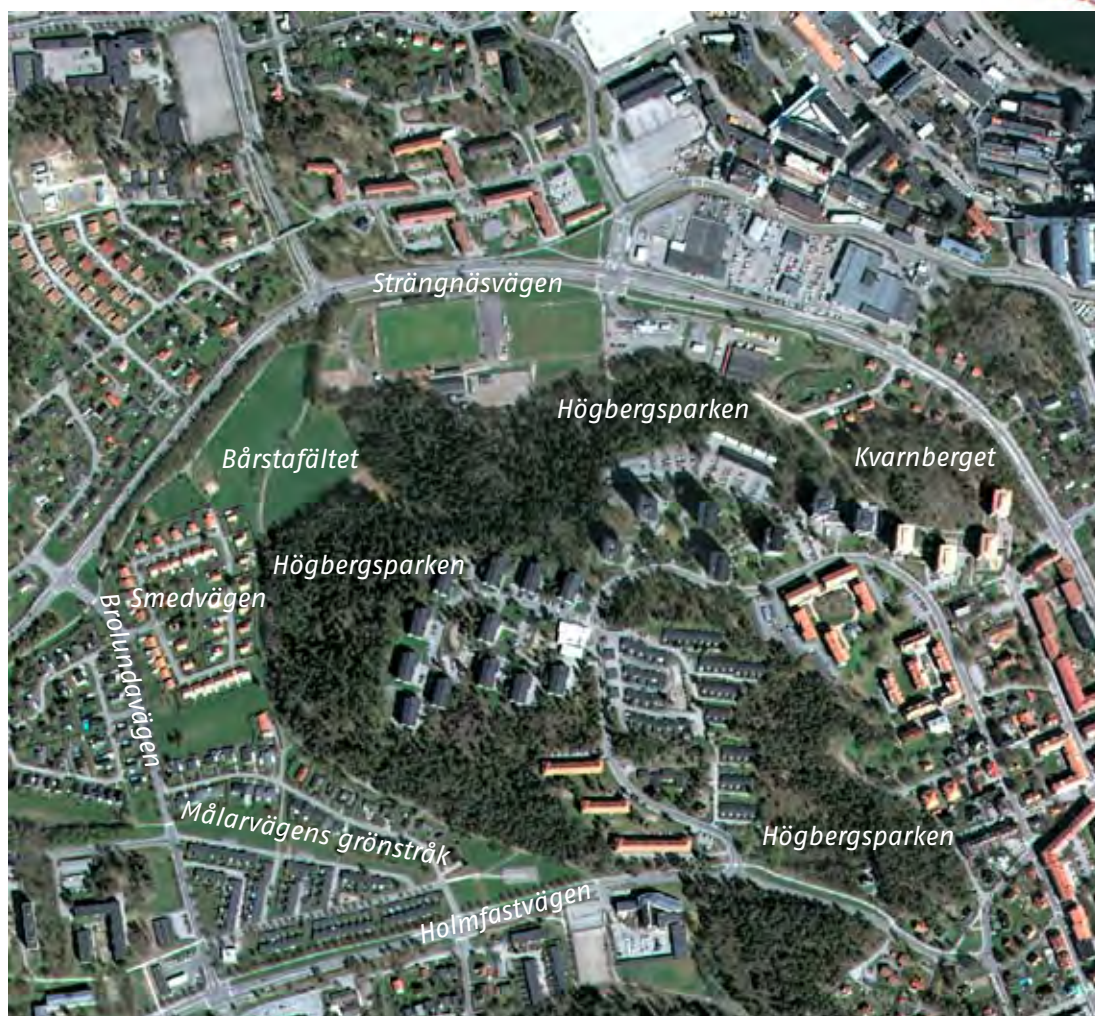
Nordöst om Bårstabergget ligger Kvarnberget, ovanför Kvarnlunden. Härifrån kom det vatten som en gång forsade ned för sluttningen till bäcken genom nuvarande parken. Berget sluttar brant ned till Ängsgatan och villorna utefter gatan. Tät lövdominerad skog täcker den mindre branta slätten. Här utgör sluttningen en del av Ängsgatans omgivning.

Intill villabebyggelsen vid Smedvägen (foto 2008)

Skogsslänt mot Holmfastvägen (foto 2008)

Utveckling

Vegetationen bör hållas gles och vårdad mot Ängsgatan.

PARKEN INTILL VILLABEBYGGELSEN PÅ SMEDVÄGEN - närpark

Öppen gräsyta avgränsad av allé, skogsslänt och villatomter.

KLOCKARVÄGENS/MÅLARVÄGENS GRÖNSTRÅK - grönstråk

Från Holmfastvägen mot nordväst, mellan villabebyggelsen och mot Geneta centrum, går ett grönstråk längs klippta gräsytor och skogsriddaer. Längs stråket, som är en viktig förbindelse för gående och cyklister, kan man röra sig i lugn och fridfull miljö.

Utveckling

Vegetationen utmed stråket kan bli mer varierad.

GENETA/VASA

Grönstrukturen idag

Bebyggelsen består huvudsakligen av flerbostadshus i norr och villabebyggelse i söder. Området har en varierad grönstruktur med både anlagda parkområden och sparad natur inom nära avstånd från bebyggelsen. I sydväst intill motorvägen ligger verksamhetsområdet Vasa. Där finns både handel och sportanläggningar samt stora parkeringsytor. Stadsdelarna gränssar i norr och väster till Strängnäsavägen och i söder till motorvägen. Huvudvägarna inom stadsdelarna är Genetaleden, Holmfastvägen-Fritidsvägen och Klockarvägen, som bildar en ring kring bebyggelsen och ger förutsättningar för en stor, bilfri parkyta i centrala Geneta.

GENETASTRÅKET - närpark

Genetastråket utgör norra Genetas närpark. Stråket är planterat med en lindallé och går rakt igenom kvarteren med flerbostadshus väster om Geneta centrum. Stråket fungerar som en närpark för de boende intill då det i allén öppnar upp sig små platser avgränsade med lindhäckar och med lekutrustning, bouleplan, parkbänkar, basket- och bollplan.

Utveckling

Stråket har nyligen rustats upp och bör behållas som ett parkstråk. Önskad trafik är betydande och åtgärder mot detta bör vidtas.

GENETAFÄLTET - stadsdelspark

Parken ligger centralt i stadsdelen och har varierad utformning och flera funktioner. I väst ligger det öppna sportfältet med bollplaner innanför cirkelrunda vallar. I öster finns forminnestäta små trädklädda kullar som skapar rumslighet. En lekplats ligger intill en av höjderna, avgränsad med buskar och träd. En av sluttningarna utgör pulkabacke. Gångstråk korsar parken och leder in bland bebyggelsen. Ett skolområde gränsar till parken.

Utveckling

De goda förutsättningarna i form av den stora öppna ytan, sluttningarna med natur och lek- och sportytorna bör bevaras. Skogs- och naturområdena bör hållas gallrade. Lekplatsen är i behov av upprustning och komplettering.

Genetastråket (foto 2008)

Genetafältet (foto 2007)

SIMMARVÄGENS NÄRPARK - närpark

Mellan Simmarvägen och Kägelvägen finns ett litet grönområde med bollplan, sparade träd-dungar, gångväg och en öppen grönyta. Längs parken går ett gångstråk mot Vasao området. Platsen utgör södra Genetas närpark.

Utveckling

Parken bevaras som en närpark mellan villabebyggelsen.

POLOVÄGENS NÄRPARK - närpark

Från stadsdelsparken leder ett grönstråk mot Holmfastvägen. Längs grönstråket ligger Polovägens närpark med körsbärsträd runt en lekplats, bollplan och öppna gräsytor. Parken utgör samlingsplats för östra Geneta.

Utveckling

Parken bör bevaras och hållas vårdad.

GENETAS GRÖNSTRÅK - grönstråk

Över Genetafältet och i kanten av bebyggelsen går flera gång- och cykelstråk som förbinder bostadsbebyggelsen med viktiga målpunkter som centrum, skolor, förskolor och handelsområdet vid Vasa. Ett genomgående grönstråk går från Scaniarinken via villabebyggelsen i söder förbi Genetaskolan och upp mot Klockarvägen i norr. Vägarna är fint dragna genom parkområdet och omgivningarna varierade. Längs vissa sträckor är vegetationen tät och slyg.

Utveckling

De viktigaste gångstråken bör behållas och omgivningarna bör hållas vårdade, med gles naturvegetation och öppna gräsytor.

HOLMFASTVÄGEN/FRITIDSVÄGEN

Längs Holmfastvägen och Fritidsvägen är stadens längsta trädrad med lindar planterade. Den breda vägsektionen får därigenom ett tydligt slut och trädraden betyder mycket för de som färdas på gång- och cykelvägen.

Utveckling

Trädraden värnas och vårdas så att gång- och cykeltrafik kan ske på ett bra och tryggt sätt.

GENETALEDEN - KLOCKARVÄGEN - gatumiljö

Genetas bebyggelse omges av vägar med breda gatussektioner. Komplettering av gång- och cykelvägar bör göras där sådana saknas och gatuträd bör planteras för att minska upplevelsen av alltför breda gator. Rondeller bör ha en genomtänkt utformning som både är unik för varje rondell men ingår i ett tema längs vägen.

MOTORVÄGEN E20

Vasaområdet gränsar i söder mot motorvägen. Ett långsträckt, smalt naturområde med fornminnen skiljer Genetaleden från motorvägen. Området är en viktig del av det man ser om man närmar sig Södertälje från väster.

Utveckling

En förtätning av området skulle göra Södertälje mer synligt från motorvägen. Den grönska som idag finns bör utnyttjas så att bebyggelse och grönska samspelar till en attraktiv helhet.

STRÄNGNÄSVÄGEN

Strängnäsvägen är en av stadens tre infartsvägar. Sträckningen fram till Brolundavägen har rustats upp med trädplantering och rondeller. Infarten till Geneta centrum markeras med en lång dubbel rad av körbärsträd.

BLOMBACKA

Grönstrukturen idag

Stadsdelen Blombacka gränsar till stadskärnan och Torekällberget i öster, Holmfastvägen i norr och väster samt Västergårdsskogen i söder. Bebyggelsen är blandad med närhet till sparsad natur men saknar en stadsdelspark och har brist på allmänna närparker. Brolundavägen fortsätter söder om Holmfastvägen, och utgör tillsammans med Floravägen- Blomstervägen- Blombackagatan stadsdelens huvudgator.

FLORALUNDEN - närpark

Floralunden ligger intill Holmfastvägen. Här finns en bollplan, gräsytor och sparsad natur i sluttningarna. Floralunden utgör en fortsättning av det grönstråk som går från Klockarvägen i Geneta genom Bårsta till Holmfastvägen (Se Bårsta). Från Floralunden mot Blombackagatan i sydöst går ett grönstråk som är ett viktigt förbindelsestråk.

VÄSTERGÅRD

Grönstrukturen idag

Stadsdelen Västergård består av flera avskilda delområden. Västra Västergård och Olovslund består av småhus. I öster finns flerbostadshus men även små områden med småhus. Det är nära till sparad natur men det saknas en central mötesplats i form av en stadsdelspark.

FOTBOLLSVÄGENS OMGIVANDE NATUR - *närnatur*

På båda sidor om Fotbollsvägens villabebyggelse finns sluttningar med sparad natur, i norra sluttningen med en lekplats. Skogen bör gallras och gångvägarnas kanter bör hållas öppna och ljusa.

VÄSTERGÅRDSSKOGEN - *närnatur*

Skogen som ligger mitt i stadsdelen och sträcker sig upp mot Blombacka är genomkorsad av gångvägar. Västergårdsskogen nyttjas av de boende intill och som kommunikationsstråk mot centrum. Området är relativt ostört av trafikbuller.

Utveckling

Sparad natur kring de gångvägar som korsar området bör bevaras.

VÄSTERGÅRDSHAGEN - *närpark*

Västergårdshagen består av en öppen gräsyta med gångvägar och en liten höjd med sparad natur. Parken är omringad av likadana flerbostadshus vars lekplatser och gårdar gränsar mot parkmarken. Gränsen mellan kvartersmark och parken är delvis otydlig, vilket gör att det upplevs som ett enda parkrum.

FRIDENSLUNDSBERGET - *närnatur*

Fridenslundsberget är en höjd med sparad skog mitt bland bebyggelse.

BODAÄNGEN - *närpark*

Bodaängen är en lite större närpark med öppna gräsytor, gångvägar, bollplan och lövträd. Inne i parken finns en sittplats som på två sidor är kantad av klippt häck och klotlönnar. Platsen har tidigare varit mer bearbetad med blomsterplanteringar och lekplats. Bollplanen är välanvänd och är en av de sex bollplaner som spolas till isbana vintertid när väderleken tillåter. Bodaängen ingår i ett nordsydligt grönstråk från Genetaleden över Västergårdshagen och Västergårdsskogen mot Brolundavägen.

Utveckling

Bodaängens öppna ytor bör bevaras och parken kan ges mer varierad vegetation och fler lek- och aktivitetsfunktioner.

OLOVS HAGE OCH VIBERGET - *närparker*

Söder om Genetaleden ligger Olovslunds villaområde. Villaområdet består av två delar som båda är planerade med bebyggelse runt varsin allmän park, Olovshage respektive Viborget. Olovshage är en plan liten gräsyta med en sliten lekplats. Viborget är en höjd med björkar och en lekplats högst upp.

Utveckling

Olovshage bör få en mer varierad och rumslig utformning med en liten lekyta för små barn. Viborget bör behållas som lekplats och med gles björkvegetation.

MARIEKÄLLA

Grönstrukturen idag

Mariekälla ligger centralt i staden. I norr gränsar stadsdelen mot Torekällberget. Bebyggelsen är småskalig och består både av flerbostadshus och småhus. Stadsdelens dramatiska topografi med branta sluttningar mot öster har skapat två raviner. Grönstrukturen består främst av sparad natur men även små anlagda parker.

BERGHAGEN - närpark

Berghagen är en liten park på ett berg med en nyligen upprustad liten lekplats omgiven av flerbostadshus. Platsen har privat karaktär och det är svårt att nå platsen utan att passera tomtmark.

Utveckling

På sikt bör ställning tas till om detta ska vara allmän parkmark.

MARIEKÄLLRAVINEN - närpark

Mariekällravinen är en mindre ravin än Rännillunden. Här finns en liten stensatt bäck som mynnar i en konstgjord damm. Miljön har parkkaraktär med klippta gräsytor och stora lövträd. Här finns en bollplan och det har funnits en lekplats. Mariekällravinen har nyligen röjts och stensättningen har lagats efter att anläggningen hade tillåtits växa igen. Lundväxter har planterats i slänterna. Nedanför Mariekällgatan är bäcken kulverterad och en gångväg går i ravinens botten fram till Nyköpingsvägen. I området ligger också Mariekälla, som tidigare har använts som vattenställe.

Utveckling

Bäcken med stensättning och trappor samt parkanläggningen i övrigt bör bevaras och vårdas. Mariekälla saknar en tydligt allmän lekplats och att återanlägga en mindre lekplats intill bollplanen bör övervägas.

Mariekälla (foto 2006)

Rännillunden (foto 2008)

Rännillunden (foto 2008)

LILJEVALCHSHAGEN - närnatur

Liljevalchshagen är en kringbyggd höjd med sparad skog. En gångväg löper tvärs över höjden, delvis på planlagd tomtmark. Om tomten bebyggs blir tillgängligheten till Liljevalchshagen betydlig försämrad.

RÄNNILLUNDEN - närnatur

Rännillunden är en djup, lång ravin med en bäck omgiven av gallrad skog. Ravinen sträcker sig från Tvetavägen i väster till Nyköpingsvägen i öster. Slänterna är mycket branta. Längs bäcken i ravins botten går en gångstig. Ravinen är en spännande, trolsk och lummig miljö med många lövträd. Ravinens undanskymda läge gör att nedskräpning och vandalisering förekommer. Broar med räcken av betong leder över ravinen. Broarnas räcken skymmer sikten ned i ravinen och är ofta nedklottrade vilket stör upplevelsen av miljön.

Utveckling

En skötselplan har tagits fram för området. Ökad information om ravinens unika karaktär och en mer synlig entré från Nyköpingsvägen skulle kunna öka områdets attraktivitet. Gennomsiktliga räcken kan ge större överblickbarhet.

SALTSKOG

Grönstrukturen idag

Saltskog är ett miljonprogramsområde som delvis renoverades omfattande på 80-talet. Den höga bebyggelsen i väster är terränganpassad och har hus-i-park-karaktär. Bebyggelsen i öster består av låga flerbostadshus, radhus och kedjehus. Längst i norr finns ytterligare höghus. Det finns flera mindre områden med sparad natur, men här finns inte längre någon kommunal lekplats eller anlagd park.

SALTSKOGSHÖJDEN - *närnatur*

Saltskogshöjden ligger högt ovan Saltskogsfjärden. Närmast branten mot Nyköpingsvägen har man en fantastisk utsikt över staden. Delar av skogen består av en gammal planterad bokskog. En del av området har ingått i den park som omgav Saltskogs gård. Området var tidigare ett naturreservat där skyddet togs bort bl.a. på grund av att området var så litet och dessutom starkt kulturpåverkat. Naturvärdena uppfyllde inte den nivå som är gängse för våra naturreservat.

Utveckling

Bokar och andra planterade träd bör bevaras. Utblicken över fjärden bör hållas öppen. En särskild skötselplan togs fram av samhällsbyggnadskontoret efter att naturreservatet upphävdes.

SALTSKOGS GÅRD - *(tomtmark)*

Intill Saltskogshöjden ligger Saltskogs gård med en kulturhistorisk parkanläggning. Det finns bara begränsad dokumentation av den gamla parken tillgänglig, men parken innehåller många olika sorters träd och tydliga strukturer från tidigt 1900-tal. Parken närmast huset förvaltas av en stiftelse, men parken är öppen för allmänheten.

Utveckling

Information om parken och trädbeståndet kan förnyas i samarbete med stiftelsen.

SALTSKOGSFJÄRDENS GRÖNOMRÅDE - *närpark*

Inne på Scania's område ligger sjön Saltskogsfjärden. Parken kring sjön består av parkvägar, gräsytor, pilträd och sittplatser. Slingan kring sjön nyttjas för promenader, främst av de som jobbar i området.

Lönnallé i Saltskog (foto 2008)

Utblick från Saltskog (foto 2008)

HOVSJÖ

Grönstrukturen idag

Hovsjö byggdes ut på 1970-talet som ett miljonprogramsområde. Bebyggelsen utgörs främst av flerbostadshus placerade på en höjd omgiven av skogsklädda sluttningar. Centralt mellan bebyggelsen ligger ett stort gemensamt parkområde med lekplatser och bollplaner. Två radhusområden ligger avskilt i kanten av bebyggelsen.

Utveckling

Området förvaltas i sin helhet av det kommunala bolaget Telge Hovsjö. Hovsjö bör knytas bättre till övriga staden, gång och cykelförbindelsen bör förbättras och en mer parklik miljö bör anläggas mot Tvetavägen/Gröndalsvägen.

HOVSJÖPARKEN – stadsdelspark

Centralt i stadsdelen finns en stadsdelspark i dalen mellan höghusen. Både centrum och skolområden gränsar till parken. Miljön består av öppna gräsytor, bollplaner, lekplatser, gångvägar, sittplatser och lövträd. En gammal plaskdamms har nyligen restaurerats och tagits i drift. Kring parken i slänten upp mot bebyggelsen är den naturliga terrängen delvis bevarad med berg-i-dagen, björk, tall och asp.

Utveckling

Det öppna central parkstråket har stort värde för hela området och bör bevaras öppet.

SKOGEN MOT GRÖNDAL – närnatur

I skogen mellan bebyggelsen i Hovsjö och Gröndal finns promenadvägar och motionsspår.

EKLUNDSNÄS KOLONIOMRÅDE – odlingslotter

Söder om radhusområdet utmed Kvarstavägen ligger Eklundsnäs koloniområde.

Hovsjöparken (foto 2009)

MÅSNAREN

Grönstrukturen idag

Måsnaren är huvudsakligen oexploaterat och nyttjas av de boende i hela staden för friluftsliv och rekreation. I norr och söder finns större områden med barrblandskog, i öster går Tvetas kulturlandskap ned till sjön. Flera föreningar har verksamhet i området. Runt sjön går Måsnarenleden - en ny vandringsled på 12 km - och Täljeleden - 23km lång- går längs sjöns norra strand. Även Sörmlandsleden går en sträcka utmed sjön. Två koloniområden finns i området, en campingplats och serveringar. Från fornborgen på Stövelberget, vid sjöns norra strand, har man fin utsikt över landskapet. På vintern utnyttjas sjöns is för skid- och skridskoåkning.

Utveckling

Tillgängligheten och informationen om området bör förbättras så att fler upptäcker dess kvaliteter. Området kan utvecklas till Södertäljes främsta friluftsområde. Samordning mellan föreningsaktiviteter kan bidra till detta. Upprustning av vandringslederna pågår.

EKLUNDSNÄS - rekreativområde

Eklundsnäs är vackert beläget på en udde i östra Måsnaren. Här finns en allmän badplats med fin strand, lekplats och ett motionsspår. Intill ligger en camping som har café och minigolf sommartid. Miljön intill badet har parkkaraktär med stora lindar. Längre ut på udden finns sparad natur. Vandringslederna passerar Eklundsnäs.

Utveckling

Eklundsnäs kan utvecklas till en central punkt i friluftsområdet.

TVETA FRILUFTSOMRÅDE - rekreativområde

Området kring Tveta, vid sjön Måsnarens södra del, betraktas som Södertäljes friluftsområde. Där finns möjlighet till motion och rekreation i löpspår, skidspår och vackra skogar lämpliga för strövande. Vid Måsnarens strand, intill Tveta friluftsgård finns badmöjligheter. I området verkar ett antal lokala föreningar (IFK Södertälje, Kanotföreningen Kanotisterna).

Utveckling

Tvetaområdet kan utvecklas som besöksmål genom satsningar på idrott och friluftsliv. För detta krävs samsyn och samarbete mellan olika kommunala verksamheter.

Badplatsen vid Eklundsnäs (foto 2008)

Eklundsnäs (foto 2008)

SÖDRA

Grönstrukturen idag

Stadsdelen Södra är uppbyggd kring den gamla hamnen och pendeltågstationen. Stadsdelen består till stor del av verksamheter men närmast pendeltågsstationen ligger ett välbevarat bostadsområde med flerbostadshus utmed den stensatta och trädplanterade huvudgatan Hertig Carls väg. I kvarteren bakom ligger ett lummigt villaområde planerat på 1920-talet, där gatunätet bildar ett par trädbevuxna platser, Sjömansplan och Hansaplan. De boende i området har långt till ett större allmänt grönområde men ett promenadstråk ovanför kanalen och ett par små närparker finns. Pelartallskog med inslag av björk dominerar vegetationen. En stor del av stadsdelens vegetation finns i buffertzoner längs vägar och järnväg. Trots närheten till kanalen och Igelstaviken är kontakten till vattnet dålig. I söder gränsar stadsdelen mot hamnen, som med sitt storskaliga industrilandskap utgör en barriär mot Torpa, Nässets udde och Pershagen.

Utveckling

Sammanhängande promenadstråk längs vattnet bör skapas genom att förbinda Hälsokullen med kajen. Kontakten mellan bebyggelsen och vattnet bör förbättras, både visuellt och fysiskt. Gång- och cykelförbindelse och grönstråk som förbinder Södra med Torpaviken och Pershagen bör utvecklas.

HÄLSOKULLEN - *närnatur*

Höjden i norr intill kanalen domineras av pelartallskog. Genom området går gångvägar mot centrala staden och Hälsokullen används för promenader. Hälsokullen saknar i dag gångförbindelse med kajområdet söderut.

Utveckling

En förbindelse mellan Hälsokullen och kajområdet längs stranden bör skapas.

SJÖMANSPLAN - *närpark*

Sjömansplan är en liten lekplats i en dunge med äldre och höga träd. Platsen är omringad av en villagata.

Sjömansplan (foto 2009)

Hansaplan (foto 2008)

Utveckling

Platsens karaktär och avgränsning bör bevaras. Försiktig gallring av äldre träd bör genomföras. Den lilla lekplatsen kan eventuellt tas bort. Fler sittplatser kan tillföras.

BROPARKEN - närpark

Broparken ligger mellan bebyggelsen och järnvägen. Miljön består av gräsytor med sparade tallar och sittplatser. Genom parken löper ett gångstråk ned mot kanalen och Scantias område.

HANSAPLAN - närpark

Hansaplan är en nyligen upprustad park som ligger centralt i bostadsområdet. Här finns en lekplats, sittplatser med blomsterplantering och sparade tallar på mjukt böljande gräsytor. Platsen ligger skymd från Hertig Carls väg och stationen, bakom ett bostadshus.

Utveckling

Hansaplan bör om möjligt annonseras bättre och platsen kan ingå i ett framtida stråk från stationen ned till vattnet.

HERTIG CARLS VÄG - gatumiljö

Hertig Carls väg är stadsdelens huvudgata. Såväl gatans gatstensbeläggning, trädplanteringen med rännor och oxlar liksom omgivande bebyggelse är mycket karaktäristisk och ger stadsdelen en tydlig karaktär.

Utveckling

Gatans utformning bör bevaras i dess centrala del och återställning av de skador som finns bör göras. Gatans trädplantering bör vårdas och kompletteras vid behov.

PERSHAGEN OCH NÄSET

Grönstrukturen idag

Stadsdelen Pershagen ligger i stadens södra utkant intill Hallsfjärden. Bebyggelsen består till största delen av villor och radhus vars trädgårdar utgör en stor del av grönstrukturen. Sparad natur finns i gröna stråk mellan bebyggelsen. Längs stränderna är terrängen varierad med branta berg och låglänta partier. Stränderna är bitvis otillgängliga men både strandpromenader och bad finns. Gång- och cykelförbindelser mot staden har bitvis stora brister med barriärer och storskaligt industrilandskap. Längst in i Torpaviken finns naturområden sparade. Skogsområdet söder om Pershagen används för rekreation och skogspromenader. Här reser sig ett brant berg varifrån man har utsikt över vattnet. Tydlig promenadväg österut mot Tvetå saknas.

Utveckling

Gröna stråk mot staden och pendeltågstationen vid Södertälje hamn bör skapas. Möjlighet att förbättra grönstråk västerut mot Tvetå bör undersökas.

STRANDPROMENAD – *grönt stråk*

Längs delar av Pershagens stränder går strandpromenader. Längs Torpaviken går en strandpromenad mot Pershagen och båtvarvet vid Varvsvägen. Söderut från båtvarvet fortsätter strandpromenaden utmed vattnet men slutar där det upplevs som privata tomter ända ner till vattnet. Längre söderut nära badplatsen blir stranden åter tillgänglig för allmänheten.

Utveckling

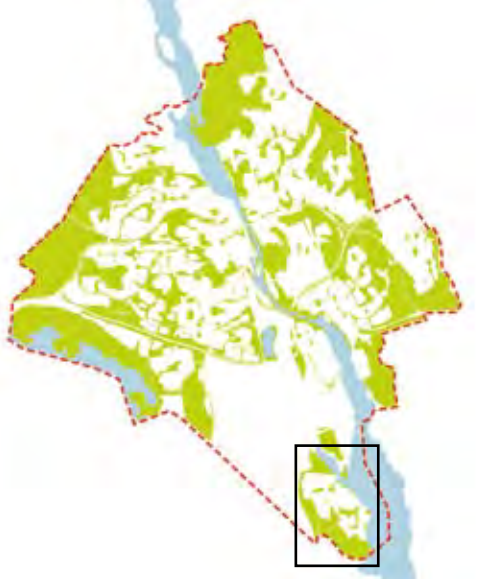
Strandpromenaden bör bevaras allmän och tillgängligheten förbättras. Promenaden kan förlängas på vissa sträckor och där terrängen så kräver kan spänger/bryggor anläggas. Även längs den branta stranden söder om Pershagen kan en brygga byggas som länk i strandpromenaden. Anslutningen till strandpromenaden norr om Pershagen bör förbättras.

Bollplan vid Trollsjön (foto 2008)

Lekplats vid Trollsjön (foto 2008)

TROLLSJÖN - *stadsdelspark*

Trollsjön är en liten damm inne bland bebyggelsen. Kring dammen går gångvägar intill planterade rhododendron. I området finns en lekplats, öppna gräsytor och tennisbanor. Området nyttjas av de boende intill och förskolorna.

Utveckling

Vegetationen i Trollsjön bör regelbundet slåas för att dammen inte ska växa igen. Lekplatsens lekfunktioner bör ses över.

GRÖNSTRÅK MELLAN BEBYGGELSEN - *närnatur och grönstråk*

Inne bland bebyggelsen finns sparad natur på de höjder som inte är bebyggda. Genom skogen löper gångstråk som används för promenader och som förbindelsestråk.

Utveckling

Bevara och förstärk grönstråken mellan bebyggelsen genom att göra entréer och gröna släpp tydligare.

UTSIKTSBERG - *närnatur*

Intill vattnet finns en hög höjd med sparad natur som nyttjas av de boende intill, främst ungdomar. Det är svårt att hitta upp på berget.

Utveckling

Möjligheten att skapa ett bättre samband mellan utsiktsberget och strandpromenaden bör undersökas.

GÄDDSTIGENS NÄRPARK - *närpark*

Vid ett av grönstråken ligger en lekplats och bollplan som används av boende i närområdet. Lekplatsen är nyligen upprustad.

NÄSET

Den långsmala halvön är till stor del brant och skogsbeklädd med bland annat tallhällmarker. På näsets centrala delar har Skogsstyrelsen avgränsat två nyckelbiotoper. Den ena utgörs av hällmarkstallskog med stort inslag av gamla långsamväxande träd. Den andra består av åsgranskog som sluttar ner mot Torpaviken. Längs stränderna går bilvägar men bra gång- och cykelvägar ut till udden saknas. På udden ligger ett fint allmänt bad, som är det som återstår av Södertälje havsbad efter utbyggnaden av hamnområdet. Torpa pensionat och Glashyttans värdshus är också målpunkter på Näset.

Utveckling

Bra gång- och cykelförbindelser bör skapas. Uddens värde som bad- och vistelseområde kan ytterligare förbättras genom röjningar.

KÄLLOR

Bilder:

Flygfoto, s. 15, Södertälje kommun

Foton huvudsakligen från Samhällsbyggnadskontoret, Södertälje kommun eller tagna av Tema.

Foton s. 44, Martin Palmlund, Grontmij landskapsarkitekter.

Historiska bilder s. 27, 28, 29, 31 och 32 Södertälje kommun

Kartbilder med gröna kilar s. 11 och 12, Regionplane- och trafikkontoret

Kartor s. 13 och 14, Översiktsplan 2004 för Södertälje kommun.

Ortofoton, Södertälje kommun

Referensbilder på framsidan, s. 21, 22 och 25, Tema.

Text:

<http://www.sodertalje.se>

<http://www.friluftsframjandet.se>

Bo Tryggt 05, Polismyndigheten i Stockholm

Bullerkartering - Södertälje tätort, 2007-02-06, Acoustic Control

Delrapport av kulturmiljöprogram för Södertälje kommun, Södertälje med omgivande land, Södertälje kommun

Grönstruktur och landskap i regional utvecklingsplanering - Rapport 9:2008, Regionplane- och trafikkontoret

Patrik Grahn, SLU.

Stadsmiljöprogram för Södertälje stadskärna, 2008-04-14, Södertälje kommun, Grontmij

Solsidan - Utflykter i tid och rum i Grusåsen, Brunnsäng, Viksberg och Högan-torp, 1999, Tomas Nilsson.

PROJEKTGRUPP

Arbetet med grönplanen har utförts av en projektgrupp där stadsträdgårdsmästare Kerstin Fogelberg varit sammankallande. Tema landskapsarkitekter har inventerat och tagit fram texter, bilder och kartor samt sammanställt materialet.

Anders Bäcklander, översiktsplanarkitekt, Södertälje kommun

Anna Persson, landskapsarkitekt, Södertälje kommun

Bo Ljungberg, kommunekolog, Södertälje kommun

Christina Rask, planarkitekt, Södertälje kommun

Emma Tibblin, stadsantikvarie, Södertälje kommun

Gertrud Söderberg, skogsförvaltare, Södertälje kommun

Kerstin Fogelberg, stadsträdgårdsmästare, Södertälje kommun

Ingela Näslund, landskapsarkitekt, Tema

Sandra Westin, landskapsarkitekt, Tema

